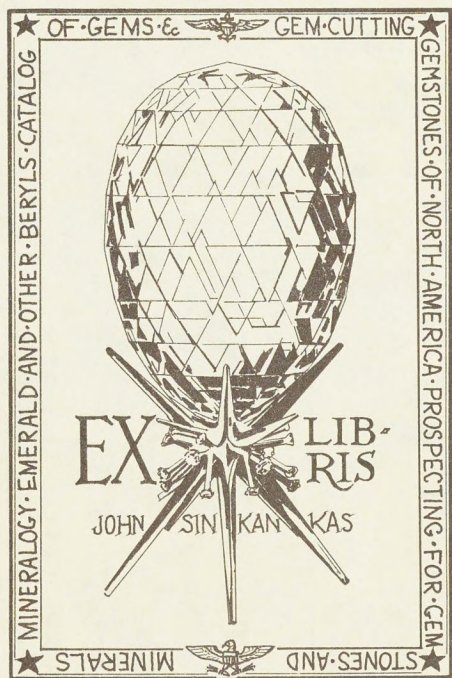
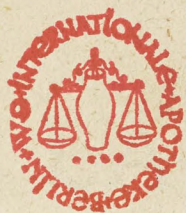

68.00
1965 Sandberg
Cat

Leonardus, Cornelius

SPECVLVM LA-

PIDVM CLARISSIMI ARTIVMET MEDI-
CINAE DOCTORIS CAMILLI LE-
ONARDI PISAVRENSIS.

VALERII, SVPERCHII PISAVRENSIS

Physici, Epigramma.

Quicquid in humanos gemmarum parturit vsus
Terra parens, vasti quicquid & vnda maris,
Quanlibet exiguo claudis Leonarde libello,
Mirandum, & seræ posteritatis opus,
Quod positis Cæsar interdum perlegat armis,
Seruariq; suas imperet inter opes.
Et tibi pro meritis æquos decernat honores,
Consulat & famæ tempus in omne tuæ.

AVGVSTAE VINDELICORVM EXCVDEBAT

HENRICVS SILICEVS MENSE MAIO

ANNO M. D. XXXIII.

1533

et
m
q
ati
es.
ori
rū
rū
ne
vt
na
ro
en
li
lu

o.

re
te
m
la
es
ui
it.

os
na
æ

de
es

ia
lit

EPISTOLA

CAMILLVS LEONARDVS PISAVRENSIS PHY-
sicus, Illustrissimo ac Gloriosissimo Principi Casari Bora-
gia de Francia Duci Romandiolæ, S. P.

LT si multis maximisque bellorum negocijs celsi-
tudinem tuam hac tempestate impedita esse, in-
telligamus: tamen cum pro innata tibi humani-
tate, prudentia, literarumque ac bonarum artium stu-
dio, quibus præditus es, literatos homines & qui
virtutibus incumbunt, non modo facile, verum etiam libenter au-
dire & animo complecti solitus sis, libellum hunc nostrum ad te
mittere non dubitauimus, ut animum tuum assiduus curis labori-
busque defessum, nouitate operis, profecto non inutilis, legendo
oblectare, iucunditateque aliqua reficere valeas. Nos autem quod parum
ociosissimus, testis est vniuersa ciuitas tua Pisauensis, Princeps
Inclyte, Medicinæ enim exercitio, theoricæque dediti, omnem curam
cogitatusque nostros, studia, laboresque nostros in illius ciuium salu-
tem noctu diuque libenter intendimus, his igitur curis aliisque pub-
licis ac priuatis occupationibus impediti, facile potes perspicere
quod raro quieti sumus. Attamen si quid interea oculi datur interdum,
id libentius in literarum studiis consumere, & ex communi nostro,
quo tenemur officio, quicquid possumus ad hominum commodi-
tatem ac utilitatem conuertere, consueuimus. Ea igitur causa moti,
libellum hunc de natura lapidum, qui ad salutem utilitatemque homi-
num conferunt, qui etiam non sine vigilijs, non sine labore ac
longa perquisitione a nobis fieri potuit, composuimus. Quæ licet
per diuersos auctores diuersaque doctorum virorum volumina
scripta sparsaque fuerint, nos tamen summa cura, opera ac diligen-
tia, quantum potuimus ex summis ac præstantibus viris pertra-
ctata, in huiusmodi libellum collegimus, quem lapidum speculum
nominauimus. In quo naturam, viresque eorum, sculpturas, mul-
tarumque rerum cognitionem, veluti in quodam speculo possumus
intueri. Nos autem, qui tuæ celsitudini & fide ac amore coniu-
cti sumus, ut tenemur, et in quo spes nostra posita est, qui patriæ
nostræ pater es & princeps, libellum hunc nomini tuo dedicaui-
mus

PROHŌE M I V M.

mus, cum studiosus sis & armis non solum ac militiæ, verum et ingenuis literis totis viribus deditus, vt illū si quādo per ocium cōtigerit, oculis menteq; percurras, in quo si quid obliquū neq; recto iudicio tuo comprobatū inuenies, ingenij nostri tenuitati ascribes veniamq; concedes. nō enim omnia possumus omnes. Vbi vero aliquid lectione dignū comperies, dignissimis doctōribus illis, ex quibus illa excerpimus, attribues. Et propter illorū summam auctoritatē ac spectatam dignitatem, libellum nostrū inter alios tuos innumerōs, vt ita dixerim, liberos prastantissime bibliothecæ tuæ apponere ac annumerare nō dedignaberis, vt Camilli auctoris sui cum illū intueberis, in amore saltem ardentior fias. Parū profecto, clarissime ac magnanime Princeps, pro tantis tuis in nos officijs munus hoc erit, sed p̄ tuā solita clementia ac benignitate non libellum huiusmodi, cartarumq; superficiem, sed auctoris animum mentemq; considerabis. Vale diu felix Pisauri, Anno salutis M. D. II. Idibus Septembris.

CAMILLI LEONARDI PISAVRENSIS PHYSICI PRO-
hœemium super librum, qui Speculum lapidum inscribitur.

VM adiuersis doctōribus, tam antiquis q̄ modernis, de lapidibus scriptum sit, non tamen complete ab ullo inueni, ideo de lapidibus in hoc libello complete pertractare decreui. Nam in lapidibus multa consideranda sunt ad eorum esse, Primo materiale, virtutes etiam ac imagines in ipsis lapidibus sculptæ. Ideo libellus iste, qui Speculum lapidum intitulatus est, in tres libellos distinctus erit. Nomen quoq; speculi tali ratione inditum est, vt quemadmodum in speculo veræ effigies rerum quæ obijciuntur, repræsentantur, sic & in libello isto om̄ia quæ dici ac rationabiliter quæri possunt, de lapidibus dicuntur ac manifestantur.

Capitula Primi Libri.

Primus liber erit de esse materiali ac formali lapidum, & de accidentibus quæ ipsis lapidibus in sua compositione eueniunt, qui primus liber nouem continet capitula.

Primum capitulū, est de inquisitione seu inuestigatione, quæ

CAPITVLA LIBRI.

sit materia omniū mixtorum, & maxime lapidum. folio 1.

Secundum capitulum de causa effectiua siue generatiua lapidum, folio ij.

Tertium capitulum in notificando, quæ sit forma substantialis lapidum, fol. iij.

Quartum capitulū erit de loco generationis lapidū. fol. iiij.

Quintum capitulum de accidentibus lapidum, & quomodo eis aduenit bona seu mala commixtio. fol. v.

Sextum capitulum de perspicuitate ac opacitate lapidum, & de eorum coloribus. fol. vi.

Septimum capitulū de duricie ac mollicie lapidum. fol. viij.

Octauum capitulum erit de grauitate, leuitate, densitate, ac porositate lapidum. fol. viij.

Nonum & vltimum de modo cognoscendi, an gemma naturales sint siue artificiales. fol. viij.

Capitula Secundi Libri.

Secundus liber erit de virtute lapidū, & quomodo eis virtus insit, ac de nominibus omnium lapidum, & de eorum virtutibus. folio ix.

Primum capitulum secundi libri erit prohemiale, in quo ordinem totius libri secundi breuiter ponemus. fol. ix.

Secundum capitulum erit in inuestigatione, an virtus sit in lapidibus, in quo capitulo variæ antiquorum opiniones adducentur. folio ix.

Tertium capitulum erit in inuestigando, quomodo & vnde virtus sit in lapidibus. fol. xi.

Quartum capitulum erit de vera opinione, quomodo virtutes sint in lapidibus. fol. xij.

Quintum capitulum de nominibus omnium doctorum, a quibus ea quæ dicturi sumus, accepimus. fol. xij.

Sextum capitulum quomodo per colorem lapidis in cognitionem nominis deueniamus. fol. xij.

Septimum ac vltimum capitulum de particularibus lapidibus secundum ordinem alphabeti, & primo de incipientibus ab A. folio. xvij.

Adamas

A Damas xvij.	Bolus, eodem.	Caristeus, eod.
Achates, eo.	Beloculus, eodem.	Calaminaris, eod.
Ametistus xvij.	Basanites, eodem.	Crisopassus, eod.
Alectorius xvij.	Bronia, eodem.	Coaspis, eod.
Andromata eo.	Balanites, xxij.	Cimilianitus, eo.
Astrites, eodem.	Carbunculus, xxij.	Crisolanis, eod.
Alabandina eod.	Calcedonius, eodem.	Crisites, eod.
Agapis xix.	Chelidonium, eodem.	Camites, eodem.
Andromantes, eo.	Corallus, eodem.	Celonia, eodem.
Antracites, eodem.	Cornelius, xxij.	Crisopilon, eod.
Amandinus, eod.	Cristallum xxij.	Crisoberillus, eod.
Abeston eodem.	Crisoprassus xxij.	Coranus, xxvi.
Asius, eodem.	Crisoletus, eodem.	Crisopis, eodem.
Amianton, eod.	Crisolitus xxxij.	Calcitis, eodem.
Augusteum, eod.	Celonites xxij.	Carcina, eod.
Alabastrum, eod.	Cogolites eodem.	Crapondinus, eod.
Alabandicus xx.	Ceraunius, eod.	Celicolus, eod.
Aspilatem, eod.	Coruina, eodem.	Chrysopteron, eo.
Abistos, eodem.	Cimidia, eodem.	Dæmonius, eo.
Asinius, eod.	Calcophanus, eo.	Dionisia, eod.
Arabicus, eod.	Caldaicus, eodem.	Diacodus, eod.
Amiatus, eod.	Crisocollus, eod.	Draconites, eod.
Antiphates xx.	Crisoptasius, eod.	Drosolitus, eod.
Amites xx.	Chemites, xxv.	Doriatides, eod.
Aquilinus xx.	Crisanterinus, eo.	Doctus, eod.
Anancithidus xx.	Cysteolithos, eod.	Elitropia, xxvi.
Agirites eodem.	Cathochites, eod.	Emathitis, xxvij.
Amphitanus, eod.	Coruia, eodem.	Ethices, xxvij.
Aquileus, eodem.	Cambnites, eod.	Enidros, xxvij.
Androa, eodem.	Cepocapites, eod.	Epistides, eodem.
Basilius xx.	Calorites, eod.	Exacolitus, eod.
Berillus xxi.	Cepionidus, eod.	Estimion, eodem.
Borax, eodem.	Corintheus, eod.	Execontalitus, eo.
Bezoar, eodem.	Cianica, eod.	Exebonos, xxvij.
		A 3 Eumetis

INDEX.

Bumetis, eod.	Hormesion, eod.	Ligolinus, eod.
Emites, eod.	Horcus, eod.	Lauraces, eodem.
Egitilla, eod.	Hylmeri, eodem.	Lychnite, eod.
Emetrem, eodem.	Iacinthus, eode.	Lazolus, eo.
Efestis, eodem.	Iaspis, xxxi.	Litos, eodem.
Elopsites, eod.	Iris, eodem.	Leucosticos, eod.
Eunophius, eod.	Ideus, eodem.	Lunarius, eod.
Election, eod.	Iscistos, eodem.	Margarita, eod.
Echites, eodem.	Indica, eodem.	Medus, xxxiiij.
Echidnes, eodem.	Indica, eodem.	Marmor, eodem.
Filaterius, eodē.	Iouis gemma, eod.	Murina, eod.
Fingites, eodem.	Ion, eodem.	Mirites, eod.
Fongites, xxviiij.	Iagumitia, eod.	Malachites, eod.
Falcones, eodem.	Ierarchites, eod.	Memphitis, eod.
Frigius, eodem.	Karrates, eodē.	Magnes, eod.
Granatus, eodē.	Kamma, eod.	Magnasia, xxxvi.
Galatides, xxix.	Karabe, eod.	Marchasira, eod.
Garatronicus, eod.	Kenne, eodem.	Medea, eod.
Gelachides, xxix.	Kimedini, xxxij.	Mirion, eod.
Gagates, eod.	Kinocetus, eodē.	Mitridax, eod.
Gerades, eod.	Lichinus, xxxij.	Melites, eod.
Gallerica, xxx.	Lincurius, eod.	Nitrum, eod.
Garamantica, eod.	Lincis, eod.	Nicolus, eod.
Gasidana, xxx.	Lippares, eod.	Nasomonite, eod.
Gorgius, eodem.	Limatie, eod.	Nemesitis, eod.
Glosopetra, eod.	Lacteus, eod.	Nose, eod.
Grisoletus, eod.	Leucoptalmus, eo.	Onix, eod.
Garamantides, eo.	Lisimachus, eod.	Onicinus, xxxvij.
Galasia, eod.	Leucocrisos, eod.	Opalus, eod.
Galacidem, eo.	Limoniates, eod.	Obtalus, eod.
Hyena, eo.	Ligurius, eod.	Orites, eod.
Hieracites, eo.	Lignites, xxxij.	Orfanus, eod.
Hamonis, eod.	Lepidotes, eod.	Obsius, eod.
	Lymphicus,	Obstracites, eod.
		Ophites

INDEX.

Ophites, xxxvij.	Ranius, xxxix	Sinodontides, xliij.
Ostratias, xxxvij.	Rubinus, xxxix.	Topatius, xliij.
Ophichardeon, eod.	Saphirus, eod.	Turchion, xliij.
Okitokius, eod.	Smaragdus, xl.	Trachius, eodem.
Onagari, xxxvij.	Succinus, eodem.	Thirsitis, eodem.
Ombria, eodem.	Sardius, xli.	Tale, eodem.
Ornicus, eodem.	Sardonix, eodem.	Tartis, eodem.
Olea, eodem.	Selenites, eodem.	Tegolitus, eodem.
Prassius, eod.	Samius, eodem.	Trapendanus, eo.
Panthera, eodem.	Smirillus, eodem.	Telitos, eodem.
Ponthica, eodem.	Sirius, eodem.	Varach, xliij.
Peonites, eodem.	Solis, eodem.	Vernix, eodem.
Pirites, eodem.	Sagda, xliij.	Veientana, eod.
Phrigius, eod.	Sandaistros, eodem.	Vulturis, eodem.
Prophirites, xxxix.	Sarcofagus, eodem.	Virites, eodem.
Podros, eodem.	Sifinus, eodem.	Vatrachius, eod.
Panthonis, eod.	Siderites, eodem.	Vnio, eodem.
Punicus, eodem.	Struxites, eodem.	Xiphinos, eod.
Preconissus, eod.	Samothracia, eodem.	Yectios, eodem.
Pauonius, eodem.	Sanguineus, eodem.	Yarinus, eodem.
Pumex, eodem.	Senochitem, eodem.	Ysoberillus, eod.
Paragonius, eod.	Spongius, eodem.	Zumemelazoli
Pheonicites, eod.	Sedeneg, eodem.	Zirites, eo. (xliij)
Philoginos, eod.	Sirites, eodem.	Ziaraa, eodem.
Quirinus, eod.	Specularis, eodem.	Zimiraces, eod.
Quaidros, eod.	Sanctus lapis, eod.	Zoronisios, eod.
Radaim, eod.	Sarda, eodem.	

Capitula Tertij Libri.

Tertius liber erit de sculpturis lapidum, in quo agitur, quo modo lapides a natura figurati sint, & qui fuerunt primi sculptores, & quid in nobis influat tales sculpturae, & quae sint eorum virtutes,

Primum

CAPITVLA TERTII LIBRI.

Primum capitulum erit de difficultate scientiæ sculpturæ lapidum. folio xliiij.

Secundum capitulum erit in narratione, qui fuerunt primi sculptores, & quomodo ars successit, & qui hodiernis temporibus optimi sculptores ac pictores extiterunt. fol. xliiij.

Tertium capitulum erit in ostensione, quæ sint imagines productæ a natura, et quæ nõ, & quæ sunt habentes virtutē. fol. xlv.

Quartum capitulum erit in probatione, quæ virtus figuræ sculptæ ratione in lapidibus virtutē particularem lapidis dearticulat & quæ eius effectus ex æuo non deperditur totaliter, sed bene remittitur. folio xlvj.

Quintum capitulum erit de imaginibus, quomodo in eis virtutes dicantur vniuersales, & quomodo particulares aut significationis virtutum lapidum. fol. xlvij.

Sextum capitulum erit de sculpturis non astronomicis, & quomodo in cognitionem earum deuenire possumus, licet difficile sit. fol. xlix.

Septimum capitulum quomodo imagines sculptæ in lapidibus dicantur, habere effectum. xlix.

Octauum capitulum de virtute signorum primæ triplicitatis, cum in sculptura lapidum inueniantur. fol. xlix.

Nonum capitulum de virtute signorum secundæ triplicitatis. fol. l.

Decimum capit. de virtute signorum tertiæ triplicitatis. fol. l.

Vndecimū capit. de virtute signorum quartæ triplicitatis. fol. l.

Duodecimum capitulum de figuris omnium planetarum. fol. l.

Tertiumdecimum capitulum de figuris siue imaginibus, quæ similitudinem habent constellationum ipsius cœli, & ad quid valent. folio li.

Quartumdecimum ac vltimum capitulum de imaginibus magicis, hincinde repertis a diuersis doctoribus, & quæ sint eorum virtutes, vt ipsi doctores ponunt. fol. liiij.

Lapidarius Salomonis e libro Rasielis angeli. fol. lxiiij.

PRIMUM

PRIMUM CAPITVLVM DE INVE-
stigatione quæ sit materia mixta, ma-
xime lapidum.

Vlla pro certo ambiguitas est apud omnes Philosophos, Illustrissime ac Magnanime Cæsar, quin omnia a natura producta, quæ sub orbe lune existunt fore, ex quatuor elementis composita, & secundum suum esse specificum, ex his quattuor elementis, magis ac minus participare ac virtutem habere. Et maxime hæc est sententia summi Philosophi Aristotelis, Tertio cœli ac mundi, cuius formalia verba hæc sunt, Elementa sunt prima corpora ex quibus fiunt alia corpora. Et idem, secundo de Generatione ac corruptione. Necessarium est corpora mixta ex omnibus constare elementis, & non ex uno tantum. Ac etiam hæc est sententia Illustrissimi principis Medicorum Auicennæ, Prima primæ doctrinæ secunda, qui ait, Elementa sunt corpora & partes primæ corporis humani, & aliorum quæ in corpora diuersarum formarum, minime diuidi possunt, ex quorum commixtione diuersæ species generatorum fiunt. Vnde ex his auctoritatibus, ac multis alijs, quæ in præsentiarum omittendæ sunt, concludi potest, elementa esse illa quæ concurrunt, ac dant esse existere, mixto seu composito. Sed quomodo ad esse mixtorum concurrant in præsentiarum, longum esset indagare, ac etiam vanum, cum in pluribus locis in Physicis pertractatum sit, & maxime a cōciliatore differentia. xvi, Et cū duo elementa, videlicet, Terra & Aqua, maiorem corporeitatem, siue densitatem, reliquis duobus elementis habere videantur. Ideo dicimus mixta his magis abundare quam reliquis. Sed cum mineralia duplicia sint, aliqua fluxibilia seu liquefactibilia, & aliqua non. Dicimus fluxibilia seu liquefactibilia, magis aqueo abundare

A

bundare

LIBER

bundate vt metalla, Et hoc habetur ab Arestotele quarto Methaurorum. Lapidēs vero nō fluxibiles sunt, licet aqueo abundant, ratione commixtionis sicci terrei, vnde dimissis primis fluxibilibus, vt aurum, argentū & similia, tantū noster sermo erit de lapidibus. Et pro principali fundamento nostro, auctoritatem summi principis Philosophorum adducemus, qui ait, in libro mineralium, Principia ergo lapidum, vel sunt ex substantia lutea & unctiosa, vel ex substantia in qua vincit aqua, intelligens per substantiam luteam esse terram. Nec etiam deficiemus ab auctoritate summi Philosophi Alberti Magni, libro mineraliū, qui ponit lapides esse in duplici genere, Et ait aliquos abundare aqueo cū sicco terreo, vt Cristallus, Birillus, & similia. Aliquos vero cum sicco aqueo, sed magis cum terreo, vt Marmora, Iaspides, & similia. Sed qui magis aqueo ac sicco terreo abundant gemmæ, proprie dicuntur a Greco vocabulo gemmo, quod latine sonat splendo, nam omnes tales lapides splendidi sunt. Et aliqui, vt dixi, sicco terreo abundant, neq; liquefcunt, & in aqua summerguntur. Nam si a tali sicco terreo absoluerentur, in aqua natarent ac liquefcerent vt glacies. Nullus enim lapis est qui ratione suæ terrestritatis in aqua non submergatur, dūmodo nō sit porosus seu plenus aeris. Lapidēs vero qui terreo magis abūdant, densi ac opaci sunt, nec hietiam ab aqueo absoluuntur, sed ab Arestotele habetur libro mineralium, superius allegato, cuius verba hæc sunt formalia. Terra pura lapis non fit, quia continuationem non facit, sed cominutionem, vincens in ea siccitas, non permittit eam conglutinari, & sic ex aqueo admixto cum terra, fiunt lapides. Et per aqueum intelligit humidum unctuosum seu viscosum, proportionatum cum terreo, mediante calido exsiccante. Et secundū proportionē seu dispositionē talis humidicum sicco terreo diuersi ac varij lapides fiunt. Nam multo

tiens

tiens hæc humiditas non est tanta, nec tam subtilis quæ flue
re possit ad omnes partes ipsius terræ. Ex qua carentia pars
illa, non conuertitur in lapidem. Et hoc est q̄ multotiens
in lapidum mineris inter lapides reperitur terra multa densa,
quæ discontinuationē lapidū facit. Et si sufficiens ac propor
tio natum humidū habuisset, totus lapis continuus existeret
vt in multis locis apparet, in quibus videmus montes esse va
rius lapidis. Et multotiens tale humidum disproportionatur in
fluxibilitate, licet in quantitate sufficiens sit, Et ideo magis
residet in vna parte quam in alia, Et cum a calido ibi conden
satur, nodositatem quandā in lapidibus efficit. Et hoc est q̄
in lapidibus apparent nodositates, vt sunt in montibus do
minationis tuæ, quæ nodositates ratione multæ humida
tis, vix scindi aut frangi possunt, vt & alij lapides qui aqueo
abundant. Vnde finem huic capitulo imponamus ac cōclu
damus, q̄ materia lapidum sunt ipsa elementa, & vt dixi
mus, in quibusdam magis abundat aqueum, cum sicco ter
reo, & in aliquibus magis terreū, cum humido aqueo, non
tamē totaliter ipsos lapides ab alijs elementis in absoluendo
vt sexto capitulo dicemus, cū de colore lapidum pertracta
bimus.

C A P I T V L V M S E C V N D V M D E
causa effectiua siue genera
tiua lapidum.

Ausa vero effectiua siue generatiua lapidum
a multis diuersimode assignatur, Sed vanis opi
nionibus omissis, ad verā causam accedamus.
Dicamusq̄ cum summis philosophis, q̄ virtus

A ij effecti

LIBER

effectiua siue causa generatiua lapidum, est quædam mineralis virtus quæ non tantum in lapidibus inest, sed & in metallis, ac etiam in his quæ media sunt inter hæc duo, Et cum huius virtutis proprio nomine careamus, hoc sibi a Philosophis dedicatum est, scilicet virtus mineralis. Ea enim quæ proprijs nominibus patefacere non possumus, oportet similitudinariè deducere, non quod exempla idem sint, quomodo hæc virtus mineralis in lapidibus existat, vt ait Aristoteles. Exemplum enim ponimus, non quod ita sit, sed vt sentiant qui adiscunt, et sic per exemplum de animali spermate adducemus, quemadmodum virtus mineralis, quã dicimus esse effectiuam, siue Generatiuam lapidum, in lapidibus operatur. Nam dicimus quod sperma animalis est superfluum nutrimentum descendens ad vasa spermatica, & ab ipsis vasibus. Virtus effectiua siue generatiua, infunditur in ipso spermate, quia mediante talis materia spermatica redditur prolifica, vt in Physicis habetur. Quæ tamen virtus, non per modum essentia agit, sed per modum inhaerentia. Vt & quemadmodum dicimus, Artificem esse in re quæ arte fit. Sic pariformiter dicimus, quod in materia apta, in productione lapidis, est virtus formans seu efficiens, in producendo lapidem huius siue alterius speciei, secundum dispositionem seu exigentiam materiae, loci ac influxus, vbi talis materia parata reperiatur. Quæquidem virtus, a quibusdam celestis virtus appellatur. Et hoc est quod dixit Plato, quod virtutes celestes infunduntur secundum merita materiae. In Physicis quoque hoc ostensum est, quod omnis virtus formans aut efficiens aliquid, in aliqua specie proprium instrumentum habet, quo mediante suam efficit seu producit operationem. Vnde Aristoteles. sententiam sumamus, Libro mineralium, & dicamus, quod propria virtus effectiua siue generatiua lapidum, existens in materia lapidum, quæ mineralis dicitur, ex duobus constituitur instrumentis, quæ instrumenta diuersificantur secundum diuersitatem naturæ, seu

seu speciei lapidum. Quorum instrumentorum, vnum est calidum, digestiuum ac extractiuum seu exsiccatiuum humidi, inducens formam lapidis, mediante terrestri coagulatione, quæ passa est ab humido unctioso, & hæc caliditas a virtute formatiua seu minerali lapidum dirigitur, quæ ab Aristotele dicitur, Causa calida desiccans. Nec dubium est, qd si talis caliditas non foret regulata, & excederet, supernaturam lapidis incineraret, Et si esset diminuta, non bene digereret, & sic non posset ad optimam ac perfectam formam lapidis materiam illam deducere cum insufficiens existeret. Aliud instrumentum est frigidum, constrictiuum in materia humidi aquei, qd humidum aqueum passum est a sicco terrestri, & hoc est frigidum constrictiuum humidi, quæ humiditas, mediante tali constrictione exprimitur, nec remanet in materia, nisi tantum quantũ pro continuatione expedit, Et ab Aristotele dicitur virtus terræ desiccans ac congelans. Et hæc est causa qd lapides a calido sicco nullo modo coliquari possunt vt metalla coliquantur. Nam in metallis tale humidum non totaliter exprimitur, quo mediante materia metalli fluxibilis remanet. Vnde dicamus qd calidũ digestiuum ac extractiuum humidi. Et frigidum constrictiuum humidi passi a sicco, terrestri sunt propria instrumenta virtutis, formatiue seu mineralis lapidum. Et hoc est qd dixit Aristoteles, Libro mineralium, qd lapides duobus modis fiunt, Aut cõgelatione, aut cõglutinatione, vt superius narratũ est

C A P I T V L V M T E R T I V M D E
forma substantiali lapidum.

De substantiali forma lapidum, non multa in præsentī capitulo dicemus, cum hæc materia potius referuanda sit, in principio secundi libri. Vbi tractabimus quomodo virtutes in lapidibus insint cum ipsa forma substantialis sit, quæ dat specifi-

A ij cum

LIBER

cū esse lapidibus et ab ipsa virtutes emanare dicamus, vnde inpræsentiarū tantū Philosophicā opinionē adducemus. Dicemusq; qd forma substantialis lapidis est esse specificū ipsius lapidis qd esse ex elementorum commixtione prouenit cum quadam proportionē quæ ad vnā determinatam speciem & non ad aliam ducit, qua mediante, vt in secundo dicemus virtutes insunt lapidibus. Nec talis forma a materia totaliter prouenit, nec totaliter extra materiam funditur. Sed est quoddam diuinum super materiam complexionatam cui infunditur & infra virtutes cœlestes a quibus datur. Dicamus ergo sic formam substantialē esse simplicem essentiam ipsius lapidis qua mediante virtutes lapidum ostenduntur, quæ virtutes variantur, non solum in diuersis speciebus lapidum, verumetiam in vna specie aut ratione loci suæ generationis aut ratione puritatis siue impuritatis suę materię quē admodum in animatis contigit.

CAPITVLVM. QVINTVM. DE loco generationis lapidum.

Ed cum locus ex necessitate in omnium rerum generatione maxime concurrat, & quo sine aliquid generari ac esse non potest, ideo in præsentiarum, de loco generationis lapidum mentionem faciemus, quæ loca in lapidibus non diuersitatem tantum specierum distinguunt, verumetiam in vna specie multoties diuersitates inducunt, vt ex dictis Hermetis colligitur, dicentis, qd lapides eiusdem speciei variantur in potentia, ac etiam inesse materiali, ex diuersitate locorum in quibus generantur, & causam allegat esse ex diuersitate climatum, cum nil aliud per clima dicere intendat, nisi diuersitatē directionis siue obliquitatis radiorum syderum, quæ sydera in inferiora influunt. Dicamus ergo, qd pro generatione lapidum nullus datur determinatus locus, cū fere in omni parte orbis

orbis diuersi ac varij generentur lapides. Nec proprius locus datur in determinato elemento, cū videamus aliquando generari in terra, aliquando in aqua, et aliquando in diuersis locis, vt a Solomone in libro lapidum preciosorū, vbi dicit, Lapidum diuersa sunt genera, ac in diuersis locis generantur, quia quidam in mari, alij in diuersis terris, alij in fluminibus, alij in nidis auium, quidam in ventriculis animalium, quidam in capitibus eorum, alij in renibus draconum, serpentū, & bestiarum, & reptilium. Et non solum in locis his dictis lapides generantur, verū etiam & in aëre, sicut habetur a philosophis, et maxime ab illo summo philosopho, ac nostris temporibus monarcha præceptore meo domino Gaetano de Tienis, in commento methauro, in fine secundi Tractatus tertij lib, qui dicit, Lapidem generari possunt in aëre, cū exhalatio habet partes grossas, terreas admixtas, cū humiditate grossa viscosa. Et resolutis partibus magis subtilibus & terrestribus condensatis, a calido fit lapis, qui ratione suæ grauitatis ad terram descendit. Nostris temporibus in partibus Lombardiæ, lapis magnæ quætitatis ex nubibus cecidit. Plinius quoque lib. primo cap. lx. scribit, Anaxagoram prædixisse Saxum Casurū a sole, & ita cecidit in parte Thraciæ ad Egos flumen, quod erat magnitudine vehiculi colore adusto. Nec miror ex hoc, cū Aristoteles dicat lib. mineralium, Ferrum ex aëre cecidisse notabilis magnitudinis. Sed cum in physicis determinatum sit, quod stellæ quantitate lumine, motu ac situ, inferiorem mundum ordinent, secundum omnem materiam generabilem siue corruptibilem. Et cum hæc virtus stellarum vndique in orbe vigeat. Vbiunque ergo materia apta reperietur, ibi erit locus generationis lapidis. & sic locus proprius ac determinatus pro generatione lapidis nullo modo dari potest. Necesse tamen est, quod virtus loci in generatione lapidis ex tribus dicatur constare virtutibus,

Quarum

LIBER

Quatum prima eo virtus motoris, mouentis orbem. Secunda est virtus orbis moti, quæ ex multis cōsideratur partibus in ipsum orbē, vt sunt Planetæ, ac vniuersæ constellationes. Tertia est virtus elementalīs, quæ est esse calidum, frigidum humidum ac siccum, vel commixtum ex his. Est enim prima virtus, vt forma dirigens ac formans, omne quod generatur, quæ virtus in exemplo ad ista sensibilia inferiora deducitur, vt virtus arris ad materiam artificij. Secunda deducitur, vt operatio manus ad ipsum artificem. Tertia vt operatio instrumenti quod mouetur ac dirigitur a manu artificis vsq; ad perfectionem incepti operis. Et hoc est quod dixit Aristoteles, Quod opus naturæ, est opus intelligentiæ. Vnde dicamus, q; in quocunq; loco terra unctiuosa, per vaporem in se reflexum comiscetur. Vel in quo vires terræ naturam aquæ apprehendant, & ipsam ad siccitatem trahant, ac vehementer inclinent. Ibi pro certo locus generationis lapidum existit. Concludamus ergo ac dicamus, Quod locus proprius ac magis aptus pro lapidum generatione, est terra habens superficiem densam, cum condecienti humido, ex qua desiccate vapor exhalare nō potest. Sed terra rara arenosa ac coenosa, per contrarium existit. Et si in dictis locis generantur, imperfecti sunt. Multotiens etiam in aqua maxima virtus est in producendo lapides non q; proprium aquæ sit. Sed euenit cum per loca mineralia fluat, & ipsarum mineralium virtutem sumat, quemadmodum videmus aquas balnearum acquirere caliditatem. Et cum funditur in terra, seu in ipsa aliquid imponitur, in lapidem conuertere videtur. Vt refert Albertus Magnus, ac etiam in locis termarum manifeste apparet, cū omnia circūquaq; lapidata videātur, ac cōtinue augmententur. Vt etiam est de mente Aristotelis, libro mineralium, quid dicit, Aqua autem fit terra cum vincūt eam qualitates terræ, & econuerso, Ex terra fit aqua, vt ibi habetur. Non multum longe exempla petamus, nonne prope

prope ciuitatem tuam magnanime Cæsar, in Capriolo fonte hoc manifeste apparet, cum ex cursu suæ aquæ, quæ in semineram habet, omnia canalia lapificentur, ac sic repleantur quæ aqua fluxu caret. Aristoteles etiã ponit in prædicto libro mineralium, quod vis virtutis mineralis interdum tanta est, quod vertit aquam in lapidem, ac omne quod in ipsa aqua continetur: & ideo est quod interdum in multis lapidibus inueniuntur partes animalium aquaticorum, ac aliarum rerum, conuersas esse in lapidem. Multa hic dicenda essent, cum nonnulla modo in terra, modo in aqua, lapificata reperiantur, vt refert Albertus de arbore inuenta in litore maris lauci, qui lapificatus erat cum nido ac auibus.

CAPITVLVM QVINTVM DE ACCIDENTIBUS lapidum, & primo de mala seu bona compositione.

Cum in superioribus capitulis pertractauerimus de his, quæ ad lapidum generationem faciunt, vt est materia, efficiens, forma substantialis, ac locus ipsius generationis. Nunc pro complemento eorum quæ ad lapidum faciunt, tempus est perquirere de accidentibus, cum ipsa etiã accidentia conferant ad cognitionem subiecti in quo fundantur, vt habetur de mente Aristotelis, primo de anima. Sed cum ipsa accidentia in lapidibus plura sint, in præsentiarum sermo noster erit, de bona siue mala commixtione, ex qua in lapidibus multa eueniunt. Nam mala commixtio, seu malum esse lapidis, interdum accidit ratione humidi, interdum terrei, interdum ex indispositione calidi seu frigidi agentis, & interdum ex indispositione loci, quæ secundum esse ipsorum in lapidibus diuersa inducunt. Nam si terra sicca esset indecenter, & cum humido non bene commisceretur, nec insufficienti quantitate esset, & locus in quo esset talis materia pro esse lapidis, porosus esset, tunc

B

calor

LIBER

calor pro esse lapidis inductus a virtute effectiua euaporaret
& sic nō posset bene partes terre decoquere, et humido cōmi
sleri. Vnde talis lapis arenosus ac fabulosus remaneret, adeo
q̄ de facili tereretur ac in sabulum rediret. Si vero talis locus
non porosus existeret, & in se retineret temperatum calorē
cum sufficienti humido, tunc ex tali terra sicca lapis efficeret
tur lapis durus non frangibilis, in arenis licet fabulosis appa
reret, vt manifeste in profiro silice ac alijs apparet, nam vīdea
tur vt arenulæ in ipsis lapidibus, & variantur & diuersifican
tur in magnitudine ac colore, secundum diuersitatem siccis
tatis terræ ac caloris agentis. Et si talis calor excederet humi
dū, cōbureret partes ipsius terre, tunc lapides discontinui es
sent, & vt lapilli apparerent. Si autem in tali terra sicca humi
ditas viscosa imbibita esset, & ex consequenti non fluxibilis
licet calorem regulatum haberet, a virtute minerali, ac esset
indecenti loco pro generatione lapidis, non vnitus ac conti
nuus efficeretur, sed diuisus esset in lapillos diuersarum quā
titatum ac colorum, secundum diuersitatem materiæ cōcur
rentis ad esse ipsorum lapidum. Si vero talis humiditas pro
parte fluxibilis esset, & a regulato calore passa, ac indecenti
loco, & pro parte viscosa & indecenti loco, efficeretur lapis
diuersorum colorum ac partium, cum continuitate, ac si glu
tine tales lapides coniuncti forent, vt in pluribus locis appa
ret, Venetijs in ecclesia Protectoris illius almæ ciuitatis, &
Romæ in pluribus ac multis locis, & in porta studiū domina
tionis tuæ, Et in columnis sectis in pluribus locis, in quibus
tot varij ac diuersi colores, & diuersæ res mirandę apparent,
vt inferius dicetur. Optima vero lapidū commixtio per op
positum antedictis sit, videlicet, q̄ sit materia nō valde sicca,
sitq; humidum proportionatum & fluidum ad quamlibet
partem terræ, sitq; calor proportionatus ac regulatus a virtu
te minera

te minerali siue effectiua ipsius lapidis, & sit incongruo ac disposito loco, in soliditate ac raritate, quæ omnia sic disposita reddunt ac efficiunt lapides vniformes, dolabiles, ac optimam compositionem habentes. & multotiens splendoros, secundum commixtionem seu proportionem aëris ac aque. Oppositæ vero causæ, a supradictis oppositum faciunt. Sed multum ad esse perfectum lapidis, requiritur calor proportionatus, cum ipse principale agens sit, & quo mediante diuersa in lapidibus eueniunt. & maxime in his in quibus pro principali materia abundat terreum. Sed in lapidibus qui aqueo abundant, pro principali materia non tot diuersitates adsunt, cum pro effectiua virtute habeant frigidum ac siccum terreum. Nam talium partes, ratione aquositatís, bene ad inuicem commiscuntur, cum fluxibiles sint ad quamlibet partem. & ideo tales lapides perspicuitatem ac duriciem multam habent.

CAPITVLVM SEXTVM. DE PERSPI

cuitate ac opacitate lapidum, &
de eorum coloribus.

Erspicuitas siue opacitas, differentias multas in lapidibus inducunt, cum his mediantibus in ipsis colores appareant, vt a philosopho de sensu ac sensato habetur, cum dicat, qd color est extremitas peripicui in corpore terminato. Ac etiam a comentatore Auerrois in eodẽ habetur, qd color causatur ex cõmixtiõẽ corporis lucidi cū diaphano. Ideoq; priusq; aliquas de accidentibus in colore lapidum differentias ponamus, necesse est de

B ij clarare

LIBER

clarare quomodo perspicuitas siue opacitas in lapidibus accidat, & quid eius perspicuum ac opacum sit. Dicamus primo, q̄ perspicuitas est existentia materialis lapidis, cū transparentia, seu cum quadam limpiditate. & opacitas est cum obscuritate ac densitate. Vnde ex consequenti dicamus lapidem perspicuū esse illum, ad cuius esse materiale, plures causæ materiæ perspicuorum concurrunt, vt Ignis, Aër, & Aqua. Et per oppositum opacum dicimus, ad cuius esse materiale pro maiori parte opacum concurrit vt terra. Et cum hæ res dicantur visum terminare, q̄ ex solo colore sit, necesse est eis adhibere nomina alicuius coloris, vt ante diximus; qui color terminatiuus sit perspicui ac opaci, & sic perspicuū ac opacum, in summo contrariantur, ac eis attribuimus extrema colorum. Nam perspicuo album datur. Opaco vero nigrum. Vnde dicimus album causari ex admixtione ignis clari cum elemento, quod est valde diaphanū. s. aëre. Nigrum vero ex igne turbido cum admixtione elementi minime diaphanitatis est. s. terra. Sed cum hij duo colores, vt diximus, s. album & nigrum, pro extremis habeantur, necesse est medios colores hīs participare, & secundum maiorē ac minorē participationē diuersi colores resultant, qui in triplici genere sunt, videlicet, in rubeo viridi ac flauo. Et sic oēs lapides vltra extrema iam dicta ad vnum istorum reducuntur, ac sub eis continentur, vt species sub genere. Sed vt ad perfectam notitiam horum colorum deueniamus, opus est declarare, quomodo isti medij colores in lapidibus causantur, & initium a rubeo sumamus, Dicamusq̄, q̄ rubeus color, in perspicuis lapidibus euenit, cum succensa fumositas ac tenuis ignis, in perspicuo luminoso infunditur, & omnes tales lapides calidi esse dicuntur. & in hoc genere sunt omnes species carbunculorum, vt Balasius, Rubinus, Iacintus, Aquaticus &c. qui omnes in rubedine conueniunt. Sed differunt secundum magis ac minus in participatione illius

illius igneꝝ fumositatis ac etiam perspicuitatis. Eodẽ quoqꝫ modo dicere possumus de colore flauo perspicuo, cuius secundum terrestritatem subtilem ac perspicuam a calido alteratam ac combustam, varię species efficiuntur. Viriditas vero ex aqueo perspicuo, cum terrestri vsto causatur, quæ in lapidibus diuersificatur secundum esse ipsius aquei seu terrei, vt in supradictis alijs duobus medijs coloribus diximus, ex qua diuersitate viriditas variatur, & in lapidibus varij virides colores efficiuntur. Possunt etiam variari colores in vno lapide, vt in Panthero ac Achate, & multis alijs, quæ diuersitas solum aduenit ex diuersitate substantiæ seu materię quæ ad esse ipsius concurrat. Et vt habetur a Salomone, loco superius allegato, dicente, Colores in lapidibus diuersi sunt, quia nullus color inuenire potest, in Cœlo, Aëre, Terra, Mari, fluminibus, herbis ac arboribus, qui nõ inueniatur in lapidibꝫ. Multa de coloribꝫ dicẽda forent, quę ob breuitatis causam, & ne tedio legẽtibus efficiar, prætermittere decreui, cū ex his quæ dicta sint, de particularibus coloribus, simili modo in aliorum notitiam, deuenire possimus. In nõ perspicuis vero albedo ex subtili terreo commixto cum aqueo causatur. Nigredo vero ex terreo fumoso ac adusto, & quemadmodum extrema opacorum seu non perspicuorum, ex multo terreo abundare videntur, sic etiam omnes colores ipsorum opacorum medij, vt rubeus, flauus ac viridis, ex multo terreo abundare videtur, vt extremorum naturam participant, qꝫ tamẽ terreum cū igneo, aëreo, ac aqueo cõponitur, in productione mediõrũ colorũ, sicut in perspicuis diximus, ipsos in aqueo abundare. Veruntamen est qꝫ in opaci lapides magis aut minus ad perspicuum vergunt, secundum qꝫ magis aut minus, de aqueo seu aërio in sui compositione concurrat, cum hæc sint perspicuitatem dantes. Colores quoqꝫ ipsorum opacorum, in vna substantia seu esse lapidis, variantur, secundum diuersitatem partium componentium ipsum

LIBER

lapidem, ac etiam secundum potentiam agentis caloris, sicut in præcedenti capitulo diximus.

CAPITVLVM SEPTIMVM. DE

duritie siue mollietie lapidum.

Duritiem siue mollietiem in lapidibus, duabus de causis euenire dicimus. quarum vna a materia ipsius lapidis dependet, & altera a virtute effectiua siue minerali ipsorum lapidum, quemadmodum diximus in Capitulo de commixtione siue compositione bona vel mala lapidū. A materia vero dicimus, cū materia est bene cōmixtibilis, et hoc ab aqueo fit. et ideo lapides qui a prædominio in sua compositione aqueo abundant, durissimi ac perspicui sunt. Et in hoc genere gemmæ omnes, quæ limam contemnunt, ponuntur, dempto Topatio, vt infra dicemus. Lapidēs vero qui pro esse suo magis terreo abundant, duri sunt aliqui, & aliqui non. sed non in tanta duritia existūt vt aquei, ex causa ante dicta. Illi etiam duri sunt, qui aqueo cum terreo abundant condecienti, ex quo humido licet opaci sint, superficiem lucidam ac quasi perspicuam habent. & hi sunt vt prophirij serpentini, ac similes, qui quasi nec ferro & vix calibe excidi possunt. Qui vero terreo abundant, & non cum condecienti humido teneri existunt, ex parte quoque virtutis effectiue etiam teneri ac duri existunt. nam cum virtus non recte proportionatur materiæ, indeficcando humiditatem superfluam, non duri redduntur, cum duricies ex temperata siccitate proueniat, vt omnes physici ponunt. Et ideo, vt diximus ac dicemus, Topatij non sunt duri, cum virtus eius effectiua a siccitate seu ab exiccatione humiditatis defecerit, et multa ac superflua in eo remanserit, quæ mediante nō duri existunt. Et quemadmodū de Topatio dictum est, similiter dicere possumus de omnibus alijs lapidibus, qui pro virtute sua effectiua, habent calidum ac siccum suum diminutum. Hic multa forent dicenda, sed pro
nunc

nūc finem imponamus, & dicamus, q̄ durities a temperata siccitate prouenit, quā a virtute effectiua regulata esse debet, cū bona dispositione materiæ ac loci, vt in v. cap. huius primi libri diximus. Ex quib⁹ reb⁹ oppositis, multa accidētia in lapidibus eueniunt. nam aliqui ignē cōtemnūt, aliqui ab eo consumūtur, aliqui a frigore scinduntur, & in puluerem redduntur, aliqui in aēre indurātur, aliqui consumuntur. Si milia ac alia diuersa accidunt in multis lapidib⁹, ab aqua & sole, & ab extrinsecis alterantibus, quorum causas in præsentiarum vanū foret enarrare, cum ex antedictis ac dicendis, facili modo depræhendere possumus, et maxime ab his qui intellectu vigent, cum hæc omnia in virtute fantastica ac imaginatiua consistant.]

CAPITVLVM OCTAVVM. DE GRAVITATE seu leuitate, dēlitate ac pōderositate, lapidū.

Gravitas siue leuitas accidentia sunt, euenientia duabus de causis in lapidibus. quarum vna prouenit ex mala cōpositione, q̄ accidens magis videtur euenire lapidibus, qui pro sui materia habēt terreū, et hoc fit ex mala cōmixtione partiū terre adinui cē cū ipsa aqua. Nā cū a virtute effectiua partes illę aqueę exsiccant siue resoluunt, quę nō bene permixtę erāt cū ipsa terra, remanēt porositates in ipsis lapidibus, vnde leues efficiuntur. potest etiā hoc euenire lapidibus, ex nimia aēris siue ignis q̄ntitate cōcurrēte pro esse lapidis. & hæc leuitas quę isto modo fit, accidit minus in opacis lapidibus q̄ in perspicuis, sed prima tantū in opacis grauitas ex cōtrarijs antedictis causis euenit. Nunq̄ tamē in lapidibus tāta leuitas inest naturaliter, q̄ in aquis nō submergatur, ratiōe suę terrestritatis, quę ad eē lapidis cōcurrit, et licet aliqua ligna lapidib⁹ grauiora sint, tñ in aqua nō totaliter sumergunt vt lapides. Ratio huius ē, q̄ pro eē materiale ligni nō tm cōcurrit de sicco terreo.

Et sic

LIBER

Et sic etiam dicere possumus, quod densitas siue porositas ex eisdem causis euenire potest, ex quibus leuitas siue grauitas euenit. Et licet multa alia accidentia euenire possint, hæc pro nunc sufficiant, cum ex antedictis ac dicendis, ex omnibus quæ eis euenire possunt, causam reddere possimus. & maxime illis, qui in Phisicis periti sunt, cum res istæ inde dependant.

CAPITVLVM NONVM. DE COGNOSCENDI modo, an gemmæ naturales siue artificiales sint.

Cum hodiernis temporibus, in omni re multi existant deceptores, & maxime in arte gemmaria, cum in pretio existat, ac pauci, nisi experti longo vsu sint, eas cognoscant. & maxime cum ligatæ sunt, & ne ab his decipiamur, & ut omnia pertractare videamur, pro sigillo huius primi libri, hæc pauca adducemus. Dicamusque, quod multipliciter deceptores lapidum inueniuntur. Primo, ut cum lapides minoris pretij, ac vnius speciei apparere faciant alterius speciei, ex consequenti maioris pretij, ut ex Amatisto balasium, cum perforant, & foramen tinctura implent, seu annulis alligant, prius multum subtiliato cum folia balasij, aut ex Saphiro, citrino, seu Birillo, formas adamantum fabricant, & tinctura addita ligant, & pro vero Adamante vendunt. Aut multotiens ex Granato superiorem superficiem fabricant. Inferiorem vero ex Cristallo, & glutine quodam seu tinctura iungunt, adeo, cum in annulo sunt, rubini videntur. Et sic multæ aliæ deceptiones, ex diuersis variisque lapidibus fieri possunt, quæ omnes a peritis cognoscuntur. Sed cum in annulis lapides isti ligati sunt, difficulter cognoscuntur. Ideo oportet, ut ab annulis cum ambiguitas est extrahantur gemmæ, & per ea quæ dicturi sumus, in secundo huius facili modo cognoscemus. Alio modo deceptio accidere potest, ut cum non ex vero la-

ro lapide formam ac colorem, alicuius veri lapidis efficiunt. Et hæc deceptio ex multis rebus fit, et maxime ex vitro smalto, seu ex quodam lapide ex quo nostri vitrarij vasa dealbāt, addendo diuersos colores permansibiles ad ignem, vt figularij sciunt, & vt multotiens vidi, ex his lapidibus smiragdos esse confectos, non ignobiles, quantum ad vsum. Hi lapides falsificati, multis cognoscuntur modis. primo lima, cum omnes falsi limam sentiant naturales omnes contemnant, dempto Smiragdo ac Topatio occidentali, vt in secundo libro dicemus, & ideo falsarij hos magis fabricant, cum naturales limam sentiant, & sic lima cognosci non possunt. Secundo vero modo, aspectu, nam qui naturales lapides sunt, quanto magis aspiciuntur, tanto plus oculus in eis delectatur. Et cū ad lumē candele opponuntur, nitēt ac fulgent. Qui vero nō naturales sed artificiales sunt, quanto magis aspiciuntur, tanto magis visio in eis marcescit ac contristatur, cum splendor eorum continue videatur deficere. & maxime, vt dixi, cum ad lumen candelæ opponuntur. Cognoscuntur hi etiam, cū extra annulos sunt, pondere, nam qui sunt naturales, ponderosi sunt, dempto Smiragdo. Artificiales vero leues existūt. Vna tamen probatio existit, quæ nunquam fallit, ac omnibus antecedit, nam qui artificiales sunt, nō obstant igni, sed in ipso liquantur, & colorem ac formam deperdunt, cum ex fortissimo igne liquantur, ac etiam impossibile est, quin in aliqua parte eius aliqua puncta, vt ampullæ, non appareant in substantia eius, quæ ampullæ adueniunt ex igneo calore, cū non bene proportionatum reddere possint in eorum compositione, vt a natura in veris lapidibus fit. Possunt etiam tales falsi lapides ex alijs rebus componi quàm ex vitro, nam ex multis mineris, vt ex sale, atramento, metallis, ac ex multis alijs rebus, vt vidi, ac a pluribus doctoribus habetur, & maxime a fratre Bonauentura, in secundo libro sui cōpostelli vocum ex improuiso cognitio naturalium lapidum, ac ipsorum

C specie

LIBER

specierum, ex magna experientia habetur, & ex cōtinuo vsu, vt sciunt illi qui in tali exercitio persistunt. Et sic finē imponimus huic primo libro.

SECUNDVS LIBER

CAPITVLVM PRIMVM PROOEMIALE

Eracta prima parte huius nostri libelli, Illustrissime princeps, in qua de generatione lapidū ac ipsorum accidentium, in vniuersali pertractauimus, in presentiarū in isto secundo de ipsis lapidibus in particulari agemus. Ponendo primo, an in lapidib⁹ virtutes sint, ac quō in nobis virtutē in fluant, adducēdo opiniones antiquorū, & cū vera philosophorū sententiā. Noia quoq; doctorū a quibus libellū nostrū extraxi adducemus, vt quid scripserim ab eis accepisse putes. Et cum oculis prius lapides obijciantur, q̃ nomina dicātur, vt ex coloribus in nomina lapidis deueniamus, alphabetū de coloribus, cū proprijs noib⁹ lapidum ponā. ad hoc vt cognito nomine virtutē lapidis cognoscamus, cū ad propriū capitulū recursū fecerimus. Vltimo, pro complemento huius secundi libri, nomē omniū lapidum secundum ordinem alphabeti ponemus. Colores quoq; ac loca in quibus inueniūtur, narrabimus, & vltimo vires ipsorū adducemus, si a doctoribus reperiantur.

CAPITVLVM SECVDVM. AN IN LAPIDIBVS SINT VIRTUTES, IN QUO VARIAE

erunt opiniones.

On parua nec inutilis difficultas inter celeberrimos doctores existit, de virtute lapidum, cū non nulli eorum dicant, nullam virtutem inesse lapidibus, q̃ falsum esse arbitramur, istosq; dimittamus, cum totaliter a veritate discrepent. Aliqui vero ipsorū dicunt,

dicunt, in lapidibus tantum elementalem virtutem inesse, vt calidum, frigidum, durum, passibile, ac huiusmodi inhærentia mixtis, quæ ab elementalibus esse procedunt. Negantes quoque oēs alias virtutes inherere, a forma specifica seu a substantiali esse lapidis, vt venena fugare, victoriam præbere, ac similia. Et isti tali modo frivolo suas rationes seu argumentationes comprobant, dicentes. Quæ nobiliora existunt, nobiliores virtutes eis decent. Sed cum animata in animatis nobiliora sint, ideo nobiliores virtutes animatis decet quàm inanimatorum. Sed cum animata his careant, ergo et lapides cum inanimati sint. Habent etiã alias rationes persuasivas, quas ob brevitatis causam, relinquamus. Experientia primo contra hos militat, cum virtutem in lapidibus proprijs oculis videamus. Nonne videmus Magnetem ferrum attrahere? Saphyros quoque antraces curare, ac similia in multis. Non sane mentis esset qui talia negaret, cum hæc nobis innotescant, vt prima principia. Vt iterum contra negantes, ex vsitato verbo arguam, Fama quàm omnes famant, non ex toto perit. Sed cum fama semper, tam apud aliquos antiquos, quàm apud oēs modernos, fuerit, quod in lapidibus sint virtutes, ergo credendum est doctoribus istis, quod in lapidibus sint virtutes. et auctoritas Salomonis in hoc magna est, cum dicat, diuersæ virtutes sunt lapidum, quidam gratiam dominorum tribuunt, quidam igni resistunt, alij amabiles faciunt, alij sapientiam dant, quidam inuisibiles faciunt, alij fulmina repellunt, quidam venenum extinguunt, quidam thesauros custodiunt et augent, Alij agunt vt mariti mulieres diligant, quidam repestates marinas sedant, Alij infirmitates curant, quidam caput et oculos conseruant. Et vt omnia concludam quicquid huiusmodi generi excogitari potest, per virtutem lapidum valet confirmari. Sciendum tamen est, quod in lapidibus interdum vna est virtus, interdum due, interdum tres, & interdum multæ, & hæc virtutes non insunt ex pulchritudine lapidis, cum aliqui turpissimi sint, & virtutem magnam habeant, et aliqui formosissimi et nullam habeant. Vnde pro indubitata conclusione teneat apud celeberrimos doctores, quod in lapidibus sint virtutes, quæ admo-

LIBER

dum in alijs rebus sunt. sed quomodo id sit, variæ opiniones sunt. Vna quidem opinio fuit Pythagoricorum, qui ponunt virtutes inesse omnibus rebus ab anima, & ponebant lapides ac omnia inferiora animata, quemadmodum fascinatio fit per oculum, mediâte anima. Dicebantq; animas posse ingredi & egredi aliam materiam, per operationes animales, quemadmodum intellectus humanus se extendit ad intelligibilia, & imaginatio ad imaginabilia. Ita & in lapidibus dicebant, q; animæ lapidum se extendebant, ex propinquitate ipsius lapidis, ad hominem in substantia hominis virtutem suam imprimebant, & sic ponebant virtutem in lapidibus esse ac operari, mediante anima. Dicebant isti, q; per visum anima hominis vel alterius animalis, ingrediebatur in alium hominem vel animal, & impediabat operationem illius animalis, quæ fascinatio & impetitus, nō ex solo visu esse existimatur, cum visio fiat suscipiendo, & nō extra mittendo. huius opinionis esse videtur Vergilius in Bucolic. Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos. Talis autem fascinatio, non solum in hominibus, sed etiam in brutis esse videtur, vt Solinus narrat, ac etiam Plinius. & in me ipso expertus sum, q; cum lupi Italici visu hominem anticipant, hominis vox raucescit, nec alta voce clamare possunt, cū prius nullū defectum in instrumēto vocis haberēt, nec hoc solo visu accidere potest, vt supra diximus, sed ab alia causa, s. ab anima fascinantis. Et hanc opinionem secutus est Democritus, qui dicebat omnia plena esse dijs, ac etiā Orpheus, qui dicebat deos ac virtutes diuinas esse diffusas in rebus. & nil aliud dicebat esse deum, nisi illud quod res format, ac diffusum est in omnibus reb⁹, & sic deos eē aīas arbitrabātur, ac virtutē tribuebāt rebus, mediante anima, quod falsum ac absurdum est apud omnes philosophos. Ideo omissis vanis opinionibus, ad veram accedamus. Antedictis tamen, prius contradicentibus, respondeamus, prætermisissis illis qui negarunt aliquam virtutem esse in lapidibus, cum absurdum sit, & contra omnes
philoso

philosophos. Sed ad illos qui dixerunt tantum in lapidibus virtutem elementorum esse respondeamus, cū dicunt, quæ nobiliora existunt, nobiliores virtutes eius esse debere &c. Concedo pro tunc verum esse, & dico, q̄ inanimatis nobiliores sunt virtutes, q̄ in lapidibus. Nullus sanæ mentis dubitat, q̄ in homine nobiliores virtutes sint, q̄ in lapidibus. Sed etiā in brutis sic deducitur, Multa enim bruta existunt, quæ nobis temporis seu aëris mutationem ostendunt, vt a multis doctoribus habetur, qui de mutatione aëris scripserunt. & maxime a celeberrimo viro deauratæ militiæ, domino Nicolao de Comitibus Parauino, qui tempore nostro summus Astronomus fuit, in libello suo de mutatione aëris, capi. viij. qui ponit multa animalia ostendere cantu aut congregatione aëris mutationem. Nonne galli cantu suo distinctionem horarum diei nobis indicant, quæ animalia non solum in rebus superioribus virtutem demonstrant, verum & in inferioribus maximā habent, cum ex eorū partibus ac exeuntibus in hominibus maximam virtutē inferant, vt ex medicorum libris habetur, quæ omnia nobiliora esse puto, q̄ sint virtutes lapidum. Vnde cōcludamus illorum argumentum esse nullum seu nullius valoris ac efficacitæ, cōtra tertios ne prolixus fiam dico, q̄ virtus lapidum non est ab anima, nec ab elementis tantum. Sed vt inferius dicemus, ab ipsa specie seu substantiali forma ipsius lapidis, vt clare ex philosophorum dictis adducemus.

CAPITVLVM TERTIVM. IN QVO NARRATUR
quomodo & vnde virtutes
sint in lapidibus.

N Agnam digressionē fecimus, nūc tempus est vt ad rem nostram redeamus, ne tedio legentibus efficiamur. Certū est q̄ in lapidibus sunt virtutes, sed vnde tales virtutes emanāt, adhuc nō declaratum est. Aliqui ponunt virtutes speciales vltra complementum lapidibus, ab elementis cōponentibus ipsos, & sua

LIBER

& sua dicta tantū hac rōne corroborāt. Nā q̄ ex aliquo cō-
ponit cōponētis virtutē habet, quemadmodū riuulus sapo-
rem habet sui fontis. Sed notū est q̄ lapides ex elementis cō-
ponunt, vt in primo huius declaratū est. ergo quicquid in la-
pidibus est, tm̄ ab elementis euenit, & nō ab alia virtute. Pla-
to ac etiā sui sequaces, qui Ideas ponunt, dicūt omnia cōposi-
ta, in quacūq̄ specie, Ideam suā habere influentē sibi virtutē
& quantū talia mixta seu cōposita, puriorē substantiam ex
elementis habent, Idea sua, mediāte materia pura, vbi infun-
dit, maiorē perfectionē inducit. Sed cū p̄cio, li lapides sic sint
maiorē ergo virtutem Idea sua inducit in illis q̄ in alijs cō-
positis, nō ita purioribus, & sic, mediante Idea, in lapidibus
virtutes speciales attribuūt. Hermes et multi alij astronomi
qui superiora cōsiderāt, dicūt oēs virtutes rez inferiorū, ex
stellis ac imaginibus cœli prouenire. Et secundū q̄ mixtū cō-
ponit ex purioribus ac impurioribus elemētis, ita & virtus
stellarū ac imaginū cœli, maiorē ac minorē virtutē influ-
unt. Et cū preciosi lapides puritatē habēt elementorum, &
quasi, vt ita dicā, cœlestē cōpositionē seu admixtionem, vt
in Saphiro, Balasio, ac in reliquis apparet, lapides maiorē vir-
tutem habent reliquis compositis, non ita ex purioribus ele-
mentis. Vnde Hermes de causa virtutis lapidū ait. Sciamus
pro cōstanti omnīū inferiorū virtutes a superioribus descen-
dere, Supiora enim substantia lumine, situ motuq̄, nec nō et
figura in inferioribus influunt virtutes nobiles, quæ sunt in
lapidibus. Patet ergo ex dictis istorū, ac Ptolomēi, q̄ virtu-
tes lapidū a stellis, Planetis, ac cōstellationibus sunt, median-
te puritate suæ cōplexionis. Possunt aliæ opiniones adduci,
sed sunt, obmitamus. nec cōtra supradicta amplius
i. . . mu. . . Illa tamen istarum opinionū magis veritati ad-
heret, quā Hermetis, ac reliquorū astronomorū, qui pro cō-
stanti ponunt inferiora superioribus lationibus gubernari,
vt sententia est omnīū philosophorū.

CAPITVLVM QVARTVM. IN QVOTRA

ctatur, de vera opinione, de
virtute lapidum.

T licet opiniones superius adductæ, possint ali-
qualiter sustentari, non tamen veræ philoso-
phicæ sunt, cū philosopho conveniat a sola sub-
stantia ac forma rei virtutes attribuere, vt ab A-
restotele habet, primo physicorū, dicēte, q̄ materia cū forma
est omniū rerū causa, quæ fiunt in subiecto sicut materia siue
substantia, est causa omniū accidētīū. Albertus magnus qui
summus ac maximus philosophus fuit, viam naturalē in-
sequens, ponit, q̄ virtus lapidū sit ab ipsa specie ac forma sub-
stantiali, ipsius lapidis. Nā cū in mixto sint, aliquæ res haben-
tes pro causa virtutes elementorū, vt est durities, grauitas, et
similia. Et quædā res vt virtutes earū sunt, habentes pro cau-
sa ipsam speciem. Exemplū q̄ Magnes habet duritiē ferru-
gineū, colorē, & similia, ex virtute mixtibilium, seu elemen-
torum prouenit, Sed q̄ ferrū attrahat a specie ipsius Magnes-
tis euenit, quæ species nobis aggregatum, ex materia ac for-
ma indicat, vt de mente Commentatoris est, primo Metha-
physicæ, qui ponit, q̄ species non est tantum forma, sed totū
aggregatum, ex materia & forma, quod dat esse indiuiduale
materiæ. Nam esse omnium rerum secundum speciem, pro-
priam habet operationem, ac proprium bonum, secundum
speciem in qua formatur ac perficit in esse naturali. Et om-
nia complexionata instrumenta sunt ipsius formæ, nam de-
sinente forma, corrumpitur ac destruitur complexionatum,
adeo, q̄ forma continetur a materia, sicut diuinum ac opti-
mū illius. Est enim forma quoddam diuinū infra caelestes vir-
tutes a quibus datur, & supra materiam cōplexionatam, cui
infundit. Et sic forma est vna essentia simplex tantū operati-
ua, vnius quodcūq; sit illud propriū illius speciei, nā vnius

LIBER

est tantum vnum efficere, eo, quod ab vno tantum vnum est. Possumus etiam aliter considerare formam, ut coelestis virtus quae multiplicatur in inferioribus, ex imaginibus ac circumlis coeli, qui distribuunt duodecim signa cum stellis suis supra Orizontem, rei illius cui infunditur. Et sic ipsa forma est multiplex valde, secundum virtutes elementales in quibus operatur, & potentias naturales suas, quae circumstant ad essentiam suam simplicem. Et sic ipsa forma multorum effectuum erit, productiua licet forte vnicam ac propriam habeat operationem, & hoc est quod fere omnes res non ad vnam tantum virtutem determinatur, notis operationibus eius. Sed tamen forma specificans materiam, potentior est alijs formis, licet multotiens propria forma, ex indispotione materiae, parum ostendatur ac operetur. Vnde Hermes de lapidibus ait, quod lapides eiusdem speciei variantur in potentia, ex confusione materiae, ac etiam ex loco generationis, propter directionem seu obliquitatem radiorum correspondentium supra illa loca, adeo, quod multotiens nullum effectum proprium illius speciei inducit. Vnde philosophice considerando, et cum auctoritate Alberti magni, dicemus, quod virtutes lapidum proueniunt ab ipsa specie, mediante forma substantiali ipsius lapidis, facta inconuenienti loco, ac a proportionata materia, quae conuenit pro esse talis lapidis. Haec etiam fuit opinio Platonis, dicentis, Dotauit res quidem natura proprietatibus, omnino enim quodlibet secundum quod meretur a specie sua, ut agat quod proprium est ei in specie sua.

CAPITVLVM QVINTVM. DE OMNIBUS nominibus doctorum, a quibus ea quae dicturi sumus, accepimus.

T ne videar ea, quae dicturus sum de particularibus lapidibus, de me tantum dixisse, decreui in hoc capitulo nomina omnium doctorum, a quibus sumpsimus, ponere, Et licet inter ipsos aliam quam

quam dissensionem inuenerim, tamen, quod a pluribus com-
probatum est, accepi. Nullus ergo miretur, si quid dissonum
a dictis alicuius doctoris interdum scribere videar. Sed alios
quos nomino, prius inspiciat, q̄ mordaci lingua me caluma-
niet. nam a pluribus quæ dixero, cōprobata inueniet. Quo-
niam tantum omnium vt plurimum infra scriptorum do-
ctorum fidelis recitator sum, qui de tali materia scripserunt,
quorum nomina hæc sunt, Dioscorides, Arestoteles, Her-
mes, Euax, Serapio, Auicenna, Ioannes Mesue, Salomon,
Philologus, Plinius, Solinus, Lapidarius, Helimandus, Isi-
dorus, Arnoldus, Iuba, Dionysius Alexandrinus, Albertus
Magnus, Vicentius hystorialis, Thetel Rabanus, Bartholo-
maeus de ripa Romea, Marbodeus episcopus, Hortulanus,
Liber Pandectarum, Cornucopia, Kirandus, ac liber de Na-
tura rerum. Nam, vt superius dixi, si quis bene omnium do-
ctorum doctorum scripta intellexerit, me a dictis vt in pluri-
bus comprobatorū non discedere cognoscer, sed eorum sen-
tentijs adharere. nam omnes istos pro ducibus huius opus-
culi accepi.

CAPITVLVM SEXTVM, QVOMODO PER
colorem lapidis in cognitionem nominis
deuenire possumus.

Vm plerunq; lapides oculis nostris, quorū multa
totiēs nomina ignoramus, vt celeri modo in co-
gnitionem nominis deueniamus. quo cognito
virtutem sciamus, alphabetum ex coloribus la-
pidum institui, cui nomina lapidum immediate subiunxi.
Aduertat tamen dominatio tua, q; multi lapides in colore cō-
ueniunt, non tamen idem sunt. Et cum omnia in alphabeto
dicere non possumus, habitis ergo nominibus ad propria ca-
pitula dominatio tua accedat. nam ibi magis distincte ex dif-
ferentijs positis in veram cognitionem deueniet. & sic me-
diante colore nostrum intentum consequemur.

D Argene

LIBER

Argenteus,
 Aluminosus,
 Argenteus,
 Argenteus,
 Albus,
 Albus,
 Albus cum pupilla nigra,
 Albus,
 Aqueus albus,
 Albus opacus,
 Aureus,
 Aureus ignitus,
 Albus citrinus,
 Aureus purpureus,
 Albus,
 Aureus,
 Aureus,
 Aureus rutilans,
 Albus speciosus,
 Aureus,
 Albus cum multis coloribus,
 Albus admixtus nigro,
 Aureus,
 Alba candida,
 Aureus,
 Argenteus,
 Aureas venas,
 Albus perspicuus,
 Albus vngueus,
 Albus rubeus,
 Aureis guttis seu stellis,
 Aqueus vt glacies,
 Albus grauis,

Andomamanta.
 Amiantus.
 Agirites.
 Androa. Azurinus. Armenus.
 Aqueus. Berillus.
 Borax.
 Belloculus.
 Corallus.
 Cristallus.
 Coruina.
 Crisocollus.
 Crisolansis.
 Cistolithus.
 Crisopassus.
 Coranus.
 Crisopis.
 Calcites.
 Estimion.
 Exebenos.
 Hammonus.
 Kamam.
 Lincis.
 Lisimacus.
 Margarita.
 Marchasita.
 Medea.
 Nitrum.
 Onix.
 Onichinus.
 Pontica.
 Peanites.
 Sanius.

Albus argenteus,
 Balbus aluminosus,
 Bicolor,
 Cristallinus,
 Candidus cristallinus,
 Ceruleus,
 Croceus leoninus,
 Candidus levis,
 Cineritium,
 Candidus intersectus croceis coloribus,
 Coralinus croceus,
 Candidus oblongus,
 Candidus venosus,
 Candidus,
 Citrinus corintheus,
 Ceruleus purpureus,
 Cristallinus,
 Crocei coloris cum pupilla,
 Cristallinus,
 Candidus transparentis,
 Citrinus aureus,
 Cineritius,
 Candidus lucens,
 Citrinus,
 Cristallinus varius,
 Croceus,
 Croceus,
 Cristallinus,
 Cristallinus nebulosus,
 Citrinus lucidus,
 Cerulea sanguineis guttis,
 Candidus,
 Cristallinus,

Tale.
 Tegolitus.
 Damonius lapis.
 Alestorius.
 Astrites.
 Alebandina.
 Agapis.
 Alius.
 Asini lapis.
 Alabastrum.
 Ceraunius.
 Cimedia.
 Cepocapites.
 Cheronia.
 Cianica.
 Cambites.
 Draconites.
 Enidros.
 Fingites.
 Falconites.
 Galatides.
 Gelatides.
 Gagates.
 Iris.
 Isistos.
 Lincurius.
 Ligurius.
 Kabrates.
 Karabe.
 Pontica.
 Podros.
 Panconus.
 D ij Citrinus

LIBER

Citrinus lucidus,
Candidus mellinus,
Croceus,
Candidus.
Cineritius,
Croceus cum viriditate,

Ex multis venis seu coloribus,

Eburneus,
Eburneus,
Ereus cum vena flava,
Ex multis coloribus,
Ex multis coloribus,
Ex sexaginta coloribus,

Eburneus,
Ereus cum nigredine,
Ex multis coloribus,
Ex quatuor coloribus,
Ex varijs coloribus,
Ex tribus coloribus,

Ereus,
Ex multis varijsq; coloribus,
Ex multis varijsq; coloribus,
Ex multis coloribus,
Ex duobus coloribus,
Ex multis coloribus,

Ferrugineus cristallinus,

Ferrugineus,
Ferrugineus,

Flauus,
Ferrugineus,
Flauus ac niger,

Ferrugineus,
Ferrugineus perspicuus.

Succinus.
Silenites.
Sirites.
Solis gemma.
Siphinus.
Topatius.
Achates.
Arabica.
Chemites.
Balanites.
Cepionites.
Exacolites.
Exacontalitus.
Emites.
Frigius.
Hiëna.
Licoptalmus.
Lepiolotes.
Murena.
Marchasita.
Mitridax.
Oppalus.
Pantherus.
Sardonix.
Ziazia.
Adamas.
Abeston.
Basanites.
Calaminaris.
Magnes.
Nicolus.
Orites.
Piritea.

Flauus perspicuus,
 Ferrugineus,
 Ferrugineus,
 Flauus albescens,
 Flauus cum aureis crepusculis,
 Igneus cum venis albis,
 Igneus,
 Igneus,
 Igneus aureus,
 Igneus rutilans,
 Igneus aureus,
 Igneus obscurus,
 Igneus,
 Lucidus filiosus,
 Lucidus nitrosus,
 Lucidus,
 Lucidus vt speculum,
 Lineis albis lineata,
 Lucidus,
 Mareus,,
 Mareus cum Glaucos,
 Niger cum venis albis,
 Niger cum punctis rubeis,
 Niger maculosus,
 Niger purpureus,
 Niger,
 Niger cum venis rubentibus seu albis,
 Niger lucens,
 Niger,
 Nigricoloris,
 Niger fuscus,
 Niger,
 Niger,

Saphirus.
 Smiriglius.
 Siderites.
 Turchion.
 Zumemelazoli.
 Antracites.
 Spilitem.
 Carbunculus.
 Crisoletrus.
 Ceraunius.
 Hormesion.
 Sardius.
 Sandastros.
 Amianton.
 Amites.
 Cogolites.
 Efclititis.
 Pontica
 Ranius.
 Mirites.
 Zinilaces.
 Achates.
 Absinthes.
 Augusteum.
 Alabandicus.
 Aspilatem.
 Abistos.
 Antifates,
 Andromantius.
 Amites.
 Borax.
 Celidonium.
 Calcofanos.
 D iij Niger

LIBER

Niger ferrugineus,	Dionysia.
Niger,	Doriatides.
Niger,	Egipilla.
Niger,	Gelachides.
Niger,	Gagates.
Niger cum sanguineis venis aut candidis,	Galaxia.
Niger,	Medus.
Niger,	Magnasia.
Nigerrimus,	Morion
Niger,	Pirites.
Niger sonorus,	Trachius.
Niger,	Onix.
Niger cum albis zonis,	Onix.
Niger cum ruffedine,	Onix.
Niger,	Orites.
Niger translucens,	Osius.
Niger cum venis albis,	Opphicardelon.
Niger translucens,	Radaim.
Niger,	Samotratia.
Niger cum venis candidis,	Veientana.
Oleagenus,	Berillus.
Ocreus,	Crisites.
Oleagenus pallidus,	Diacodos.
Ostreus,	Ostraces.
Ostreus,	Philoginos.
Purpureus roseus,	Amatistus.
Purpureus vineus,	
Purpureus vinaceus aqueus,	
Pallidus fuscus albescens,	Calcedonius.
Purpureus	Celonites.
Palliolus,	Diacodos.
Puniceus,	Ethices.
Poraceus,	Emetrem.

Pallidus gravis,
Prælinus viridis,
Rubeus cum venis croceis,
Rufus,
Rufus lucidus transparentis,
Rufus puluerulentus,
Rufus citrinus,
Rufus,
Rubeus,
Rubeus obscurus,
Rubeus rutilans,
Rubeus,
Rubeus,
Rubeus lucidus,
Rubicundus,
Rufus croceis venis,
Rubeus aqueus,
Rubeus,
Rubeus,
Rubeus cum albis venis,
Rubeus corallo similis,
Rubeus,
Subrufus,
Sanguineus cum venis nigris,
Serpentinus,
Sanguineus,
Sublividus,
Subalbiolus,
Sanguineus,
Varij coloris,
Viridis,
Viridis,
Viridis aureus,

Phrigeus.
Sagda.
Achates.
Alabandina.
Balaxius.
Bezoar.
Bolus.
Celidonium.
Corallus.
Emathites.
Epistites.
Fongites.
Falcones.
Granatus.
Gerades.
Gagatronicus.
Iacintus.
Lachinus.
Ligurius.
Prophirius.
Tirlitis.
Varach.
Indica.
Nassomonites.
Ophites.
Frigius.
Ranius.
Vernix.
Yectios.
Amandinus.
Amites.
Oleagerus.
Benius

LIBER

Viridis,
 Viridis patum rubescens,
 Viridis cum vena,
 Viridis poreus,
 Viridis marinus,
 Viridis pallens,
 Viridis herbosus,
 Viridis,
 Viridis aureus clarus,
 Viridis aureus,
 Varius,
 Viridis clarus,
 Viridis cum guttis sanguineis,
 Viridis aureus,
 Viridis,
 Viridis non iucundus,
 Viridis cum venis rubeis,
 Violaceus,,
 Viridis,
 Viridis cum venis albis,
 Viridis,
 Viridis,
 Viridis crassus,
 Violaceus,
 Viridis Prassinus,
 Viridis cum guttis sanguineis,
 Viridis cum liniamentis albis,
 Viridis clarus,
 Viridis cum Serpentinis maculis,

Pallens,
 Flaua, Balanites.
 Crisoprassus.
 Crisolithus.
 Caldaicus
 Calorites.
 Caristeus.
 Cryfopilon.
 Coaspis.
 Drisolitus.
 Doctus lapis.
 Elitropia.
 Filaterius.
 Frigius.
 Galerica.
 Iaspis.
 Ion.
 Ligurius.
 Leucocrifos.
 Limoniates.
 Medus.
 Melochites,
 Orfanus.
 Prassius,
 Prassius
 Prassius.
 Pontica
 Porphirus.

Capitulum

CAPITVLVM SEPTIMVM. DE PARTI-
cularibus lapidibus, secundum ordi-
nem alphabeti.

Ost sermones istos vniuersales, ad rem nobis op-
tatam, Illustrissime Princeps, in presentiarum
deuenimus, quę in particulari est de nomine ac
virtute lapidum, ideo in isto septimo capitulo
per totum vsq; ad principium Tertij libri, sermo noster erit
de lapidibus, secundum ordinem alphabeti. Nam primo no-
mina lapidum imponemus, addemusq; si plura nomina eis
insint, & vnde nomen vendicauerint. subiungemusq; colo-
rem lapidum, ac eorum species, si plures eis insint. & in qua
specie meliores existant, locusq; generationis siue inuentio-
nis aderit. Vltimo pro re magis preciosa, ac omnibus magis
desiderata, virtutem adducemus, vt agnoscamus omnia
quę a summo opifice producta fuerunt, ad salutem humani
generis esse, cui infinitas gratias reddere debemus, cum non
tantum animę, sed & corpori pro salute semper intentus sit.

Adamas preciosissimus lapis, colorem ferrugineũ ter sum
habens, ac quasi Cristalli, cuius quantitas nunquam maior
quantitate auellang reperta est, cum nulli materię cadat, nec
igni, nec ferro, omniq; contemnat, ex gręca interpretatio-
ne nomē sumpsit, quod est indomita virtus. Ponūt aliqui tā-
tum mollescere a tepido hyrci sanguine, quod fabulosum es-
se existimo, cum plures ictu mallei frangi viderim. Nec ali-
quid tam durum reperitur, quin ab Adamante patiatur, mi-
rum est, vt fertur, q; magneti contrariatur, ipsam ligando ne
ferrum attrahat, cuius lex species a doctoribus magis notę
dictę a locis in quibus inueniunt, ponuntur, Nam Indicus,
Arabicus, Syrtheus, Macedonicus, Aethyopicus, ac Cypri-
cus per ordinē inuicem succedunt. Indicus paruus in quanti-
tate existit, sed in virtute maior. & hic est qui malleo resistit,
ponderosus ac perlucens Cristalli colorem habens. Arabi-

E

cus

LIBER

cus huic assimilatur, sed pallidior ac minoris quātitatis. Syre-
theus ac Macedonicus, splendentis ferri colorem habent.
Aethyopicus omnibus obscurior. Cypricus in aureum co-
lorem vergit, omnibus vilior ac mollior. omnium specierum
virtus est venena repellere. tamen ipse potatus, mortale ve-
nenum existit. Veneficis artibus resistit, vanos metus expel-
lit, iurgia ac rixas vincere facit, lunaticis ac repletis damone,
prodest. ligatus sinistro lacerto, hostes vincere facit. Indoe-
mitas bestias humiliat, incursionibus fantasmatum ac incu-
borum subuenit. in agendis rebus gestantem, audacem vir-
tuosumq; efficit. Adamantis quoq; Indici seu Arabici, vt a
multis ponitur, est vt magnetis virtus, dirigere ferrum ab eo
tactum ad polum arcticum, & ex hoc nonnulli adamantem
magnetem vocant.

Achates lapis diuerforum colorum existit. Varianturq; in
eo colores ex locis suae generationis, quorum species plures
sunt, sed septem famosiores existunt, quae non tantum colo-
re, sed virtute variantur, vt lapidarij ponunt. Sicilia primum
Achatem dedit, ab Acheo flumine inuēto, vnde ex hac cau-
sa Siculus primo ponitur. Demum Creticus, Indicus, Aegy-
ptiacus, Persicus, Arabicus, ac Cypricus. Siculus niger est,
interfectus vena alba, Creta Corallo similem Achatem pro-
ducit, aureis venis seu guttis variatum, Indicus ex multis co-
loribus ac venis variatur, ex quorum Interfectione diuersae
imagines moltotiens fabricantur. Nunc ferarum genera flo-
res aut nemora, nunc volucres aut regum protendit natus
rales effigies, vt in Achate Pyrrhi Regis fertur. ac etiam vi-
di Achatem, in quo septem arbores in quadam planitie appa-
rebant, & hi optimi ac omnibus excellentiores existunt. Ae-
gyptiacus vero rubedine ac albedine carens, varijs venis in-
terfecatur. Persicus succensus, myrti odorem spirat, vt aliqui
ponūt. Dionysius de situ Orbis ponit, Achates Persicos esse
in fore

in forma chilindri, qui per decursum aquarū ex montibus in Coaspide flumine ruunt, & inter arenas reperiuntur. Arabicus ac Cypricus coloribus diuersis variantur, tendentes ad vitream transparentiam. Virtutes Achatum secundum species diuersitates variantur. sed inter se omnes in hoc conueniunt, q̄ homines sollicitos reddunt. Sed Siculi propria virtus est, viperarum ac scorpionum veneno resistere, si supra puncturā ligetur. aut tritus vino, potetur. Indicus venenosa fugat, visum in aspiciendo fouet, sitim ore retentus mitigat, gestanti victoriam præbet, vires corroborat, tempestates auertit, sistitq; fulmina. Creticus visum acuit, sitim ac venena extinguit, gratum ac facundum gestantem reddit, viresque conseruat ac corroborat. Mihi superfluum videtur virtutes singulorum exprimere, cum ad inuicem coincident, breuitatis itaq; causa omitto.

Ametistus ex purpureis ac transparentibus lapidibus existit, violaceo colore permixtus, roseasq; flammulas fundens. Cuius quinque species sunt. omnes tamen ad purpuritatem vergunt, coloribus varijs iniunctam. Indicus colore, decore, ac pretio alios excedit, habens purpureum admixtum cum roseo ac modico violaceo. Qui uero sola purpuritate abundat, non adeo pretiosi sunt. Violaceus, vinaceus, ac violaceus aqueus, reliquis viliores sunt. Loca in quibus inueniuntur, eis nomen tribuerunt. Indicus principatum obtinet, Arabicus, Armenicus, Galaticus, Aegyptiacus, Tarscopicus ac Cypricus, per ordinem subsecuntur, licet duo vltimi omnibus viliores ac sordidissimi existant, & de his a doctoribus non fit mentio. Omnes tamen ad sculpendum habiles existunt. Virtus eorum est ebrietatem fugare, nam cū supra vmbilicū ligantur, vini vaporem refrenant, & sic ebrietatem solvunt, cogitationes malas reprimunt, bonum intellectum inducūt. In agendis negocijs vigilem ac expertum efficiunt, sterilem
E ij fecundant

LIBER

fecundat lotionē eius bibita. Venenum extinguunt, militātes custodiūt, ac inimicos superare faciunt. Ad capturam facilem siluestrium ferarum volucrumq; præparent.

gallinaceus

Alectorius Cristallini coloris lapis existit, cum obscuritate parua tendente ad aquæ limpiditatem. & interdum quasi venas carneas in superficie habens, ab aliquibus Gallinaceus dicitur, a loco suæ generationis, cum in ventriculis gallorū gallinaceorum, qui post tres annos suæ ætatis castrantur, de mum per septem annos vixerint, inueniatur, nec ante extrahi debet, nam quanto vetustior, tanto melior. Cum lapis in gallinaceo perfectus est, non bibit, nullus tamen compertus est in quantitate magnam fabam excedere. & vt Solinus refert, tempore Milonis Tarquinij superbi enituit. Virtus huius lapidis est, gestantem inuictum reddere. Retentus in ore sitim aufert, ideo luctantibus conuenit, gratam marito vxorem reddit, honores prebet, acquisitos conseruat, fascinos soluit, desertum, constantem, gratum ac amabilem efficit, de perditum regnum ac extraneum acquirere facit.

Andromadas

Andromanta, siue Andromadas, durissimus ac ponderosus lapis est, quasi Adamas argenti tersi nitorem habens. Est eius figura quadraturis tessellis ue distincta. Reperitur inter arenas rubri maris, nomen ei putant impositum esse ex sua virtute cum iracundias ac impetus animi, refrenare faciat, quod ab Arabico venit. virtusq; eius est etiā luxuriā sedare, ac corporis grauitatem auferre.

astrites

astrior

maximus

maximus candidus

Astrites, Astrion, Asterius, siue Asterites candidus, Cristallo propinquus lapis existit, lucem velut stellam inclusam continens, ambulantem aqua parte lumen suscipit, cum in eo videatur forma similis flagranti stellæ aut exurenti flammæ, dicitur ab astro, quasi stella, & Ion imago. Thracia ac Carmania eos producit, qui tacti a solaribus radijs, candidi esse videntur.

Alabandina, Ruffus ac Ceruleus, vt Sardius lapis est, &

tali

frons Georgius Agriola

taliter imitatur, vt vix alter ab alterius valeat colore secerni. A regione Asię sic dicta, vbi primo inuentus est, nomen sumpsit. Sanguinis fluxū prouocare virtus eius est, bibitus, omnem veneni vim exprimit ac extinguit. Varias opiniones de colore huius lapidis reperio, sed narrata a pluribus comprobantur.

Agapis, croceus in colore, leonis lapis est, ab Agape dictus, q̃ dilectionem importat. cum virtute sua ab hominibus diligatur. Miram in scorpionum ictibus, ac viperarum moribus virtutem habens, vulneri alligatus, linitusq; aqua circumdato vulnere, dolorem statim tollit ac mittigat.

Andromantes in colore niger, ponderosus ac durus lapis est, dicunt argentum ac æs ad se attrahere, quemadmodum Magnes ferrum.

Attritus, sanguineū colorē vt Ematites in aquam emittit, Antracites seu Antrachas. Ardentis coloris lapis est, scintillans vt carbunculus, qui a candida vena præcinctus est, nō sustinens ignem, perunctus oleo color extinguitur, exardescitq; aqua perfusus. Albertus Magnus ponit ipsum pro carbunculo, sed non est, vt alij ponunt, quanuis cum ipso participet in colore ac virtute. Virtus eius est pestilentialem aërem expellere, ac gestantem tutum reddere. Apostematibus suo nomine dictis subuenit, eo quoq; modo quo de Agape ante diximus.

Amandinus, lapis varij coloris existit, cuius virtus magnificata est in extinctione veneni, gestantemq; victoriosum efficit, somniorumq; ac enigmatum interpretem instruit varias quæstiones soluere, cum ei opponuntur.

Abeston siue Abestus, ferrei coloris lapis est, quem Archadia ac Arabia producit. Abeston dictus. i. inextinguibilis, quoniam accensus perpetuam retinet flammam. Et ex hoc gentiles in candelabris templorum coluerunt. ideo quia fortissimam flammam ac inextinguibilem in se retinet, nec ab

LIBER

inbribus seu tempestatibus extinguitur. Habetq; lanuginē naturam, & a multis pluma Salamandræ appellatur. Ab inseparabili vinctuoso humido a sua substantia ignis fouetur, ideo semel accensus, perpetuam lucem conseruat, sine aliquo liquore addito.

Alius candidus ac leuis, vt pumex lapis est, & cum lingua linitur, gustum falsum præbet, constrictus manibus facile in puluerem vertitur. Ex alexandria deportatur, licet in aspectu nō speciosus sit, in virtute tamen summus est. Nam pthiſicos cum rosaceo zuccaro more electuarij sanat. Scrofulas, fistulas, podagiam, ac multas alias egritudines curare dicitur, vt ex medicorum libris habetur.

Amianton filosus ac lucidus in colore lapis existit, in similitudine aluminis plumosi, tamen cum maiori tenacitate. A multis linum viuum dicitur. nam cum in igne decoquitur, demum teritur. fila vt linum emittit, q̃ a sua inseparabili viscositate ab igne non passa euenit, & more lini filatur. Cum antiqui defunctorum cineres reseruabant, ex Amianton sacculos conficiebant. in ipsis mortuorum corpora imposita, comburebant, illaeso sacculo hoc agebant, ne quid extraneū cineribus mortuorum admisceretur. Valere incantationibus ac magorum veneficijs virtutem suam dixerunt.

Augusteum ex marmorū specie nigri coloris lapis est, vndatim maculæ in serpentum speciem insunt. Tiberij Augusti tempore in Aegypto repertus, a quo nomen vendicauit.

Alabastrū siue alabastrites intercinctus albis venulis, ac citrinis colore cādīdus lapis est, ex genere marmorū ad vnguētaria va. a optimus, cū in eo illæsa præseruētur. Circa Thebas ac Damascū inuenitur probatissimus, ac cæteris candidior in India ac Carmœnia. Vilissimus sine cādore in Cappadocia. Optimus quoq; existit, qui mellinū habet colorem non cum multa transparentia. In medicinis valet, vt a Dioscoride ac a multis alijs doctoribus habet. Gestans causarū victoriosus erit.

Alaban

Alabandicus niger in purpureum vergens lapis est. a loco nomen sumens suæ primæ inuentionis. Ab igne colliquatur, ac funditur more metalli. vtilis ad vitrariam artem cum vitrum clarificet ac albefaciat. Reperitur in multis Italiæ locis, & a vitrarijs manganeseum dicitur.

Aspilaten Arabia lapis genitus nigri coloris, in nido Arabiarum auium vt plurimum inuenitur. Spleneticos curat, fimo cameli spleni alligatus.

Abistos nigri coloris lapis est, rubentibus ac niueis venis lineatus, ab igne calefactus, per octo dies calorem in se retinet, grauis ac ponderosus existens, plusquam sibi videtur sua quantitas ministrare.

Asinius siue Asininus lapis, ab asino animali dicitur, quoniam ex syluestri asino extrahitur. Subalbidus & parum in citrinum tendens, cum rotunda ac parum oblonga figura in quantitate non magnæ nucis, non durus, cum aliquilibus amfractibus non multum penetrantibus. Cum frangitur, subcitrini smalti lucidi similitudinem retinet. Hic lapis duplex est, Maxillaris scilicet & Cephalicus. At Cephalicus capiti impositus, eius dolorem sedat, ac epilepsiam curat. Maxillaris, quia in maxilla reperitur. Gestantem indefessum reddit, vt nulli in prælio succumbat, quin potius lassatis hostibus ipse resumptis viribus diro cruciatu reuerberet. Venenosis animalibus resistit. Sumptus cum vino, quartanas febres excutit. In necando vermes puerorū miram virtutē habet. si cū vino sumatur, nocumentū aquæ bibitæ, in qua steterit venenum, corrigit, ac reptilium morsus curat. Pregnantibus auxiliari fertur, & ex aluo mortuum fœtum educere.

Arabica seu Arabus in colore Eboris lapis est. Nomen ab Arabia sumpsit, in qua primo inuentus est. Valere dicitur in doloribus neruorum. In Aegypto quoque reperitur, odorem ac colorem myrti habens, & in vsum odoris seruatur. Crematus, dentifricijs accommodatur

A. miatus

Amiatus siue Amiantus, in colore aluminis lapis existit, nec in igne deperditur, veneficijs magorum resistere fertur, vtilissimus quoq; ad medicinalia.

Antiphates ex lucenti nigro lapis est, odorem ac saporem myrti reddit, si in vino ac lacte coquatur, fascinantibusq; auxilium prebet.

Amites, lapis est aluminis seu nitri colorē habens, durior tamen existit. In Aegypto ac in Arabia gignitur, Aethyopius viridis est, cū in aqua dissoluitur, lacteum colorem efficit

cr mix
43
armenia lapis

Armenus lapis, secundū Auicennam est lapis azurinus, & secundum aliquos est lapis habens colorem inter viridem obscurum et nigrum frangibilis leuiter, leuis tactu, carensq; asperitate. habetq; mirabilem proprietatem in curando humorem melancolicum.

Aquilinus limphaticus in quodam pisce reperitur, humanae vitæ commodus. Nam appensus aut gestatus incommoda quartanae febris propellit ac aufert.

Anancithidus, Necromanticus lapis existit, cuius virtus est euocare imagines dæmonum ac spirituum.

Agirites, in colore argenti lapis est, habens stigmata aurea.

Antitaneus idem q; Crisocolia.

Aquileus idem q; Ethices.

Androa idem q; Androdamanta.

Alasius, purpureo seu roseo colore, flammescit ac rutilat, & a nonnullis Placidus dicitur. Alii qui putant esse carbunculum colore ac virtute diminutum, quemadmodum virtus foeminae a virtute maris differt. Pluries compertum est, q; exterior pars vnus lapidis attestatur Balasio interior carbunculo. & ex hoc dicunt Balasium esse domum Carbunculi. Balasij virtus est, vanas cogitationes ac luxuriam auferre ac reprimere, conciliare amicorum discordias, ac in humano corpore sanitatem

nitatem inducere. Qui tritus ac potatus cum aqua, oculorū infirmitatibus opitulatur, & epatis doloribus subuenit, & quod mirum esse arbitror, si ipso Balasio quatuor domus angulos viridarij, aut vineę tetigeris, a fulguræ tempestatibus siue a vermibus erunt immunes.

Berillus, oleagini coloris, siue aquæ maris lapis existit, dicunt nouem esse eius species, omnes tamen in viriditate pallescentes. Nomen habet a regione seu agente vbi inuentus est, reddens sexagonam formam conspicuam. India producit Berillos albos vt maris aqua, infecta ex solis radijs, ac tales raro alibi reperiunt, similes oleo aut aquę maris, curiosa vetustas magis in pretio habuit. Moderniores vero obscuri Crystalli colorē habentes, cū magis Adamāti assimilantur existimauerunt, ac tales a quibusdam Catel dicti sunt. Est & alia species pallidior, & Ysoberillus dicitur, qui aureo seu glauco colore fulget, & hi babylonici sunt, huic Crysoyilon pallidior, propinquus existit. Subsequit his Hyacithizontes, demum Heroides, post hos Ceruini ac Oleagini obscuri. Crystallini, Crystallo similes. Sed Indici omnibus preciosiores sunt, cum multam transparentiam habeant, & hi cum mouentur apparet, q̃ aqua in eis moueatur. & hæc est sententia Alberti, licet ab alijs discrepet. Si vero hi in formam pilæ retundantur, ac radijs solis subiaceant, ignem emittunt, vt specula concaua, variæ ei virtutes insunt. Alacrem gestantem reddit, coniugij amorem conseruat ac auget. Collo appensus vana somnia pellit, gulæ ac faucium, & omnes ægritudines ex humiditate capitis pendentes, curat, ac ab eis præseruat, sumptus ac permixtus cum tanto argenti pondere, lepram curat. Aqua in qua steterit, demum sumpta, oculis opitulatur, potatq; suspiriā tollit, ac epatis infirmitates curat. Prægnantibus quoq; ne partum abortiant, nec quid incommodi patiantur, coadiuuat.

Borax, Nosa, Crapundinus, synonyma sunt eiusdem lapi

F dis, qui

LIBER

ais, qui a buffone extrahitur, cuius due sunt species, albus & hic melior ac raro repertus. Alter vero niger, fuscus cū ceruleo colore, habens in medio similitudinem oculi, debetq; extrahi a buffone mortuo, adhuc palpitāte, & hi meliores existunt, his qui extrahuntur post diuturnam moram sub terra. In veneno mirabilē virtutē habent. Nā cū quis venenū sumperit, hunc deglutiat, qui deglutitus intestina circuit, venenosam qualitatem in intestinis impressam extinguit, & per feces exit ac reservatur. In reptibiliū morfu iuuamentū præstat. Febresq; tollit, stomachi ac renū dispositiones malas emendat, si eius lotio sumat. & nōnulli dicunt si gestetur.

Bezoar, rubeus, puluerulentus, levis ac frangibilis lapis est. Citrinus a nonnullis descriptus est. In veneno oēs prædicant primū locū obtinere. Nam dragma ex eo sumpta, quod cūq; sit, venenum extinguit ac liberat. Vnde ob eius excellentiam omne liberans ab aliqua ægritudine, bezoar dicitur illius ægritudinis. Et sic etiam generale nomen est, vt a Conciliatore de venenis, ac a multis alijs doctoribus habetur.

Bolus armenus, est vena terre in Armenia reperta, & inter lapides eximia eius virtute, licet lapis non sit, cōnum erat. Cuius color subruffus est, ad citrinitatem vergens, cū viridi obscuritate. Cuius cōplexio frigida ac sicca est. Vix summa ab omnibus doctoribus posita. Pestiferis febribus ac ventris fluxibus est remediū, præstans Emotoicis, Spleneticis, Stomatocis opitulatur. Adulteratur multum ac parum, de vero ac bono, inueniuntur, nec vnquam vidi bonum.

Beloculus lapis est albus, pupillam nigrā in medio habēs. Ex sua pulchritudine deo belo. Syrii dicarūt, in sacrificiorū ornamentis. Gestantē in cāpestris bello inuictū reddere fertur.

Balanites siue basaltē ferrugineū colorē hñs, lapis est, in Aegypto ac Aethyopia reperitur, & cum teritur aqua, croceum colorem emittit.

Bronia capitis testudinis similitudinem habet, virtus eius est, fulminibus resistere.

Balanites

Bronia Testudinis Capitis

Balanites duarum specierū lapis est, vna viridis, altera aëris colorem habet, cum vena flammea per medium secante.

Arbunculus, a quibusdam Antrax dicitur, ardentes in violaceum, vndique vibrat radios, & quasi carbo ignitus videtur, apparens in tenebris. In ardentibus gemmis principatū obtinet, colore, decore ac præcio. Quorum species duodecim sunt, sed nobiliores in Lybia, apud trogloditas reperiuntur. non ab igne patitur. nec colorem alterius gemmæ cum appropinquatur, suscipit. Sed aliæ gemmæ suum recipiunt. Est enim mas & foemina in maribus stellæ, intus ardere videntur. Foemina vero fulgorem extra mittit, & aliqui hos Indicos esse dicunt, reliquis pretiosiores. Licet dixerimus ardentium species esse duodecim, tantum de quinque magis notis mentionem faciemus. Nam primum locum Carbunculus obtinet, Rubinus subsequitur, Balasius quoque in hac specie computatur, Rubith idem quod spinella, quartum obtinet locum, In ultimo granata annumeratur. Vires carbunculi sunt, aërem venenosum ac pestiferum fugare, luxuriam reprimere, sanitatem corporis inducere ac præseruare. Malas cogitationes aufert, ac amicorum lites conciliat, & ad omne prosperitatis augmentum facit.

Calcedonius siue calcedon (vt quidam dicunt) in colore pallidus est. sed Saphirinus præstantior. A doctis tribus vero tres species magis notæ ponuntur, licet a nonnullis plures. Nam hodiernis temporibus tot diuersas species Germania producit, quæ vanum esset enarrare. Nam saphirinum primum occupat locum. Pallidus fuscus parum albescent, subsequens, ultimus est rubeus, extinctus, non transparens. Multo tians hæ permixtæ sunt species, & in vno tantum lapide reperiunt varij colores, omnibus locis perfectissimos Aethyopia producit. Nonne etiā in litore Adriatici maris perpetuā ciuitatem calcedonijs albi, pallētes, ac etiā fuscissimi reperiunt. Fantasma

LIBER

Fantasticas illusiones, collo suspensi, ex melancholia ortas, expellunt. Si perforatum traiectumq; ex fetis asini quis tulerit, in ciuilibus causis ac certaminibus victor erit. Corporis vires conseruat, nigri seu saphirini raucedinem prohibent, vocemq; clarificant. Omnes eius species libidinem frenant, a tempestatibus ac ab aduersis casibus præseruant.

Chelidonium lapis est, inuentus in ventre pullorum hyrūdinum. Cuius quidem binæ sunt species. Nam qui rubeus est gestatus in panno lineo mundo, insanis ac lunaticis prodest, & diuturnas infirmitates eradicat, faciēdos ac gratos gestantes reddit. attritus aqua more colyrii, oculorum ægritudines curat. Niger vero, adoptatum finem suscepta negocia conducit, iras compescit, gerentem quoq; gratum ac placidum efficit, dominorum iras mitigat. Alligatus collo in panno lineo croceo, febres effugat, omnesq; nociuos humores refrenat ac æquat. Compertū est appensum collo, epilepticos ac ystericos sanare. Nonnulli dicunt, q; debent inuolui in pelle vituli seu cerui non nati, & sinistro brachio alligari. Debent tales lapides extrahi, dū pulli parui stant in nido, ac de mense Augusti, vt perfectiores existant, & pulli non tangant terram, nec parentes adsint dum extrahuntur.

Corallus, more arbuti in mari nascitur, absq; folijs, non excedēs bipedalem magnitudinem, Cuius binæ sunt species, rubeus & albus. Auicenna ponit tertiam speciem esse nigrā. Vidi simul coniunctos in vno stipite, album & nigrum, albi vero vt plurimum perforati sunt, & hi inutiles existunt. non perforati cū summa albedine ac rubicundissimi, optimi sunt. Virtutes eorum, & maxime rubentis, est omnem fluxum sanguinis sedare. Gestatus aut vbicunq; fuerit in domo vel nauī, manes, dæmoniācas vmbas, ludibria, somnia, fulmina, ventos ac tempestates fugat. Et a Methrodoro gorgiam nominatur, quod interpretatur typhonibus ac fulminibus resistere, protegitq; ab omni ferarum incurſu. Stomaticis ac cardiacis

diacis passionibus subuenit. Suspensus vt stomachum tangeat, aut sumptus, debilitati stomachi opitulatur, splenis apoplethematibus ac intestinorum iuuamentum præstat. Corrosas gingiuas solidat, putrida vlcera abstergit, ac nociuam medicinam reprimat. Rasura eius cum vino bibita, prodest mingentibus arenulas. Contritus & aspersus, aut suspensus inter fructiferas arbores, aut in agro cum semine, fertilitatem inducit. & ab eis grandinem nociuosq; imbres auertit. A fide digno accepi, ac multotiens expertus sum, ne infantes in epilepsiam incurrant, quamprimum ex utero exeunt, antequam quicquam gustent, in ore pueri ponatur dimidiū scrofuli rubei coralli bene triti, & deglutiatur. est enim mirabile seruatium, quamplures virtutes eis insunt, quas breuitatis causa omitto.

Cornelius rubeus seu rufus ac transparens lapis est, & hi Orientales existunt. In Rheno flumine rubicundissimi, ac quasi colorem minij habentes reperiuntur. nonnulli ad citrinum diaphanum vergunt, loturæ carnis similes. Menstrua refrenat, hæmorrhoidas sistit, disintericos curat. Collo aut digesto gestatus, rixas accensosq; animos compescit.

Cristallum ad instar glaciei colore ac transparentia lapis est, cum non modica duricie. Aliqui putant niuem esse glaciata, ac indurata per triginta annos, & ex annositate in petram esse conuersam. Aliqui dicunt a terrestriate & non a frigiditate lapiditatem acquisiuisse. Oppositi antedictorum sunt, dicentes, qd hi vt alij lapides cum multo tamen aqueo generantur, rationem suam confirmant, dicentes, in paribus meridionalibus esse compertum cristallum, in quibus nunquam nix existit. Prima opinio a pluribus cōprobatur, cum videant in septentrionalibus alpibus, vbi continuo nix seu glacies existit, cum Sol æstiuo tempore feruentissimos suos radios non mittat, nisi multum obliquæ ex eleuatione poli, & ibi maxima quantitas cristalli abundet. Gignitur etiam in

LIBER

Asia ac Cypro. Præstantior vero in iugis alpium Aethiopiæ, & in insula quoq; rubri maris meron dicta, sita ante Arabiâ. Scythia quoq; Cristallo abundat ad pocula conficienda. Fabricata ex Cristallo pila radijs solaribus exposita, inflamat materiam suppositam combustibilem, sed prius calefacta pila nequaquam accendit. hoc apud philosophos rationabile est, nec est præsentis inuestigationis. Cristallum dormientibus appensum, mala depellit somnia. soluit fascinosos, ore retentum, sitim mitigat. & cum melle tritum, vbera lacte replet. Vsus quoq; Cristalli potius ad fabricanda pocula existit, q; ad aliud.

Crisoprassus siue **Crisopressus**, colore viridis, similis succo prassij, lapis est, interclusas habens guttas aureas, vnde nomen vendicat. Nam crisos græce aurum, cum ex colore aureo ac viridi compositus sit. India ac Aethyopia dat. Summa virtus eius est vilum fouere, assiduitatem in bonis operibus præstat, avaritiam pellit, cor latificat, passionisque eius amouet.

Crisoletus, **Crisolimus** seu **Crisolensis**, ex auro igniq; colore, scintillans ac transparens lapis est, sed proprie **Crisoletus** dicitur. A Græca lingua nomen sumens, nam crisis græce, latine aurum. & oletus totum, vnde **Crisoletus** totus aureus. Aethyopici optimi sunt, Indici ac Arabici non adeo lucidi ac transparentes existunt, habentes in se fulcam nebulam, ac etiam ad citrinum vergunt, Aethyopici in matutinis igniti videntur, in die vero aurei apparent. Ligatus auro, & in sinistra manu gestatus, daemones expellit, nocturnos timores ac melancolicas visiones fugat. Præcipua eius virtus est valere contra incantationes detestabilium muliercularum, & earum præstigia eneruare. Perforatus traiectusq; ex setis asini, in pellendo daemones maioris est virtutis, detentus in manu, febrilem calorem extinguit.

Crisolitus huius quidem lapidis vnum genus est, translu

Idem Aguiola

cens

cens aut ei coloris, habens quasdam ardentes scintillas. Alterum vero, quod a pluribus comprobatur, ceruleus ac virens est, ac si aqua maris in maiorem viriditatem tenderet. Solaribus radijs suppositus, auream repræsentat stellam. Reperitur in Aethyopia. Locatus in auro, nocturnis timoribus obstat, dat sapientiam ac honorem, stultitiamq; repellit. tritus ac potatus, asmaticis subuenit.

Celonites seu celontes in triplici genere (vt quidam vocant) existit, extrahiturq; ex magna testudine, in colore margaritæ habente testam. Vterinus varius ac purpureus est, cuius proprium est igni resistere. Virtus eius in hoc censeatur digna præconio, q; si quis congruo tempore, abluto ore, sub lingua gesserit, fertur continuo, quasi diuino spiritamine, futura prædicere. tempore hæc sunt, die quidem toto primæ lunæ ac xv. Diebus vero cæteris totius lunaris ascensus ab ortu solis vsq; ad sextam horam quottidie. Descensus vero toto tempore ante diem virtutis huiusmodi largitur effectum. Alij duo lapides, Cephalicus ac epaticus sunt, quorum virtutes non exiguæ sunt. Cephalicus quidem dictus est ex sua inuentione, cum in capite reperiatur. præualet quidem ad capitis dolorem, resistitq; fulminibus. Epaticus vero ex inuentione dicitur. cum aqua tritus ac bibitus ante accessionem quartanæ, mirabiliter liberat. Hi sunt quoq; lapides distidrome. Gestati vero cum radice pæroniæ, gestantes faciunt summe compotentes.

Cogolites seu Cegolites, a doctoribus medicinæ Iudaicæ lapis dicitur, ex sua ibi frequenti inuentione similis oliuæ nucleo. Intus vero colorem aluminis seu argenti, nō gratus visui, sed oportunus medelis. Tritus ac aqua solutus, & per os assumptus, renes lapidosos soluit, ac arenas vesicæ purgat. & cum conuenienti aqua haustus, stranguriam remouet.

Ceraunius seu cerraolus lapis est, formam pyramidalem habens. Genera eorum bina sunt, cristallinum croceo infectum. alterum

*Chelonitides
Eli. Reclus.
Ag. v. r. l.*

Iudæis

LIBER

alterum colore piritis. Ferunt ex nubibus cadere, & in loco propinquo ictui fulminis. Gemanicus primus est, Hyspanicus vero secundus, vt ignis flamma rutilans est. Socatus aliam speciem esse nigram ponit. Euax his contrariatur, cum ex diuersis coloribus esse dixerit. Durissimus tamen est, & magne virtutis. Nam gestantem mergi non sinit, nec turbine aut fulmine percuti, in causis ac prælio victoriam inducit, dulcia ac læta somnia ministrat.

Coruina lapis in capite corui piscis reperitur. & semper bini sunt. Color eius albus opacus est, cum oblonga ac gibbosa figura, ab vna parte in altera concaua, cum aliquali eminentia in medio extrahitur, palpitante pisce ac luna crescete, & de mense Maij. Gestatus vt carni adhæreat, Illiorum dolores aufert, tritus ac sumptus, idem facit.

Cimedia ex cerebro piscis sui nominis extrahitur. Bini in capite reperiuntur, tertius iuxta spondilem tertiam versus caudam piscis, est rotundus, longitudinis digitorum septem, cuius caput latum est, transparens adeo si lumini obijciatur, intus spina apparet. Dicunt magi, q̃ virtus eorum est prænunciare maris ac aëris tranquillitates ac tempestates. Luxuriam per diem excitant, si in potu sumantur.

Calcophanus niger est, gestatus in ore fauces præseruat a raucedine, ac sonoram vocem efficit.

Caldaicus siue callaica viridi palledine ac crassa, non limpidus, nec visu iucundus, auroq; decēs lapis est. Media Germaniaq; in gelidis rupibus vltro porrigit instar oculi.

Crisocollus in similitudine auri lapis est, media prouincia producit, vbi formicæ aurū eruunt. Magnetis virtutem obtinet, ac aurum auget.

Crisoptasius lapis est in tenebris lucens, colore reciproco ac confuso, velut quercus putrefacta ac in obscura collocata, in luce vero marcescit in colore pallidiori, absque aliquo nitore.

Chemites

Chemites, eboris similitudinem habens, non ponderosus, in duritie marmoris, lapis est, illesa mortuorū corpora a vermibus ac putrefactione longo æuo seruare narrant.

Crisanterinus in aureū colorem vergit, frangibilis est, licet incultus, non spernenda est eius virtus. Collo suspensus pthiſicos curat. puerorum collo appensus, dolorem ex ortu dentium remouet.

Cysteolitus cum aliquali albedine ac citrinitate lapis est, inuentus in marina spongia, & licet incultus sit, calculosis ramē prodest, si cum potenti vino bibatur, collo pueris suspensus, tussim tollit.

Cathochites pro Sagda quidam ponunt, vt infra habetur, quod non est verum. In corsica reperiri a Solino ponitur, glutinosam rem adherentem manibus tangentis, dimittit, & ita se annectens corpori vt vellus esset deglutine. In certaminibus victorem reddere vis eius est ac magicis artibus resistere, si scrupulum vnum assumpseris.

Coruia siue **Coruina** coloris rufi lapis est, artificiose habetur, Kalendis aprilis decoque oua, accepta de nido corui, donec durescant, refrigerataq; in nido collocent vt prius erant, coruus his cognitis, vociferare incipiet, alongeq; volabit ad hunc lapidem inueniendum, & inuento ad nidum accedet, tactisq; ouis vt cruda ac prolifica redibunt, furripiatur lapis subito a nido. Cuius virtus est diuitias augere, honores præbere, ac multa futura prædicere.

Cambites, colore Cristalli parū obscuri lapis existit, deo ac hominibus gestans placebit, affabilis ac amabilis ab omnibus erit. Si sinistro brachio alligatus fuerit, hydropicos curat. Credo equidem q̄ idem sit q̄ Kabrates.

Cepocapites seu **cepites** candidus lapis est, habens nodos venarum marmoris candentis, coeūntes ac imagines diuersarum rerum in eo figurantur, vt in Achate fit.

Calorites, colore viridis ac si succus herbæ expressus esset.

G quem

quem Magi inueniri tradunt in ventre Sille auis, ad magicas artes valet, si ferro includatur.

Cepionidus ex coloribus multis ac translucens, aspicientium similitudinem reddens, modo Iaspidis, modo Cristalli, & aliquando Smaragdi.

Corintheus ex marmorum genere citrinus in colore armoniaci, in se diuersos colores habens. A Corintho nomen sumens, in quo magna copia reperitur. Aptus ædificijs, cum ex eo columnæ, limina, trabes ac multa alia, longo æuo durantia, fiant.

Cyanica siue Cyaneus ceruleus coruscans, nitore purpuræ, aureis crepusculis variatus, ac interdum cum intermicantibus punctulis diuersorum colorum lapis existit. In Scythia reperitur, & est masculus ac foemina. Mas foemina nitidior ac purior, & ad gratiam intermicantibus aureis puluiculis.

Caristeus colore viridis, ab aspectu nomen sumens, eò quod visui sit gratus, viriditateque sua confortans.

Calaminaris flauus, tener, non lucidus, nec translucens lapis existit. Hic si nouies in aceto extinctus fuerit, & cum alitis sanguine tenuissime puluerizatus, ad inuerfas palpebras optimum Collirium existit.

Crisopassus (vt a Solino ponitur) Berilli species est, habens aureum colorem admixtum purpureo.

Coaspis colore viridis cum auri fulgore. Nomen a flumine Persarum sumpsit, in quo inuentus est.

Cimilianitus colore marmoris, in medio habens pupillam auream, seu crocei coloris. Repertus in alueo Euphratis fluminis.

Crisolanthis, idem quod Crisoletus.

Cristes est lapis, habens colorem Ostreae. In Aegypto inuenitur.

Amites idem, quod ostracites, vt infra habetur. (nitur.

Elonia idem, quod Sirites.

Crisopilon, species Berilli, vt in suo capitulo habetur.

Crisoberillus, vt supra in capitulo Berilli.

Coranus

Coranus albus ex genere marmorum, durior Pario.

Crisopis lapis vt aurum videtur.

Calceus aërei coloris lapis est.

Carcina est habens colorem cancri.

Rapondinus idem quod Borax.

Celculus idem quod beliculus.

Chrysopetron species Topati, similis Crisoprassio.

Dæmonius bino colore permixtus, vt yris arcus lapis est, nomen a similitudine yridis, quæ dæmō arcus dicitur, sumpsit. Febricitantibus conferre, venena expellere, gestantem ab hostibus tutum ac victorem reddere, virtutem eius esse dicunt.

Dionisia nigra est, ac guttis rubeis aspersa, dicunt aliqui fuscum seu ferrugineum habere colorem, aspersum guttis niueis. In Oriente reperitur, quæ si in aqua soluta fuerit, vini odorem tribuit, suoque odore ebrietatem fugat, & vini odorem subuertit, ac euaporare facit.

Diacodos siue diadocus, colore Berillo similis est, cū palliditate. Præ cunctis exagitat dæmones, vt in aliquid apparere faciat, Nam iniectus in aqua, cum sua præcantatione, varias dæmonum effigies figurat, ac petentibus dat responsa. In ore quoque detentus, quem dæmonum quis vult ab inferis reuocat. & in petitionibus suum adimplebit desiderium. Mortuorum corpora abhorret, nam si cum eo defuncti corpus te tigeris, virtutibus viduatum eum agnosces.

Draconites seu dætrites, aut Draconius vel obsianus qui etiam Kimedius vespertinus vocatur, lucidus ac transparentes, Cristallini coloris lapis est, secundum aliquos. Nigrum colorem Albertus Magnus ponit, figuram quoque pyramidalem non lucidam habere dicit. Nonnulli dicunt lucidum esse vt speculum cum nigredine. Multi hanc querunt nec inueniunt. Transportatur ex oriente, vbi magni dracones sunt. Nam exciso capite draconis, ipso adhuc palpitante extrahitur.

G ii Vitis

Virtutem amittit, si diu post draconis mortem in capite remanserit. Audaces viri in partibus orientis draconum speluncas explorant, & in has gramen rebus somniferis medicatum imponunt. Dum dracones ad speluncam redeunt, comedunt ex medicamine, somno grauantur. dormientibus vero caput abscindunt, & lapidem extrahunt. Excelsa ei virtus inest in effugando omne venenum, & maxime serpentum. Gestantem quoque inuictum ac audacem reddit. Ideo Reges Orientis talem lapidem habere gloriantur.

Drosolitus varij coloris lapis est, cuius nominis causa existit. Si ad ignem appropinquatur, velut sudorem emittit.

Doriatides lapis, inuenitur in capite murilage, cum subito exciditur, & ad vescendum datur formicis. color eius niger lucidus est. Nonnulli volunt, quod ex capite galli extrahatur, ut infra capi. Radaim. Optata perficere, ac ad vota omnia deducere, virtus eius est.

Doctus lapis virens est cum claritate quadam, & credo quod sit Crisolitus, ut supra dictum est.

Litropia siue Elitropus, viridis gemma est, ut quibusdam placet Smaragdo similis, aspersa tamen guttis sanguineis. Anecromanticis vero Babylonensium gemma dicta est. In Aphrica Aethyopiaque reperitur. Nominis causa ab effectu dicitur. Est autem hoc argumentum facillimae cognitionis ipsius, si in pelui prius linita, tamen succo herbae sui nominis in aqua posita, radijs solaribus subiiciatur. Aqua apparebit rubea, et Sol sanguineus, ac si Eclipsim patiatur. demum aqua bulliet, ac extra peluim spargetur, ut ab igne esset agitata. Extra aquam posita, Solem recipit more speculi, adeo, quod eclipses solares inspicendo Elitropiam videre possumus. In Cypro etiam inuenitur, sed nobilior in Lybia, teste Solino. Ferunt Magi, si quodam carmine sacrata fuerit, ac quibusdam caracteribus insignita, futura praedicere facit, & si succo herbae sui nominis iniuncta

iniuncta fuerit, visum fallit, adeo, q̄ gestantem inuisibilem reddit. Virtus eius est, reddere gestantem incolumem, ac accrescere vitæ tempus, & quencuncq; sanguinis fluxum, detinere. Venena quoq; ei cedunt.

Emathitis siue Emathites lapis, est rufus, obscurus ac durus, ferrugineum splendorem habens cum sanguinis venis, manus tangentis inficiens sanguineo colore, si cum aliquo liquore teritur, illud vt sanguis efficitur. A sua virtute nomē vendicat. Nam Emeth idem, q̄ sanguis. Titel vero sistens, nam principalis virtus eius est sanguinē sistere. Quinq; eius species a locis inuentionis dictæ sunt, Arabicus, Aphricus, præ alijs valent. Phrygius, Aethyopicus, viliore astimantur, licet Socatus oppositum dicat. Omnium vilissimus Germanicus, stiptica est virtus eius, si secundum artem medicinæ ablutus sit. Galenus vero calefactiuum ac extenuatiuum ponit, quod de non abluto intelligendum est. Emothoicis, disintericis ac menstruatīs, & in omni sanguineo fluxu, si supracotem molarem cum condecienti liquore ducatur, vsquequo sanguineum colorem acquirat, præstantissimū ac optimum remediū. Si antedictis exhibeatur, cum albumine oui conuassato, seu melle & succo mali punici, palpebrarum asperitatem, ac visus hebetudinem sanat. Vulneratis serpentum ictibus, potatus cum vino, subuenit. Curat autem ipsius puluis supercrescentis carnis materiam. Proficit, cum melle mixtus, dolentibus oculis. Fertur etiam lapidem ex vesica solueri, & si impositus fuerit, in feruenti aqua tepescit, ac feruorem emittit. Combuitur Phrygius, vt ad prædicta efficacior sit.

Ethices siue Endes, a quibusdam aquileus coloris puniceus lapis est. Aquileus dicitur eo, q̄ interdum Aquilæ in nido inter oua imponunt, in Oceani litore Persiæ. A quibusdam lapis prægnus dicitur, eo q̄ prægnantis more intra se quendam lapillum cōtinet, intus relonās. Et vt diximus, aliqui puniceus

G iij. coloris

Species v.

Modus vti.

LIBER

coloris esse describunt, aliqui carneū cū planicie ac luciditate, & mediocri magnitudine. Nonnulli dicunt figurā habere oblongam, ad rotunditatem tendentem. Varietas scriptionum ex varietate locorum oritur, in quibus inueniuntur. Mirabilis virtutis tamen est, dicunt, si venenatum cibum habenti talis lapis porrigitur, deglutire non poterit, amoto lapide deglutiet. Aliqui dicunt, q̄ debet poni in cibo. Prægnanti sinistro brachio appensus, abortum prohibet. Et in hora partus coxæ alligatus, aduenientia pericula amouet, & partum accelerat. Epilenticis subuenit, venenosa fugat animalia. & ideo Aquilæ in nido ponunt, ut oua ac pulli a venenosis animalibus intacta præseruentur. Amabilem, sobrium ac diuitem gestantem efficit, & ab aduersis casibus seruat.

Enydros siue Etyndros, i colore Crystalli lapis existit. Ab hydros, quod sonat aqua, cum perpetuis guttis stillit. Huius causa a philosophis non ignoratur, cum frigidissimus sit, continue aërem tangentem frigiditate sua, in aquam conuertit, ad incensuas febres valet.

Epistides seu hepistrites, in colore rubicundus ac rutilans est. In Corintho nascitur. Dicunt si debitis carminibus ac magicis ligaturis ante cor gestatus fuerit, ab omni infortunio tutum reddit. Locustas, nociuosq; volucres, steriles nubes ac turbines a terræ fructibus compescit, & a terra in qua positus fuerit.

Exacolithus ex pluribus varijsq; coloribus, ad inuicem conuentibus, lapis est. Virtus eius solutiuā est, ut periti medici ponunt. Attritus vinoq; solutus, colicæ ac illiacæ subuenit passioni, si potetur.

Estimion siue exmision, gratissimus aspectu rutilans, ex auro igneo colore lapis est, deferens in extremitatibus candidam lucem.

Execonthalithus siue Hexacontha lapis est. habens in paruo orbiculo lx. distinctos colores. In Lybia frequētissime reper-

tus.

tus. Tot ei virtutes inesse dicunt, quot in se pretiosorum lapidum ornamenta demonstrat,

Exebonos siue exebenus, albus ac speciosus est, quo aurifices aurum limpidare solent, si cum eo fundatur. Tritus ac bibitus, amentes sanat. Stomaticos curat, foetum in vtero fouet, vesicae dolorem soluit. foemori alligatus, partum accelerat, ac venereas voluptates frenat.

Eumetis in colore silicis capiti dormientis suppositus, nocturna somnia oraculi modo reddet.

Emites eboris colorem habet, ac similis candido marmoris, sed duricie est minoris. Ferunt sepulchrum Darij regis ex eo fuisse conditum.

Egyptilia niger lapis est, in superficie colorem ceruleum cum venis aureis habet. A loco inuentionis nomen sumpsit. croceum colorem viniq; saporem, si in aqua teratur, reddit.

Emerrem gemma est poracei coloris, quam Assyrij Deo dicatam esse dixerunt, est superstitiosa gemma.

Effestis seu effestites lapis est, habens naturam speculi in reddendis imaginibus. In Corintho reperitur. Dicunt, si in feruenti aqua ponatur, ea tepescit. & soli opposita, ignem accendit, in disposita materia.

Elophites lapis, ornatu carens, sed virtute supplet, quod in decore deficit. Cum appensus, Cephalargiam emicraneamq; fanet.

Eunophius similis Ethyci, cum intus resonet, putant idem esse, ac similis virtutis.

Election idem, quod Gagates.

Echistes idem, quod Ethices.

Echidnes lapis est, habens serpentinas maculas.

Ilaterius lapis est, habens colorem Crisoliti, terrores fugat ac passiones melancholicas. Hilaritatem sapientiamq; inducit, ac morigeratū gestantem efficit, & spiritualia confortat.

Fingites

LIBER

Fingites colore candidus, duricię marmoris cum transparentia vt alabastrum, ex Cappadocia habetur. Dicunt templum a quodam Rege fuisse fabricatum, absq; fenestris, ex lapide isto & ex transparentia ipsius, claritas diei intus aderat ac si in aperto esset.

Fongites est lapis, de cuius colore apud doctores non parua existit ambiguitas. Existimo hoc fore ex diuersitate sue speciei, nonnulli ex ardentibus gemmis esse dicunt, alij crystallini coloris, & intus ad instar flammę. In Persia reperitur. A multis virtus eius non ponitur. Euax vero narrat, si quis rubeum fongitem in sinistra manu tulerit, dolores corporis amouet, ac iram compefcit.

Falcones siue auri pigmentum, & a vulgo arsinicum dicitur, cum per sublimationem dealbatur. rubeum in aureum colorem vergens, naturam sulphuris habens, q̃ Alkimeste vnum de spiritibus vocant. Calefactiuam ac desiccatiuam virtutem habens, ex calcinatione nigredinem acquirit. Post sublimationē vero ei inest albedo, & cum ter aut quater sublimatur, adustiuum in summo efficitur, adeo q̃ omnia metalla corrodit, dempto auro. Puluerizatum ac in vulnere positum, supernascentis carnis materiam amouet, sumptis omnibus animalibus venenum est.

Frigius viridis est, ex combustionē ruffedinem acquirit. Aptus ad pannos tingēdos. In medicinis multum est in vsu, vt a Dioscoride habetur. nam si cum sauina bibatur, fistulosos ac podagrosos sanat.

G**Ranatus** ex ardentibus gemmis, ac ex carbonum colorum genere lapis est. Cuius tres species sunt, Rubea, obscura ad instar mali granati floris. Altera est rubei coloris cum aliqua citrinitate, in similitudinem Iacynthi. Tertia vero species, que suriana dicitur, rubeum violaceum habet, & hæc ceteris preciosior. Inuenitur in Aethyopia inter arenas maris. Virtus eius est latificare

cor

cor, ac trifticiam expellere. Nonnulli dicunt q̄ gestantem a pestifero morbo protegit.

Galactides siue Galaricides, est lapis in colore cinereus, vel vt quibusdam placet, albus in colore lactis. In Nilo ac in Athaleo flumine inuenitur, qui in aqua contritus, colorem ac saporem lacteum præbet. Sunt qui Galacidem dicunt Smaragdum, venis candidis circuncinctum. Ex diuersitate virtutis adhuc diuersa nomina sortitur. Aliqui vocant Elebon. Magi Senochitem. Alij Graffitum. Nonnulli Galbatē seu Anachitem. Magi hunc lapidem æternis præconijs extollunt. Nam magicas scripturas exaudiri, ac vmbas reuocatas reddere responsa facit. Rixas quoque ac maleficia præterita in obliuionem deducit. Qui vero secum apportauerit, & regem offenderit, vel alium statim placabit, & ad beneuolentiam reddet. In causis victorem, altutum, amabilem, facundum efficit. nec fascinari sinit. Vbera lactantis suspensus collo replet. Alligatus coxę cum filo lanę ouis grauidę partū faciliat. Verum mentē perturbat, si clausus in ore liquescat. Tritus ac cum sale mixtus, immundo ouili aspergatur, vt pastores Aegyptij aiunt, ouium vbera lactæ replet ac fœcundat, & a scabiæ liberat. Humanam quoq; scabiem curare dicunt. Circunligatus denti tollit dolorem. Discordias conciliat, si ter tritus cum aqua, & excicatus in potu cum aqua clara detur. Duos inter se inimicantes, in amore coniungit, nec amplius amor eorum separabitur.

Garatronicus, & a quibusdam Galgatroneus, est lapis rufus, aspersus venulis croceis similisq; caprioli pelli. Hic militantibus utilis est. Ferunt Achillem regem eū habuisse. nam cum secum in prælium gerebat, non subcumbebat aliocui, sed ab hostibus victoriam reportabat. ipso vero carens, hostibus subiacebat. Orientales magnam copiam habent, & ex ipso ensium capulos fabricant, ne in prælia euntes eo careant, cū eius virtus sit reddere gestantem victorem.

H Galatis

Galatides siue Galactica seu Gelatia, multis etiam ac diuersis nominibus appellatur. Est candidus lucens in figura glaudivinis lapis, durissimusq; vt Adamas, frigidissimusq; vt vix ab igne calefiat. & hoc a nimia pororum obstrictione, quæ prohibet ignis calorem ingredi, Sua frigiditate luxuriâ frenat, iramq; compescit. & remedium præstat, ad omnes calidas ægritudines humani corporis.

*Galatides
fieri hinc
39*

Gelachides seu Garatides, coloris subnigri lapis est, dans gestanti amabilem, mitem, ac gratiosum esse. Ore retentus, recta iudicia proferre facit, ac varias opiniones recte discernoscere. & quid de se alter cogitet, scire facit. Vt experientia talem lapidem agnoscamus doctores ponunt. Vt iniuncto humano corpore melle, locoq; muscarum imposito in manu teneatur hic lapis. Nā si a museis ac apibus illesus permanet, & dimisso lapide molestetur, verus Garatides est.

Gagates

ambra

ambra nigra

Gagates, licet gummi sit, vt a multis habetur, inter lapides tamen connumeratur, a loco suæ inuentionis nomē accipit. Duæ eius sunt species, citrinus qui succinum dicitur. de quo infra dicitur. Alter niger, & a multis ambra nigra appellatur, & hic proprie est, Gagates, licet Plinius ab alijs multum discrepet in Lycia inuenitur. Solinus ponit in Britannia inueniri in copia. Gagates, vt dixi, niger est. levis, aridus, ac lucidus, non transparens. & si in igne ponatur, quasi odorem habet a spalti. Calefactus ex frictione, ad se festucas paleæ attrahit. Fumigium eius daemones fugat, sacras ligaturas ac præcantationes soluit. Gestatus ydropicis confert. In aqua tritus ac prægnanti exhibitus, foetum accelerat, ac quocumq; modo mulieri propinatus. In potu si fuerit, cogit corruptam vrinam fundere, Virginem vero minime. Suffumigiū quoque mulieribus menstrua prouocare dicunt. Epilepsiam detegere, Serpentes fugare, & eorum morsum, cum cerui medulla sumptum, sanare, dentesq; commotos firmare.

Gerades rubicundus ac rutilans lapis est, in opposito solis radios

puro Gerades

radios ignitos mittit. Virtus eius est hominem tuesci, a volatilibus pugnantibus.

Gallerica est lapis viridis, pallens ac nimis crassus, non iucundus, auro decens, vnde appellata est.

Garamantica Smaragdo similis, per transuersum lineam albam habens, In magica arte multum valet.

Gasidana olorini coloris lapis est, Hac quoque gemma concipere dicitur, & intra se partum fateri concussa. Quidam putant, quod sit Ethyces.

Grogius idem quod Corallus. Nomen vendicat a virtute sistendi, thifones ac fulmina.

Glosopetra siue gulofus lapis, similis est humanae linguae, vnde nomen sumplit. Dicunt aliqui non in terra nasci, sed de ficiente luna a coelo decidere. Magi huic non modicam attribuunt potestatem in arte sua, nam ex eo lunares motus ferunt excitari,

Grisoletus idem, quod Crisoletus.

Garamantides idem, quod Sandastros.

Galaxia lapis niger, intercurrentibus sanguineis aut candidis venis.

Galacidem idem, quod Smaragdus.

HYENA preciosus lapis est, dignus custodia. Nomen sumens a bestia sui nominis, cum in oculis eius reperiatur. Multorum est colorum. Huius haec est utilitas, si vera narrantur, Ore abluto linguae subiiciatur, statim facit futura praedicere. Quartanam ac podagram gestanti, non sinit euenire.

Hieracites similis milui pennae, in colore variatus est. Nonnulli dicunt nigri coloris, quod idem est quod Gelachides, cum similis sit virtutis.

Hamonis aurei coloris lapis existit, inter sacratissimas gemmas connumeratur, cornu arietini effigiem habens. In Aethyopia reperitur. Cum in contemplatione quis steterit, omnia

H ij diuina

*Gelachides
est f. gelachides*

diuina in mente representare facit.

Hormesion aspectu gratissimus, ex igneo ac aureo colore rutilans, in extremitatibus candidam lucem reddens.

Horcus lapis, quem Alexandrini Catimiam vocant. Nisger est, ac ad terendum facilis. Hic ingreditur in solidatura argenti.

Hysmeri idem, quod Smeriglius.

Hammochrisos lapis est, habens arenas aureas, quadrulas admixtas in eius substantia.

Acinthorum tres esse species decreuit Antiquitas, ex fulgore sui nominis vocantur. Nam eorum alij sunt citrini, alij granatici, alij quidē Veneti. & omnes transparentes sunt, satisq; ex sua denominatione cognosci possunt. Cum citrini a colore citri. Granatici a colore floris mali granati. Veneti autem ex ceruleo colore, qui in ore missi, alijs frigidiores existunt. & hi etiam aquatici dicuntur. Aliqui his aliam speciem addunt, & Saphirinos vocant. omnes tamē ruffedine ac flauitate admixta, supradictis coloribus participant. Gaudet hic præ alijs lapidibus serenitate, tenebrositate marcescit. Commendantur illi, quorum color nec nimis densus, nec nimis rarus existit. sed ex utroque temperamento perpetua luce fulgentes sunt, neq; æqualiter rutilantes. Albertus tamen ponit Saphirinum lacinum principatum obtinere, qui flauus ac lucidus valde est, carens quasi aquositate, & Aethyopicus est. Nonnulli granaticos meliores esse putant, qui ignem sustineant, & violaceo colore fulgent. Citrini vero paruam rubedinem habent. Omnium vilissimi Eneti seu Cerulei sunt, qui cum tenui sua citrinitate parum ruffedinis habent, duricia tamen alios excedunt, & vix ab Adamante signantur, & hi frigidissimi sunt. Aliæ vero species caliditatem ac siccitatē in primo gradu habent. Virtute omnes æquales sunt, licet colore differant. Corporis virtutes, & maxime cordis vigorant. Tristitiam.

Tristitiam quidem vanasq; suspitiones effugant. Ingenium gloriam ac diuitias augent. A fulgure ac hostibus tutum reddunt. Itinerantibus securitatem præstant, vt nec etiam pestilentie diuersarum regionũ nocere eis valeant. Dignosq; honores obtinere faciunt, & ab Epidimia tutum reddunt. Are stoteles tamen ponit q; prægnantes ad abortum præparent.

Iaspis græce, latine viridis, quoniam virides optimi sunt, & præ alijs valent, Lapis est colore viridis, vt diximus, cum quadam crassitudine, habens venas rubeas, cuius quidẽ multæ sunt species. Nam aliqui sunt in densa viriditate translucetes. Sunt & virides guttis sanguineis notati. Alij rubentes ad instar tegulæ. Nonnulli non dissimiles porphirino rubeo. Adeo tot coloribus variantur, q; decem & septem eius species a doctoribus describuntur, & a quibusdam plures. Nam hodiernis temporibus Germania Iaspidum fecundissima est, & tot ac tam diuersos mittit, q; vanum esset enarrare. Nostra enim est intentio, solum de nobilioribus loqui. & vt in principio dixi, virides Smaragdini, cum venis rubeis, reliquis preciosiores sunt, & maxime cum sunt cum quadam transparentia, post hos virides clari infecti rubedine, rubeo pacis istos secuntur. Citrini omnibus viliores existunt, æqualis virtutis omnes sunt. Gestatus febrẽ ac ydropisim fugat, visum clarificat, noxia fantasmata expellit. luxuriam cohibet, ac conceptum negat, & maxime viridis cum croceis venis, Prægnantibus seu parturientibus auxiliatur, victoriosum, potentem, ac gratum, gestantem facit. Sed præ alijs virtutibus omnibus speciebus, hæc inprimis inest, omnem sanguineum fluxum vndecunq; sit sistere, debet argenti ligari, quoniam suas auget virtutes.

Iris Cristallini coloris lapis est, inuentus apud Arabiam in mari rubeo. & hodiernis temporibus in montibus Germaniæ apud Rhenum fluuiũ; habens Sexagoniam formã, & durissimus existit. Cum autem pars eius sub radijs solis te-

H iij netur,

LIBER

netur, & altera in vmbra sub tecto, in opposito pariete radios similes yridis cœlestis emittit, & ob hoc nomen sumpsit.

Idæus, colorem ferrugineum habens, lapis est. reperitur in Idæo monte. Cretæ a quo nomen sumpsit, humani pollicis formam habens.

Iscistos seu Iscultos croceus est, inuentus in partibus Hispaniæ, iuxta Gades Herculis. Aliqui dicunt, quod idem est quod amantes, cum eiusdem sit virtutis.

Indica rufi coloris, & in attritu purpureum colorem efficit. Altera eiusdem nominis, aspectu candida est. A sua inuentio- nis loco nomen sumpsit, cuius virtutis sit, non ponitur.

Iudaicus, a Iudæa dictus est, quod idem est quod Cogolitus,

Iouis gemma candida, tenera, non ponderosa.

Ion colore violaceo. Reperitur apud Indos.

Iaguntia, aliqui volunt granatam esse,

Ierarchites idem, quod Hieracites.

Abrates siue Kakabres, in colore Cristalli cum fusca albedine. Cuius virtus est in reddendo hominem eloquentem, hilarem, præbet honores, benevolentiam, & a noxijs casibus defendit. hydropem quoque curat.

Kamam seu Kakamam, est albus, varijs coloribus distinctus. Et a Kaumate dicitur, quod importat incendium. Reperitur in locis sulphureis ac calidis, & frequentissime onixæ admixtus. Eius determinata virtus nulla est, sed virtutem ex sculpturis seu imaginibus, quæ in ipso sculptæ sunt, accipit. de quibus in tertio dicitur.

Karabe idem quod Succinum, de quo infra dicitur. Quidam tamen aliquam differentiam ponunt, nec tamen in colore nec in virtute differunt, sed suffumigium eius magis Epilepsiam mouet.

Kenne in ceruorum oculis genitum fore aiunt, in Orientalibus partibus, cuius virtus est contra venena,

Kime

Kimedini Lymphatici idem, quod Cimedía.

Kinocerus non est omnino inutilis, cum daemona efficiat.

Ichinus seu Lychinites inter ardentes gemmas computatur. Rubeus est, & in multis locis generatur. Apud Indos probatissimus. Dicitur lychinus eo, quod lucis vigorem excitat, ac si accensa esset lucerna. Binæ dicuntur esse eius species. Prima, ut diximus, & ab aliquibus dicitur, est remissus carbunculus. Alter vero in purpureum colorem vergit, qui calefactus sole, aut ex frictione festucas ad se trahit. durus & difficilis ad sculptum, & cum eius sculptura in cera imprimitur, in se retinet, ac si bestia morfu raperet. Aliqui dicunt quatuor esse species eius, sed specificatas non reperio.

Lyncurius est lapis, genitus ex urina lyncis animalis tempore indurata. Reperitur ubi talia animalia commorantur, & maxime in partibus Alemaniae. Nam trinas esse species dicunt, quarum una est scintillans, ut carbunculus. Altera crocea, in nigredinem tendens. Tertia vero viridis. Virtus est stomachi dolorem cōpescere, lētericiam solvere, fluxum sistere, ac ad morbum regium valere.

Lyncis lapis, etiam ex urina animalis sui nominis genitus est, sed a superioribus differt. & quod dicitur sub terra existit, mollis est. cum in arido collocatur, durefcit. Color vero eius albus, nigro permixtus, ad inuicem coeuntes. & dum in terra aut in loco humido retinetur, antefutam exiccationem fungos generat. Cuius lapidis seu fungorum virtus est, calculosis siue lapidosi iuuamentum ferre, dolorem stomachi tollit, & ventris fluxum compescit, atque ystericiam curat.

Lippares seu Liparia, ad quem sponte sua quasi quodam naturali instinctu animalium omne genus accedit. Et ideo nonnulli dicunt, habenti hunc lapidem non est necesse ad feras capiendas alia inuenire ingenia. Est lapis frequenter inuentus in Lybia. Alij dicunt, quod eius virtus est mirabilis in tuendis animas

Virus.

117

animalibus. Nam cum bestia seu fera a canibus ac venatore infestatur, ad hunc lapidem inueniendum festinat accedere, tanquam ad protectorem suum ac defensorem. Nam quando tale animal dictum lapidem conspicit, nec canes nec venator videre potest, quod valde mirabile esset, si ita foret. tamen a doctoribus ponitur, & in hoc dictum Plinij credo verissimum, cum dicit, quod nullum est tam audax mendacium, quod auctoritate careat.

Limacie lapis, Ab animali, in cuius capite reperitur, nomen sumpsit. Ex capite limaciae absque cortice extrahitur, quae in locis humidis ac petrosis commoratur. debet autem extrahi statim visa astricto capite. Est coloris albi ac parum transparentis, paruae magnitudinis, similisque frusti humanae vnguis. Dicunt collo appensum, febricitantem liberare.

Lacteus lapis, ex citrino colore constitutus est, cum in molari cute cum aliquo liquore ducitur, in lacteum colorem vertit. Qui si in reumatizatis oculis imponitur, humorum cursum prohibet. In principio quoque, apostematum calidorum oculorum valet.

Leucoptalmus, ex quatuor coloribus, habens similitudinem lupini oculi, lapis est, unde nomen sumpsit. Quidam putant, quod idem sit, quod Obtallius.

Lilimacus, ex marmorum genere lapis est, habens venas seu guttas aureas.

Leucocrisos lapis, ex colore viridis, intercinctus albis venis, nonnulli speciem Smaragdi esse putant, ut in eius capitulo habetur.

Limoniates lapis, viridis est in similitudine Smaragdi, non tamen cum tanta viriditate ac transparentia.

Ligurius (ut quibusdam placet) electorio similis est, & paleas trahit. Stomachi dolorem placat, fluxumque ventris compescit, yctericos sanat, visum acuit. Et hinc est, quod in aliquibus collyrijs oculorum a medicis ponitur.

Lignites

Lignites in colore vitri cum quadam pulchritudine. Suspensus collo, pueros a fascinationibus præseruat, & a maleficis muliercularum, quæ vulgo striges dicuntur. Alligatus fronti, sanguineum fluxum ex naribus compescit, mentis alienationem expellit, ac futura prædicere facit.

Lepidotes in similitudine squammæ piscis lapis existit, habens diuersos colores.

Lymphicus, lapis magnæ virtutis. Exhibitus, caducos liberat. Inuolutus tamen in bisso panno, præseruat ab omnibus Ophthalmiæ, faucum, gulæ, tussis ac Cephalargiæ languoribus, non solum præsentibus, verum & futuris.

Ligidinus, lapis est eximij candoris, amplitudinem quasi lancis aut crateris non excedens. Primo repertus in Arabia. Asia vero corallinum dat, non maioris mensuræ, quàm sint bina cubita. ac etiã album in ea reperitur, in similitudine Eboris.

Lauraces lapides, Cephalargiam ac Emigraneam sanant.

Lychnitem genus marmoris, lucens cum multa albedine.

Lazolus lapis, ponitur in capitulo Zumemelazoli.

Litos idem, quod Magnes.

Leucostyctos idem, quod Prophirites.

Lunarius idem, quod Selenites.

Argarita candidarum gemmarum primum locum obtinet, ex cœlesti rore genita, in quibusdam conchis marinis, vt ab auctoribus habetur.

Feruntur hæ conchæ matutino tempore in certa anni parte, inum maris petere, aëremque attrahere, ex quo margaritæ generantur. & secundum aëris sumpti claritatē, ita & margaritæ lucidæ ac turbidæ generantur. Est enim margarita rotunda, vt plurimū, & a quibusdam dicitur vnio, cū tantum vna in qualibet concha reperiatur. Et si ex abundantia aëris assumpti, plures in vna concha generantur, in simul globatæ existūt, vt vidi septem simul globatas, tamen omnes ex opposito luminis suam ostendebant rotunditatē, binæ aut

I ternæ

terna multotiens visa sunt, quarum perfectissimus color est argenteus, cum quadam limpiditate. Nec eius magnitudo (vt a doctoribus habetur) excessit unciam. Binæ species Margaritarum sunt, Vna Orientalis, cuius color candidus vt terium argentum, cum diaphanitate in superficie. & hæc perfectior est. Altera vero species Occidentalis dicitur, quæ ex Britannico mari transportatur, cuius color obtusus est, cū quadam albedine, vergente in aureum colorem. Orientales omnibus perfectiores sunt, & cum magnæ ac rotundæ existunt, arte tamen perforantur, & interdum a natura non recto ordine. & hæc viles ac inutiles ad ornamenta, differuntq; a non perforatis. Et hoc est qd dicit circa istas perforatæ margaritæ, perfectiores sunt, minoremq; habent stipticitatē non perforatis, Cum tantum conforationem intendimus. Ridiculum quidem est si dicta celeberrimorum doctorum, non sana mente intelligantur, cum in receptis dicant, Margaritarum perforatarum & non perforatarum, & loco perforatarum arte perforatæ, ponantur cum solo accidenti, & non cōplexione differant. Vnde ne in errorē deueniamus, & ab inscijs differamus, perforatæ Margaritæ sunt quæ diu in cōchis steterunt, & ipsæ euomuerunt, ex perfectâ eorum maturatio ne in mari, & ex longa mora & perfectâ maturatione perforantur, & stipticitatem amiserunt, et de his doctores cū perforatas nominant intelligunt. & certum est cum hæc inutiles ad ornamenta existant, ad nos non transportantur. Qui vero recte intelligunt, in comparatione Margaritas ad gallas adducunt, quoniam non perforatæ perforatis stiptitior sunt. Habent etiam Margaritæ physicales effectus vlt. ornamentum commoditatem, in cibo decoctæ, quartanam tollūt. Tritæ cum lacte & assumptæ, mortifera vlcera sanant, & sic sumptæ mirabiliter vocem clarificant. Cor confortant, vnde cordiacis ac sincopizantibus auxilium præstant. amouentq; Epilepsiam. Fluxum ventris sistunt, in febribus pestilentialibus cū zuccharo exhibitæ, adiutorium præstant. Stantem quorūque casus

que castum reddunt.

Medusa regione sui nominis in qua primo inuentus est, nomē sumpsit. lapis est cuius binæ sunt species. Niger & viridis, sed viridis Medinus dicitur. Niger vero si super molarum cotem viridem cum lacte mulieris, solutus fuerit, quæ masculum pepererit, oculisque imponat, deperditum visum restaurat. Cum lacte vero ouis quæ semel agniculum pepererit, solutus, podragicos sanat, dolorosis locis linitus. sumptus per os venenū existit perniciosum. Hic vero lapis est dictus merito mortis atque salutis dator. Viridis vero, qui Medinus dicitur, cum felle aliuici nigri, & aliquantisper magnetis, ac aquæ pluuiæ contritus, oculis adhibitus, per septem dies visum refouet, ac minima, & quasi inuisibilia videre facit.

Marmor, notissimus lapis est, et diuersæ eius sunt species, sumentes nomen a prouincijs seu locis, in quibus inueniuntur. Tamen verum marmor laudatissimū apud antiquos est viride, & ex hoc nomen sumpsit. nam Marmor græce latine viridis. Nō tamē oēs species in lipicinijs locis generantur, ac a montibus exciduntur. Sed aliquæ sparsæ sub terra generantur, vt in multis locis huius nostri libelli, sermonem fecimus ac faciemus. In præsentiarū vero, tantū nomina specierū cum suis coloribus repetemus. Virtutes vero in capitulis proprijs reperies. Lacedemoniū viride est, vt diximus, omnibus preciosissimum. Augusteum huic succedit, repertū in Aegypto. habens maculas conglobatas in nodum. Ophiteū album ac nigrum, cum serpentinis maculis. Purpuritum seu porphiritum, ex Aegypto est, habens rubeum colorem, cum candidis intermixtis punctis, seu globatis lineis. Basamitū ferruginei coloris est, inuentum in Aethiopia ac Aegypto. Thebaicum album intermixtum aureis venis seu guttis. Syenitum, apud Syenem urbem reperitur. Parium albidissimum in Insula sui nominis gignitur. Onichiteum, in Arabiæ montibus inuenitur, nec alibi putauerūt, sed in Germania maxima quantitas reperitur, habens colorem quasi Alabastris, cum venulis albis.

I ij Sunt

LIBER

Sunt etiam Lesbium, Corinthium, Caristeum, Numidicū, Luculeum quod in Chio reperitur, Limensum, Eburneum, nigrum ab elephante dictum. Carariense a loco candidum maculatum, rubeis maculis, & interdum nigris. Reperitur etiam in multis locis, cum diuersis ac varijs nominibus, quod vanum est enarrare, cum in colore ac pulchritudine antedictis assimiletur.

Murina ex diuersis coloribus in simul iunctis, lapis est, vt ex purpureo albo ac igneo, cum quadam percussione intra se, qualem in cœlesti arcu aspicimus, apud Parthos reperitur. Putant nonnulli ex humiditate terræ, condensata calore solis generari. Virtus eius a doctoribus non ponitur, sed utilis ad vasa fabricanda. Nā Pompeius primo myrryna vasa in Italiam duxit, quæ ex pulchritudine sua, in maximo pretio extiterunt.

Mirites colore ac odore myrrhæ similis est, cōfricatus panis, nardi odorem spirat, cum suauitate.

Malachites ad Smaragdi claritatem quodammodo se protrahit, cum crasso vigore absq; transparentia. & a malua nomen sumit, cum quasi colorem eius habeat. est lapis mollis, in Arabia inuenitur, Cypro ac Persia, differenter tamen, nā Arabicus colorem maluæ habet, Cyprium ad glaucedinem tendit, Persicus cum quadam viriditate, aereum colorem retinet. Virtus huius est infantes ab aduersis casibus tueri, cum nasq; a noxijs fantasmatibus defendere, vt infantes in omni prosperitate concrecant.

Memphitis, a ciuitate sui nominis, in qua primo inuentus est, nomen sumpsit, vtilem chirurgis hunc lapidem esse quidam putant, cum stupefactiua sit eius virtus magis opio. Nā in potu sumptus, seu cum aceto attritus, & linitus quæ vrenda seu secanda sunt membra, ea sic stupefcere facit, vt nullū penitus dolorem sentiant.

Magnes mirabilis ac incredibilis virtutis est, nisi experientia nos

tia nos docuisset, quæ dicturi sumus vana existimarentur, lapsus est ferruginij coloris cū ceruleitate quadam, nonnunq̃ fusci ac diuersi coloris. Inuentus primo apud Trogloditas in littore Oceani. Quinq; Magnetis genera a doctoribus demonstrantur, quæ colorum ac virtutum sunt diuersarū. Aethiopicum, Macedonicum, Anthiochenum, Alexandrinū, & Asiaticum. Sed summa laus apud antiquos est in Magnete Aethiopico. Nomen ab inuentore sumpsit, hodiernis temporibus in multis ac diuersis locis reperitur. Aiunt periculosam esse nauigationem cum cimbris ferratis in locis generationis, quoniam ratione ferri ibi detinerētur, quod ridiculum esse arbitror. Vt dixi, virtus eius est stupenda ac admirabilis, & si apud nos in vsu non foret, mendacia quæ narrantur putarem. In attrahendo ferrum, animalem quasi virtutem habere videtur. & non solum in attrahendo, sed in imprimendo ei virtutem cum quadam symbolitate. Nam ferrum a Magnete tactum; ad se alterum trahit, ac si Magnes esset. videtur cum Adamante disceptare, nam cum Adamas ei appropinquatur, ferrum non attrahit. Alleum quoq; eius virtutem alligat. Ex his nullam rationem reddere possumus, cū ignota apud philosophos sit, sed tantum a proprietate occulta provenire aiunt. Tres reperio esse species, vna, quæ tantū ferrum attrahit, Altera, quæ humanam carnem ad se trahit. Tertia vero, quæ Hymmon dicitur, ex vna parte trahit ferrū, & ex altera fugat. & hæc tantum apud nos existit, reliquas vero non vidimus. Ferrum tali modo a se eijcit. nam tacto ferro ex vna parte Magnetis, ex opposita eius parte appropinquato, fugat. vt experientia docet, de acu appenso filo. Periculosa foret nauigatio in altum mare, sine virtute ac noticia huius lapidis. Cum nauigantibus nauigationis sit index, quotiens tetrīs nubibus ipsorum sidus index latuerit, nescirent quo nauigarent. Primi nauigantes ignorantes nauticā rotam, acum paleæ vel ligno infigebant per transversum, &

LIBER

in lance cum aqua ponebant, vt acus nataret, deinde circum-
ducebant lanci Magnetem, acusq; eum vndiq; sequitur, quo
subtracto, quasi quodam naturali motu cuspis acus vertitur
in directo syderis arctici poli, modo præcognito loco syderis
motum suum dirigunt. Moderni cū ingeniosi sint, ac inueni-
tis addere facile sit, nauticam rotam fabricarunt, in qua non
tantum locum poli arctici, verum omnes cœli partes ac ven-
tos cernere possunt. In Magnete hoc mirabile est, quod inest
ei virtus omnium partium cœli, & secundum partem corre-
spondentem cœli, ipsa magnes tacto ferro facit acum seu ro-
tam nauticam verti ad illam partem cœli, & hoc habetur ab
Alberto Magno in libello de Magnete, ac experientia mul-
totiens vidī. Nonnulli sacrum lapidem vocant, & nō solum
hæc admiranda, quæ diximus, sed plures virtutes summus
opifex ei tribuit. Nam gestatus, spasmus artethicum dolo-
remq; curat. hora partus in manu retentus, ipsum faciliat.
Sumptus, tritus cum mulla purgando, soluit hydropisim. eo-
demq; modo exhibitus, vulneribus ex venenato ferro illatis
subuenit. Spleneticis, sumptus cum succo fœniculi, prodest.
ac inuncto capite, alopietiam curat. Pondus vnius danich, cū
sæpo serpentis raahi, & succo vrticæ, si datum fuerit alicui ad
potandum, amentem reddit, & eum ex gente, patria, habitas-
sione ac regione sua fugat. Adulteratas quoq; vxores lapis
hic reuelat, nam si latenter capiti dormientis vxoris fuerit in
lecto suppositus, si casta est vxor, maritum amplectitur. si ve-
ro adulterata erit, a lecto statim prosilit dormiens, quasi coas-
cta horribili fœtore. Gestatus autem reconciliat vxores vi-
ris, ac viros vxoribus. Timores ac suspitiones aufert, Gra-
tiosum suaforem in sermonibus elegantemque facit. Hic
etiam si tritus fuerit, & super prunas ardentes per domus
angulos aspersus, vt fumus eis euolat in altum, protinus fur-
gient morantes in ea, quia videbitur totam domum corruere,
hicq; ita a fantasmatibus terrentur, q̃ ex domo fugiunt re-
lictis

licetis omnibus, & hoc artificio latrones postmodum eorum bona diripiunt ex commoditate fugæ dominorum. Fertur a quibusdam ex hoc lapide parietes ac testudinem cuiusdam templi, dempto pavimēto, constructā fuisse, intra quod idolum quoddam ferreum ponderis librarum mille virtute Magnetis in aëre suspensum erat, Cuius argumentum hoc est, q̄ si multarum acum crunæ ac cuspidēs huic lapidi confriata fuerint sola adiunctione vnus ad alteram poterunt omnes sustentata prima duntaxat in aëre detineri, quantum hic lapis ad magicas artes valeat, & quot mirabilia facere possimus, dimitto, cum alterius sit perscrutationis.

Magnasia siue Magnesia, ex nigro colore in commoditate ad vitrariam artem. Idem quod Alabanticum.

Marchasitarum species multæ ac diuersæ sunt, varianturque secundum metallorum diuersitatem. nam alia aurea, alia argentea, alia cuprea, alia vero ferrea, & in colore diuersificantur secundum speciem metalli cuius est. Alchimistæ hoc bene sciunt, ab igne non liquefit, sed per se comburitur, alii qui lapidem Abesteni vocant, id est luminis, ideo quia in perditâ visione iuramentum præstat. Nonnulli dicunt, vocatū esse lapidem luminis, ex ea q̄ Calibe percussio ignem excutit, & in apta materia ignem accendit.

Medeæ lapis, ex inuentione Medeæ veneficæ nomen sumpsit. Habens nigrum colorem cum auratis venis, reddensq̄ saporem vini, si in aqua teritur cum croceo colore.

Morion Cyprius ac Gallicus lapis est, nigerrimi coloris cum multa transparentia, aptus ad sepulchra.

Mitridax lapis est, genitus in Persia, qui percussus sole, varijs coloribus micat.

Melites seu Melitites lapis est, tunsus in aqua, mellitum reddit saporem, varijsq̄ ægritudinibus confert, vt a pluribus doctoribus habetur, maxime a Plinio.

Nitrum

Itum inter lapides a doctoribus cōnumeratur, licet non sit, vt etiam de multis diximus, in colore salis ac perspicuus est, cuius virtus dissoluendi ac attrahēdi est. Artificiose ex falsedine terræ fit, vbi bestia ac homines minxerunt. Quanta sit virtus in bellis instrumentis, notissimum est in propellendo lapides. Nā cum igne incenditur, rarefit, & dilatatur violenter, vnde oppositos & ventositatem prohibentes lapides propellunt. Ab antiquis nunquā compertum est, moderna solertia adinuenit. Ex tribus proportionabiliter iunctis, vnum quoddam compositum constituerunt. cui nulla vis resistit, cum omnia frangat, ducat, propellat ac destruat.

Nicolus bini coloris ex superficie flaua, cū parte inferiori nigra, & interdum totus niger lapis est. Putant aliqui q̄ sit species Calcedonijs. Dicunt q̄ a græco nomen sumpsit. Virtus eius, gestantem est reddere victoriosum, ac gratū populo.

Nassomonites lapis est sanguinei coloris, distinctus seu adumbratus nigris venulis. In Syrtibus reperitur.

Nemessitis lapis est optimus, quem de ara Nemesis deę dicunt Athenienses eleuari.

Nose seu Nisus idem, quod Alabastrides.

Nix, lapis est habens colorem humane vnguis. nam onix græce, latine vnguis. Transparens est & raro per se sola reperitur. Variatur eius species ex varietate colorum, cum quo iungitur, & a loco in quo reperitur. Aliqui dicunt duas eius species esse, alij vero quinque. Primam quę vera est diximus. Alteram dicunt esse nigerrimi coloris. Tertiam nigram, cum venis seu zonis albis. & hanc Arabiam mittit. Indica vero dat onicem subruffum cū venis albis. Quinta est permixta ex colore nigro ac subruffo. Aliqui dicunt verum Onichem esse in colore Ametisti, Carbunculi, ac Crisoleti, qui colores cum albedine ac nigredine sunt permixti. Hic lapis in somno multa horrenda

horrenda repræsentat. gestatus, rixas ac lites cōmouet, pueris saliuam auget, partumq; accelerat. Epilēticis collo suspen-
sus, casum prohibet. De onice hoc mirabile fertur, appolitus
oculo infirmo spōte sua, vt sensata res oculum intrat, eumq;
vndiq; circuit sine molestia, & si quid intus noxiū inuenit, ex-
cutit. Humoresq; nociuos ac contrarios æquat.

Onicinus, licet sit gemma ex arbore sui nominis, inter la-
pides annumeratur. & induratur eo modo, quo de succino
dicetur. In colore albus, permixtus modico rubeo, suauem
fragat odorem. si super pruna ponatur more suffumigij, fa-
ciem dealbat, ac curat scabiem.

Opalus lapis, mirabilis aspectus est, cum ex multis ac di-
uersis coloribus fulgentium gemmarum sit compositus, vt
puta ex Carbunculo, Ametisto, Smaragdo, ac multis alijs
gemma, cum quadam varietate equaliter lucenti, visuq; mi-
rabili. Solum in India reperitur, cuius magnitudo non ex-
cedit quantitatem auellanae magnæ. Et in quanto prætio a-
pud antiquos fuerit, a Plinio habetur lib. xxxvij. qui narrat
æstimatum fuisse viginti milibus sextertijs. Contra omnes
oculorum morbos eius virtus est, acuit et corroborat visum.
Non est inconueniens tot virtutes attribuere, cum tot lapis
dum naturæ & coloris se ostendat esse participem.

Obtalius siue Obtalmius lapis est, cuius color a doctori-
bus non ponitur, licet aliqui dicant ex multis esse coloribus.
Mirabilis est virtutis in præseruando oculos a varijs agritu-
dinibus, gestantis visum acuit, circumstantium vero obnubi-
lat, vt videre non possint, si cum folio lauri ac sua præcanta-
tione iunctus fuerit, & gestetur caute quod mirabile est.

Orites lapis est, cuius tres esse species dicim⁹. Vnus niger,
rotundam figurā habens. hic tritus ac mixtus oleo rosaceo,
perfecte curat ferarum vulnera, ac pestiferos morsus, & illa-
ium gestantem seruat inter cuncta ferarū genera. Alter Ori-
tes est virens, conspersus albis maculis, hic gestatus, resistit

K aduersis

LIBER

aduersis casibus. Tertius, tenuis vt ferri lamina, non crebris guttis obsita. Appensus, non sinit mulieres concipere. si vero praegnantis sunt, abortire facit.

Orphanus ex violaceo colore existit, sua pulchritudine ac precio Romani imperatores in sua corona imposuerunt, in tenebris lucet. Orphanus dicitur, quia eo tempore vnus tantum erat repertus, ab Imperatoribus diligitur eo, quod regales honores seruat.

Obsius siue Obsianus, ex nigro translucentis colore in similitudine vitri lapis est, cum aequatur ac tergitur umbras ac imagines reddit more speculi, & pro decore in parietibus aedificiorum ponitur. In Lybia, Germania ac Italia inuenitur.

Ostracites lapis est, in similitudine Testae ostreae, a qua nomen sumpsit, in vsu pumicis ad cutem leuigandam habetur, Sistere sanguinem virtus eius est, si in potu tribuatur. Mellesque tritus, mamillarum dolores compescit.

Ophites ex marmorum genere est, vt supra diximus, serpens habens maculas, vnde nomen vendicauit. Binae sunt eius species, Molle candidum, ac nigricans durum quadam viriditate, aspersum croceis maculis. Antiqui ex hoc parietes aedificiorum ornabant. Virtus eius est, si collo suspendatur, sedare capitis dolores, ac opitulari percussis ictibus serpentum. Album vero phreneticis ac lethargicis salutem reddere arbitramur. Ex Germania habetur, & conficiunt ex ipso vasa potatoria. Aliqui ponunt Ophitem esse lapidem, ex quo fiunt lebetes. Tornatur ac secatur mollicie sua, & in belgica prouincia cum serra faciunt tabulas ad domos tegendas. Igne vero durescit.

Ostratias lapis est, in similitudine Hyacinthi, sed durior, cuius duricies Adamanti assimilatur.

Ophicardelon ex barbarica cognominatione nomen accipit. Niger est, binas lineas albas intercludens.

Okitokius lapis est minor quam echitis, & vt ipse interiorius resonat, planus tactu. ac cito frangibilis. Virtus, Solutus cum succo

succo herbe okimæ, & sanguine okiteritis, ac vno capite omidis, pauloque aquæ, et repositus in vitreo vase, poterit ostentationem virtutis suæ facere. Nam si digitos quis intinxerit in hoc vnguento, tetigeritque quantumcunque fortissimum lignum, metallum, vel lapidem, statim eum franget.

Onagari idem, quod asini lapis, de eo supra narrauimus. Dicunt quod onager græce, latine asinus.

Ombria idem, quod Ceraunia, de quo supra diximus.

Ornicus idem, quod Saphirus.

Olea, ex fuluo, nigro, viridi ac candido colore lapis est.

Rassius ab herba sui nominis, ex quadam similitudine in colore nomen sumit. Dicunt Prassium esse domum Smaragdi. In Aethyopia gigni tradunt, apud Nilum fluuium. Tres sunt eius species, vna, ut dixi, est viridis, cum crassitudine transparens, non clara. Altera viridis, compressa sanguineis guttis. Tertia viridis, lineata albis connexis, seu Calcedonius notis, virtutis non modicæ existit. Visum confortat, ac omnes virtutes Smaragdi habet, sed diminuta.

Panthera lapis est, qui etiam Euantus dicitur, habens varios colores, mixtos in vno corpore ad similitudinem animalis sui nominis. ex colorum varietate nomen vendicauit. Habet tamen talis lapis in se quasdam nigras, rubeas, pallentes, virides, roseas ac purpureas notas. In Medæa regione reperitur. Hunc quidem oriente Sole si inspexeris, in omnibus actibus illius diei victor eris. Dicunt etiam tot varias habere virtutes, quot lapidum mixturam habet, nam quilibet lapis dat ei suam virtutem.

Pontica gēma est, liuore perlucida. Tres eius species magis notas reperio. & a Ponto nomē sumit, cū ibi reperiā, ac etiā ex eius aquæ similitudinē habens, cū ipsa cerulitate rubētes stellas, seu aspersa est guttis sanguineis. Altera aureis stygmātibus micat. Tertia vero lineata, lōgis lineis rubeis admixtis

K ij cum

LIBER.

cum ceruleo. Dicitur per eum interrogari ac fugari daemonem. & cogi, vt petenti det responsa.

Peantes seu Peantides (vt nonnulli dicunt), lapis est, habens sexum femineum, cum certo tempore concipiat, ac sibi similem pariat. Et licet ab aliquibus hoc scriptum sit, mihi non placet, sed potius credo tales in errorem cecidisse ex antiquorum verbis male intellectis. Cum enim dicat, talem lapidem esse foeminei sexus, non intelligunt, qd lapis iste concipiat, sed ex sua virtute praebeo mulieribus concipiendi ac pariendi auxilium, quae istarum opinionum verior sit, consideranti dismitto. Reperitur in Macedonia. Color huius lapidis est vt aqua, a frigore congelata.

Pirites Apir, quod est ignis, & a vulgo Focarius lapis appellatur. nam cum calibe percutitur, ignem emittit. Ab aliquibus vero dicitur Ypestionus, id est, Vulcanus, vnde largo vocabulo omnes lapides mittentes ignem, Pirites dici possunt. Marchasita etiam ex ignis productione, dicitur Pirites. Corallus quoq, ex intensa rubedine ab aliquibus Pirites dicitur. Verus Pirites est, qui ex celeri ictu ignem praebet fului coloris, obtusus nimis & spissus assidua maris percussione, expoliatus admodum & incultus, vt tegula. Dioscorides autem ponit aeris colorem habere. qui tritus ac digitis astrictus, stringentis dextram adurit. Inuenitur autem in multis locis. Ad multa medicinalia valere dicitur, & maxime in oculorum aegritudinibus, ac in multis alijs, vt a doctoribus habetur.

Phrygius a provincia sui nominis, in qua primo repertus est, nomen sumpsit. In Cypro reperitur. Cuius color pallidus ac mediocriter grauis, vt gleba punica, qui ter calefactus, vinoq, perfusus, rubescit, & ad tingendos pannos utilis existit. In triplici specie esse inuenimus, Vnam iam diximus, altera similis est aeri vsto, & est sex aeris. Tertia licet non vera sit, quia artificialis est, & fit ex Pirite per calcinationem in fornace, vsquequo sanguineum colorem acquirat, tamen in specie

ele Phrygi cōputatur. Sriptica est virtus eius, & excrefcen-
tes carnes in vulneribus aquat, pascencia ac maligna vlcera
curat, oculorumq; fluores compescit.

Prophirites lapis est, obtusus, pōderosus ac durissimus ru-
bei coloris, distinctus varijs notulis albis, quem superius in
capitulo Marmorum diximus, cum eius sit species, In vsu
ædificiorum apud antiquos multum erat.

Podros ex candentibus gemmis est, qui candore suo prin-
cipatum obtinet, dempta Margarita.

Panconus Cristallinum colorem habet, cuius magnitudo
digitum non excedit, oblongam habens figuram. Differt ta-
men a Cristallo, quia Angulis caret.

Punicus, binæ species huius lapidis sunt, in insulis Aeolijs
reperitur. qui candidus est, perfectior existit, ac ponderosus.
Vis eius in medicinis multum valet. nam vsus, lauatus ac
exiccatus, maxime oculis confert, vlcera purgat, ac cicatri-
ces replet, ebrietatiq; resistit, si ante vini potum sumatur.

Præconissus lapis, in colore quasi totus Saphirinus, obtu-
sus tamen & compressus, Calcedonicis notis delectans, ocu-
los ex iucunditate sui ornatus.

Pauonius lapis, qui datus in potu cum modico sudore, co-
git in incendium amoris illius, cuius est sudor

Pumex omnibus notus lapis est, porosus ac leuissimus, &
tēner. Est autem plerunq; lapis alchimicus, nonnunquā phy-
sicus, scriptoribus quoq; non inutilis.

Paragonius duplex est, niger ac aureus. Nigro vtuntur
ad metallorum cognitionem, vt sciunt aurifices, cum in co-
metalla ducunt.

Pheonicites, lapis est in similitudine ac colore glandis.

Philoginos idem, quod Crisites.

Virinus siue Quirus, præstigiōsus lapis est, inuē-
tus in nido vpupe. virtus eius est, si super pectus
dormientis quis posuerit, cogit scelera reuelare.

K iij. Quais

Quaidros idem quod Vulturis, de quo infra.

Adaim lapis est, niger ac translucens. Inuenitur in capite galli, quis aliqui dicant in capite Gatti maris, vt supra diximus capitulo Doriatides. Cū exciditur subito, & ponitur vt formicæ carnem edant, consumpta carne reperitur. Gratiam ac honores gestanti præbet, & ad imperandum iuuat.

Ranius, Rabri, Rami synonyma, idem quod Bolus Armenus secundum aliquos, sed a Bolo Armeno videtur differre, cum subliuidus sit color huius, & in album vergat cum luciditate, ponderosus existit, Virtus huius est veneno resistere, vt Bolus Armenus.

Rubinus species est Carbunculi, vt diximus, nec ab eo differt, nisi quantitate, ac similis virtutis est. Cuius duæ sunt species, vna de qua diximus, altera vero obscurior, ac quasi nullius prætij.

Aphirus lapis est, colorem habens flauum, aut coelestem perspicuum, ad instar purissimi azurri. & quanto intensior cum flauitate ac transparentia, tanto perfectior. At ille preciosior existit, qui percussus sole fulgorem quasi ardentem emittit, & nunquam quantumcunque imago minima sit, in eo ostenditur. Circa Syrtes Lybicas reperitur, sed Indici meliores sunt. Nō nulli gemmam gemmarum venustate coloris ratione appellarunt, sed aliqui non a colore, sed a virtute hoc nomen vendicare aiunt, Corpus vegetat, coloremq; bonum præbet, libidinis ardorem refrigerat, & castum ac pudicum reddit, suoremq; nimium compescit, oculorum lordes & frontis dolores tollit, tortiones ventris, cum lacte potatus, sedat. Pacificum, amabilem, pium, deuorum gestantem reddit, ac animam in bonis operibus firmat, fraudes detegit, terrores expellit, ad artes quoq; magicas multum deseruit. Necromantia

tia

etiam quoque operibus summam præstare dicitur efficaciam. Antraces solo tactu liberat. Tactis oculis in variolarum aduentu illæsos conseruat.

Smaragdorū quidem plura sunt genera, sed Scythici inter omnes principatum obtinent. Adeo illorum viriditas est intensa, vt non modo subdita cuiquam lumini, aut solaribus radijs non hebetetur, sed potius omnem vigorem superans, vicinū aërem viriditate sua inficiat, & ex hoc denominantur, nam omne intense viride, Smaragdus dici potest. Duodecim species a lapidarijs reperio esse descriptas. Sed vt diximus, Scythici preciosiores ac nobiliores reliquis sunt, Britannij subsequuntur. Aegyptij, Hermici, Persici, & qui in mineris aeris inueniuntur. hi tamen omnes transparentes, sed in densitate viriditatis differunt. Et adeo est delectabilis eorum color, vt fere nulla sit gemma oculis gratior resectio. Et cum est æquata eius facies, more speculi imagines reddit. Fertur Neronem Cæsarem Smaragdum habuisse miræ magnitudinis, in quo gladiatorum pugnas spectabat. Sunt reliquæ eorum species diuersorum colorum ac notulis vitiatæ, quæ Cacosmaragdi appellântur, quæ cum prædictis duodenarium numerum complent. Sed tantum sex species supra nominatæ in prætio existunt. Nec eorum magnitudo est maxima sicut Cacosmaragdorū, vt a Plinio habetur de obelisco quinquaginta cubitorum in altitudine. In altitudine ex vna quatuor cubitorum, ex altera duorum in delubro Iouis apud Regem Babylonie ex quatuor Smaragdis fuisse. Theophrastus narrat vidisse Smaragdum quantitatis cubitorum quatuor. Fertur etiam Romæ fuisse pilam magnam in templo Herculis. Sed vt diximus, perfectorum non magna est quantitas. Est aut Smaragdorū forma, ne eorum vitia tegantur plana in superficie, vt color æqualiter fulgeat, ac imagines imprimitantur. Commodus est hic lapis illis, qui castitatem diligunt. cum costum non sustineat, in virginis desolatione, si gestetur

LIBER

si gessetur, frangitur, vt Albertus refert. Lasciuia motus cō-
peicit, substantiam auget, dæmoniācas illusiones ac tempe-
states auertit, Emitriteum sanat, placabilem deo ac hominib-
us reddit, Epilensia casibus obliſtit, memoriā acuit, & vim
dat Rethoricis perſuaſionibus, ac commodus est eis, quorū
ſollicitudo est in futurorum præcognitionibus. Viſum deſa-
tigatum ex intuitu reſtaurat ac conſeruat, Venenosis mor-
ſibus, & maxime canis rabidi, Leproſis, calculosis ac venena-
tis, si tritus ſumatur, maximum remedium est.

Succinum ex Gagatis ſpecie, vt ante diximus, licet gum-
mi ſit, pulchritudine ſua ac Antiquorum vſu inter gemmas
annumeratur. Est ergo ſlauus translucens, habens in ſequan-
dam cerulitatem cum croceitate, & quantum apud Antis-
quos in præcio fuerit, a Plinio habetur. Fertur eſſe gummi
arboris ſui nominis, habens pini ſimilitudinem. Conſtat au-
tem non eſſe gummi populi, vt ex fabula Phaëtonis a poë-
tis ponitur. Bius inuentio in multis locis est, vt in Dacia, An-
glia, Britānia. ſed maxime abundat iuxta littus Oceani, ſpe-
ctans Aquilonem ex oppoſito Geſſariae inſulae, quod idem
apud Teutonicos Succinaria inſula. Denſatur gummi hoc
ſole, rigore, ac temporis diuturnitate. Sed cum multotiens ex
arboribus exit, ſi quid extraneum inuenit, includitur in gum-
mi. Et inde multotiens cernimus incluſa eſſe aliqua parua a-
nimalia, feſtucas, & aliquādo deceptores molliſcant Succi-
num, & includūt aliquid extraneum. Cum in arboribus hoc
gummi induratum exiſtit, conquaſſatis arboribus ex ventos-
rum ſtatu, cum propinqua ſint mari, in eo cadit, ibiq; magis
induratur, ac ſplendidior efficitur, demum maritimis tempe-
ſtatibus in littora propellitur, ac retibus capitur. Et quemad-
modum Magnes ferrum attrahit, ita & Succinum paleas ſu-
percalefactū ex cōſtrictione panni. Virtutes Succini eadem
ſunt vt Gagatis, ſed potentiora ac plura iuuamēta ei inſunt.
Ex natura fluxum ventris inhiſbet, omnibus gulæ ægritudi-
nibus

nibus remedium efficax est, & vt has euitarent antiqui ægri-
tudines, mulieribus ac infantibus monilia ex Succino gelta
re præcipiebant. Veneno quoq; resistit, si supra sinistram ma-
millam soporatae vxoris, positū fuerit, perpetrata mala confi-
teri faciet. Exhibitus vrinā prouocat, mēstrua accelerat, par-
tumq; faciliat. Commotos dentes affirmat. Ex eius suffumi-
gio venenosa fugantur, si detegere volumus an mulier cor-
rupta sit, per triduum in aqua mergatur, eiq; exhibeatur, nā
si corrupta fuerit, statim eam mingere cogit.

Sardius siue Sarda, inter ardētes gemmas annumeratur.
Vilissimus tamē in vsu, apud antiquos frequentissimus. Est
rubei coloris seu sanguinei, obscurior tamē & obtusior Cor-
nelio, ac si per vietas ingrederetur in rubeam terram. Sexum
quoq; habet, quoad coloris distinctionem, cum apud Sar-
dos primo inuentus sit, ab ipsis nomen accepit. Quinq; ex eo
annumerantur species, omnes tamen Babylonicus excedit.
Indicus succedit, demum Arabicus, Aegyptius, & vltimo
Cyprius. In pluribus quidem locis, vbi saxa exciduntur, tan-
quā cor in medio existens, reperitur. vt in Paros Insula, Ma-
res foeminis excitatius fulgent. nā foeminæ pinguiorēs sunt,
& crassius nitent. Onicem alligat, nam eo præsente nocere
non potest. Non finit videre timorosa in somno. Diuinitas au-
get, hilaritatem inducit, Ingenium acuit. Sanguineum fluxū
compescit, ac inimicos superare facit. Quidam putant Sardi-
um esse Cornelium, quod falsum est.

Sardonix siue Sardonius, compositus lapis est ex Sardo et
Onice, plerunq; etiam Calcedonio, nōnunquam vero distin-
ctus tribus coloribus, nigro, Calcedonio & Sardio, & quan-
to magis colores distincti sunt, tanto Sardonix melior exis-
tit. Olim apud antiquos Romanos in pretio erat. Virtus ei-
us est compescere laciuos motus. Hylarem ac amabilem
reddere. In sigillis conficiendis optimus, cum ceræ tenax
non sit.

L Selenites.

LIBER

Selenites, Sirites, Siderites, synonyma eiusdē lapidis sunt. Lapis est quem quidam dicunt esse translucidum, in cādidō mellinoq; fulgore, continentemq; lunæ imaginem seu nebulosā stellæ, rutilat in obscuro. & a loco inuentionis nomen sumpsit. Varię huius lapidis species a doctoribus posite sunt. Primam iam narrauimus, Aliam in capitulo Celonites diximus, cum ex hac specie putent. Persici vero æmuli sunt in sua viriditate Iaspidis, seruantesq; tempora lunaris motus, & tanquam damnis cœlestibus anxijs crescente seu decrescen-
te luna, minuitur ac crescit color. Hic potentissimus est in re conciliatione amoris. Toto quoque tempore crescentis lune pthilicos iuuat. Decrescente vero, miros effectos exhibet. nā euenientia prædicere faciat. In ore immisso, loto prius aqua, futura negotia cogitantur fieri debeant an non. Si fieri debeant, adeo in mente finguntur, q; obliuisci non possumus. Si vero non, a corde cito euanescent.

Samius, lapis est dictus ab Insula sui nominis, ab inuentione prima, ex quo artifices aurum tergunt, est albus, grauis ac frangibilis. Virtus eius est vertiginem ac mentis alienationē sedare. Si vero potu sumatur, abortum prohibet, si in sinistra geratur, ad antiquas oculorum lachrymas sistendas, ac etiam ad alias ipsorum egritudines iuuat, si cum lacte teratur, ac oculis imponatur.

*miris
hinc p. 42*
Smirillus, lima ac serpens est omnium rerum, dempto Adamā: e, omnia consumit ac corrodit. Est lapis ferruginei coloris, ac durissimus, in multis ac diuersis locis inuenit. Ad scādos ac æquādos lapides, & ad arma tergēda, in vsu existit.

Syrius a Syria dictus lapis est, nam dum integer est, aquis non mergitur. Comminutus vero, fundum petit. Huius effectus causa est, cum in se inclusum aërem retineat, aëris leuitate natat, fractoq; lapide euanescit aër, & inde submergitur, remanente tantum lapidis grauitate.

Solis, gemma candentis coloris est, habens similitudinem Berilli

Berilli, & cū subiicitur solaribus radijs, in orbem fulgentes, spargit radios, & ob hoc nomen traxit, lapis est mirę virtutis contra potum latiferi veneni.

Sagada siue Sadda, coloris prassij lapis est, cui tanta circa rates affectio, vt ex profundo maris sursum se iaculetur, & rati tenaciter adhæreat, vt nisi abrafa parte ligni cui adheret, vix ab ea possit euelli.

Sandastros siue Sadasius, igneę claritatis, aureis quasi guttis aspersus, lapis est quę stellę videntur. & quāto magis stellularum seu guttarum numerum maiorem continet, quę intus micāt, tanto preciosior habet. Annumeratus est in nūero ardentium gemmarum. Nomen vero a loco primę inuentio- nis sumplit. Arabia quoq; gignit, in Caldæorum ceremonijs in vsu habetur. Nam blandior fœminis est flamma, Mascu- lis vero fuluioꝝ ac austerior.

Sarcofagus lapis ex quo antiqui monumenta construe- bant, & ex effectu nomen sumplit. Nam Sarcos græce arcę sonat, fagos cōmedere. vnde Sarcofagus arca deuorans cor- pora. Nam humanum corpus intus locatum deuorat, dem- ptis dentibus in quadraginta diebus, adeo, q̃ nihil apparet. Postmodum non tantum ex illo lapide constructa, verum omnia monumenta lapidea, Sarcofaga vocata sunt, viuentē quoque homine. si hic lapis carni alligetur, vim habet corro- dendi eam.

Sifinus cineritijs in colore, non durus lapis est, ad coqui- nariam artem commodus, ex quo lebetes fiunt. perunctus oleo in igne durefcit & denigratur.

Siderites lapis nō dissimilis a colore ferri. virtus eius si quo- modo in maleficijs inferatur, discordias excitat.

Struxites lapis contentus modico decore. Virtute vero non modica. nam tritus & latenter datus in cibo, cum Satyr- rione, magnam virgę dat tensionem. suspensus collo, diges- tionem bonam facit, at coeundi desiderium.

L ij Samos

Samothracia lapis est nigri coloris, ac levis in similitudine ligni vsti. Ab insula sui nominis dicta est. Reperitur etiam in montibus nostris, inter Fanum & Pisaurum, sub Catigliani monte. nam sub monte est vena nigra, in qua hi lapides continentur, et cum in igne ponuntur, odorem Aspaltri reddunt. In passionibus matricis eius suffumigium valet.

Spinella ex ardentibus gemmis est, vt in capitulo Carbunculi diximus, cuius color est apertior ac clarior colore rubini, sed virtute similis est ei, & a quibusdā dicitur Rubith.

Sanguineus lapis idem, quod Ematites.

Senochitem idem, quod Galatides.

Spongius lapis idem, quod Cysteolithos.

Sedeneg idem, quod Ematites.

Sirites idem, quod Saphirus.

Specularis lapis idem, quod Phengites.

Sanctus lapis idem, quod Saphirus.

Sarda idem, quod Sardius.

Sinodontides idem, quod Coruina.

Opatius siue Topasion, exurentium cum glaucescēte gemmarum splendidissimus ac egregius lapis est. Cuius binæ sunt species, Vna flauio coloris ad aureum vergens cum aliqua viriditate. hæc Orientalis est, & limam contemnit, ac reliquis preciosior. Altera vero Occidentalis, antedicto viridior, habens remissum colorem auri, vsuq; consumitur, & a lima patitur, viliorq; existit. & hæc species aliqui putant, qd sit Crysopteron. Inuentio huius lapidis primo fuit in insula Arabice Chiritis dicta. nā cū Trogloditæ prædones huc pulsi, a tempestate maris victu carerent, dum herbas ac radices pro victu effoderent, hunc lapidem inuenerunt & ab ipsa inquisitione vendicauit nomen. nam Topasion lingua Arabica idem, quod inquisitio. Plinius vero his contrariatur de impositione nominis, refert qd primo inuentus est in insula rubri maris, distante

stante a littore per trecenta stadia, cum naturaliter procliuius sit, & vaporibus semper caliginosa. A nauigantibus quæritur, cum visione careant. & sic ab hac inquisitione Topazin nomen sumpsit. Fertur Ptolemæum Philadelphum habuisse Topatium trium cubitorum. Dicunt feruentes vndas cito tepescere, si iactus in eis Topatius fuerit, & ex hac tepescencia dicunt lasciuos motus frenari, noxios ac freneticos motus sanat, hæmorrhoidas mundat, lunaticam passionem curat ac auertit, diuitias auget, iram ac tristitiam sedat, subitanamq; auertit mortem, sanguis a vulnere fluens stringitur, si super alligetur, & gestantem, principum gratiam acquirere facit.

Turchion siue Turquesia, lapis flauus, in album vergens, ac si lac pertransiret in flauum colorem, visui tamen placidissimus. A regione nomen vendicauit. Est enim vulgaris opinio equitantibus vtilem esse, vt quandiu secum habuerit equitans, equus eius nunquam sessorem fatigat, illæsumq; equitantem a casu reddit. Aspectu visum corroborat, ab extrinsecis ac nociuis casibus gestantem tueri dicunt.

Trachius lapis est, cuius binæ sunt species, Niger sonorus, & alter quasi viridis non translucens.

Thirlitis Corallo similis est. ferunt, si in potu sumatur, somnum inducere.

Talc Alchimicus, lapis est lucidus, laminosus, in colore ar^{gento} ^{gips} genti, & ex eo per sublimationem fit venenum pessimum.

Tartis lapis, in colore pulcherrimus, pavoni similis est. generosus ac visu gratissimus, non minus virtute q̃ aspectu.

Tegolitus idem, quod Cogolites.

Trapendanus species Piritis.

Telitos idem, quod Tegolitus.

Arachi irreperibilis lapis est, apud nos virtutem habens compescendi omnem fluxum, loco cuius medici ponunt, draconis sanguinem.

Vernix siue Armenicus lapis est, cuius virtus

Armenicus L. iij dicitur
lapis 20

LIBER

dicitur præstare iuramentum melancolicis, spleneticis, epaticis, & ad Cardiacam quoque passionem subuenit.

Veientana Italica, nomen a loco sumens. Reperitur etiam in multis alijs locis, & ab his cognomen sumit. Niger lapis est, cum lineis ac notulis candentibus.

Vulturis lapis, ab aue sui nominis dictus est, capite repete absisso, in cerebro reperitur. Gestantibus, corporis sanitatem inducit, mulieribus vero vbera lacte replet. Petita ab impetrantibus, in effectum deducit.

Virites idem, quod Pirites.

Vatrachius idem, quod Ranius.

Vnio idem, quod Margarita.

Xiphinos idem, quod Saphirus.

Yectios lapis, sanguineum colorem habens, datus ac obscurus, & in vsu paragoni ad metalla discernenda ab alijs quibus habetur.

Ydrinus, & ab aliquibus serpentinus dicitur, Rheumatizantibus compatitur, & ab omni nimia humiditate humanum corpus curat. Hydropicorum corpora ad pristinum statum reducuntur, si per tres horas cum eo in sole steterint, nam foetidissimam aquam per sudorem emittent. Dicunt caute vendendum esse, quoniam non solum extraneam humiditatem, verum etiam naturalem & complantatam ex naturali humido extrahit, venenosos vermes fugat, ac eorum moribus remedium præstat. Sumptum vero, dicunt lapidem vesicae frangere.

Ysoberillus, species Berilli.

Vmemellazuli siue Zemech, Latine vero lapis lazuli. Color huius lapidis flauus in colore coeli, cum in maxima serenitate existit, non transparens, aureisq; crepusculis nitet, ac ignem sustinet. & a sua pulchritudine coelestis lapis siue stellatus dicitur. Preparatus, ut Medici ponunt, melancolicas curat agilitudines. Ex eo quoque fit color, vocatus azurru ultra marinum.

Virites

Zirites similitudinem coloris vitri habet. Ferunt sanguinem sistere, si collo appensus est, ac mentis alienationem.

Ziazaa a loco nomen sumpsit, ex albo nigro, multis alijsque coloribus simul permixtis, adeo, q̄ nullus in synceritate sua permanet. Litigiosum gestantem efficit, ac terribilia in somno videre facit.

Zmilaces seu Zmilanthis, marmorei coloris cum glauco lapis est. Inuenitur in Euphrate, in medio habens quasi pupillam glauci coloris.

Zoronyssos in Indo flumine ferunt inueniri. Magorum gemmam esse narrant. Et sic finem huic secundo libro imponimus.

Laus Deo.

TERTIVS LIBER

CAPITVLVM PRIMVM DE SCVLPTVRIS LAPIDVM, & quomodo scientia earum difficilis est, sed tantum antiquis est standum.

Em mihi arduam ac difficilem, Princeps Illus strissime, in hac vltima parte nostri libelli sumpsi, nec a multis pertractatā, ob maximam eius difficultatem, cum superius dominationi tuæ pollicitus sim, velle de sculpturis lapidū ab antiquis factis pertractare. Et licet Alberti Magni dicta parū per me prætereāt, dicentis, Antiquorum enim sapientū sculpturam de sigillis lapidum pauci sciūssent, nec sciri possunt, nisi simul astronomicæ, magicæ, ac necromanticæ sciuntur scientiæ. Sed cum hæ scientiæ his temporibus ac elapsis, per multos annos in paucis extiterint, ideo de tali materia pauca reperiuntur. Et cum dictum iamdiu diuulgatum Commensatoris Secundo cœli & mundi in mentem veniat, dicentis, Melius est modicum scire de rebus nobilibus, q̄ multum de vilioribus. Ac etiam dictum Philosophi, q̄ melius est

est aliquid scire, q̄ omnia ignorare. Et licet his scientijs non summopere vacauerim, cum tamē ab aliquibus doctoribus tam antiquis q̄ modernis sparsim inuenerim aliquid, decreui in simul iungere, ne tot nobiles res pereant, ac a modernis omnia cognita fuisse appareat. & hæc omnia ad gloriam & gratiam excellentiæ tuæ, cui me vnice commendo & dedo.

CAPITVLVM SECVNDVM IN QVO DECLARATUR, qui fuerunt primi sculptores. & quomodo ars successit, & qui hodiernis temporibus optimi sculptores ac pictores existunt.

Hel el summus ac vetustissimus doctor in libello suo de natura rerum, primos sculptores ponit fuisse Israeliticos, dum essent in deserto, qui peritissimi astronomicæ, magicæ, ac negromantiæ scientiæ nec minus in sculpturæ arte, lapides signarunt, quorum peritia non solum in dictis scientijs, verum in omnibus summa extitit, & tam suæ sculpturæ subtilis acuminis comprobantur, q̄ nullus ex posteris huiusmodi operis imitationem audeat attemptare. Et, vt dictum est, cum summi in omni scientia extiterint, non dubium est naturam seu lapidum scientiam non ignorasse, vnde figuras siue imagines cum conuenientibus constellationibus, ac cum consimili natura lapidum, in ipsis lapidibus sculpsērunt, vt simboleitatis ratione virtutes imaginum essent efficaciores. Magna fides adhibenda est verbis Thebit, qui ait imagines ac sculpturæ in lapidibus ab antiquis non ad decorem factæ fuerunt, cum multæ res extraneæ in incultis lapidibus sculptæ reperiuntur. sed credendum est q̄ lapides ex tali figura tunc sculpta, virtutem recipiant ex cœli influentia, quæ virtus ex situ cœli planetarumq̄ aspectu ac situ eorum multisq̄ alijs requisitis, vt a doctoribus habetur, tempore quo lapis figuratur, infunditur, & sic in eo retinetur. ex vsu vero eorum vt recipiatur

cipiatur illa cœlestis virtus, in nobis viget. Post vero Israëliti-
cos optimi sculptores; Romanorum tempore, extiterunt,
non imbuti necessarijs scientijs, ad hoc vt virtus illa cœlestis
in sculpturis inesset, vt primi fecerunt, sed tantum voluntas-
riæ Imperatorum, Regum, ac diuersarum rerum imagines
sculperunt, vt a Plinio lib. xxxvij. habetur de Pirgotele, qui
imaginem Alexandri Magni adeo optime sculpsit, vt vetues-
rit se ab alio sculpi. Post Apolonides ac Croius in gloria flor-
uerunt, qui diui Augusti imaginem similem expresse-
runt. Vanum ac tædiolum foret, mi Princeps Illustrissime,
tot sculptorum nomina enarrare, qui Romanorum tempo-
re claruerunt non in sculptura Israëliticis inferiores. Sed quid
de sculptoribus nostri temporis dicam, quos antedictis post-
ponendos esse non arbitror, cum eorum opera per Italiam
vndiq; vagentur, nec ab antiquis dignoscantur? Claret Ro-
mæ hodiernis temporibus Ioannes Maria Mantuanus. Ves-
netijs, Franciscus Nichinus Ferrariensis. Ianuæ, Iacobus, al-
liter Tagliacarne. Mediolani, Leonardus Mediolanēsis. qui
adeo accurate ac laute effigies in lapidibus imprimunt, q̄ ni-
hil addi aut minui potest. Vnum apud modernos reperio, de
quo apud antiquos nulla extat memoria, de incisioribus seu
sculptoribus in argento, quæ sculptura niellum appellatur.
Virum cognosco in hoc celeberrimum ac summum, nomi-
ne Franciscum Bononiensem, aliter Frazza, qui adeo in tam
paruo orbiculo seu argenti lamina, tot homines, tot anima-
lia, tot montes, arbores, castra, ac tot diuersa ratione, situque
posita figurat seu incidit, q̄ dictu ac visu mirabile apparet.
adeo, q̄ non solum in his Italia nostra illustrata est, verum in
omni genere rerum. Nam in pictoria arte quis præstantior
Petro Burgenfi, Melozocq; Ferrariensi, qui pingendi regula-
las Geometricis, Arithmeticis, ac perspectiuis regulis miro
ordine, industria ac doctrina instituerūt, vt ex eorum operi-
bus patet. nec etiā hoc ab antiquis tam ample pertractatū

M fuit.

LIBER

fuit. Penicillo quoque quis praestantior Ioanne Bellino Veneto, ac Petro Perusino, qui adeo hominum imagines, animalium quoque, ac rerum omnium pingunt, ut solo spiritu carere videantur. Inter antiquos celeberrimus fuit Zeuxis, qui vuas pinxit, ad quas aves volauerunt, qui suas picturas donare instituit, cum eas nullo satis condigno pretio permutari posse arbitraretur. Fuere & Protogenes & Apelles, qui proprias imagines ac rerum formas pinxerunt. Et cum ad inuicem certassent, exiles ac tenuissimas lineas supra se equitantes, penicillo traxerunt, quae ex exilitate sua quasi inuisibiles erant. Fulgura quoque ac tonitrua, & res quae pingi non possunt, summa arte ac industria pinxerunt. Non minori laude ac admiratione Italia nostra virum celeberrimum habet, qui ob eius excellentiam inaurati militis ordine annumeratus est, Andream Patavinum, cognominatum Mantegnam, qui omnes regulas ac pingendi rationes posteris aperuit. & non solum penicillo omnes excedit, verum etiam arrepto calamo seu carbone extincto in ictu oculi hominum atatum ac diuersorum animalium veras imagines ac effigies, diuersarumque nationum habitus, mores ac gesta figurat, ut quasi se mouere videantur. Hunc non solum modernis, sed antiquis praefendum esse censeo. & maxime Pansio Sycionico, qui ex enelauistro solum proprias imagines figurabat. Ac etiam Apelles, qui cum ad regiam coenam inuitatus foret, interrogatus a Rege, a quo inuitatus fuisset. ignorato nomine ex improviso arrepto carbone ex foculari, inuitatis imaginem pinxit, & ex inchoato Rex agnouit. Quot pulchra opera ipsius Andreae penicillo facta apparent, Paduae, Romae, Mantuae, ac in pluribus Italiae locis, ex quibus ipsius excellentiam propriis oculis cernere possumus.

CAPITVLVM TERTIVM, IN OSTENSIONE,
quae sint imagines productae a natura, & quae
non, & quae virtutem habent.

Longum

Lingum sermonē deduximus de dignitate scul-
ptorū artis, nunc ad rem nostram redeamus,
diuisionem sumentes Alberti Magni, loco præ-
allegato, dicamusq; q; imagines a natura in la-
pidibus tripliciter accidere possunt. Primo modo & hoc du-
pliciter. Vno modo, cum propriū lapidis ex sui natura sit esse
ex diuersis coloribus ac lineis, & ex commixtione colorum
seu linearum ad inuicem concurrentium, ex quibus variæ ac
diuersæ imagines causantur, vt in marmoribus, Achatibus,
ac in multis alijs lapidibus diuersorum colorū. Fertur, q; Pyr-
rhus Rex achatem habuit a natura productum, in quo figu-
ratae erant nouem Musæ cum Apolline pulsante lyram. A-
chatem quoq; vidi, in quo septem veluti arbores in planitie
apparebant. Aliter hoc primo modo imagines in lapidibus
formantur, cum ex inusitato colore superaddito lapidi figu-
ræ seu imagines causantur, vt ab Alberto fertur de lapide sis-
tuato Colonia in sacello trium Regum, in quo bina candie
dissima capita super se equitantia, lineis tamen distincta sunt,
in quorum fronte nigerrimus serpens eleuatur. Adest etiam
Aethyopis figura onycea, veste floribus ornata. Plinius quo-
que refert imaginem Sileni esse repertam in sectione marmo-
ris. Nonne in tabulis sectis ex columna diuersorum colorum
in quadam porta dominationis tuæ Pisauri variæ res appa-
rent? Multi admirantur ex hoc, & pro impossibili tenent,
cum oculis proprijs non viderint. Sed qui dictis philosophis
cis imbuti sunt, hæc & maiora credunt, vt Albertus Ma-
gnus super secundo physicorum recitat, ac etiam in libello
de Secretis mulierum, quarto capitulo secundi Tractatus.
Henricus quoq; de Saxonía, in commento dicti Tractatus,
ac multi alij philosophi narrant ac demonstrant, q; interdum
ranta est vis specialis constellationis in producendo seu in
formando aliqua, vt non solum in propria specie, sed in di-
uersa producantur, quæ impossibilia apparent, vt ex dictis

M ij philoso

philosophorum apparet. De hoc ipsi tamen non admirantur, cum causam intelligant, nam admiratio ex ignorantia procedit. Dicunt enim, q̄ interdum tanta est vis influxus cœli, ex planetarum aspectu constellationum ac situ ipsorum, q̄ non solum ex humano semine hominum effigies producuntur, sed bruta ac partes brutorum multotiens concreantur. Et sicut hoc inanimatis euenit, ita & in lapidibus ac in alijs inanimatis accidere potest. Nonne ridiculum foret apud intelligentes, credere Satyros, Centauros et similia monstra fore producta ex commixtione veneri actus brutalis cum humano: nonne multotiens vidimus ex mulierum partu monstra fuisse producta: nec credendum est, ac absurdum foret, talia animalia dicere cum mulieribus concubuisse, sed vt diximus, hæc & maiora ex influxu eueniunt. Secundo modo lapides sculpti a natura videntur, cum portio alicuius lapidis adhæreat super superficiem alterius lapidis, seu ex eodem lapide aliquæ partes minuuntur, ex qua additione seu minutione aliqua imago causatur, vt arte sit in chamainis. & sic secundum hunc modum possunt esse lapides sculpti, a natura ac arte, sed primo modo tantum a natura, & nullo pacto ab arte. Tertio vero modo, vt in propolito nostro est, tantū lapides sculpti inueniuntur ab arte, & non a natura, cū pars lapidis cū instrumēto aliquo sit abrafa seu incisa. Et in ipso lapide producta sit aliqua imago, quarum imaginum aliquæ voluntariæ, aliquæ ratione sculptæ fuerunt, vt in principio huius tertij diximus. Quæ voluntariæ ac ratione carentes sculptæ sunt, & ex sculptura nullius efficacitæ sunt, sed tantum virtutem lapidis habent. & hæc vt plurimum sculptæ fuerunt tempore Romanorum ac nostro. Quæ vero sculptæ sunt, vt in nobis aliquid imprimant, tã ratione lapidis q̄ sculpturæ sunt. Quæ Israeliticorum tempore sculptæ fuerunt, vt diximus, hi imbuti omni scientia eas sculperunt, ac sculpi etiam possunt hodiernis temporibus a peritis viris, & forsan Romanorum
tempore

tempore aliquæ sculptæ fuerunt, de quibus inferius virtutes ostendam, ac quomodo mediâte tali figura astra in nobis influant, & an talis virtus impressa in lapide, mediante figura, perduret æterno æuo.

CAPITVLVM QVARTVM, IN PROBATIONE,

q̃ virtus figuræ sculptæ in lapidibus, virtutem particulare lapidis dearticulat, & q̃ eius effectus ex æuo non totaliter deperditur.

Licet a materia nostra aliquâliter digressi simus, pro maiori subsequentium declaratione hæc pauca adhuc dicenda esse arbitror, licet etiâ pro parte ante dixerimus. Nil materiale a natura produci-
tur, quin habeat propriam speciem, & influxibus subiiciatur. vt in principio secundi huius diximus, ac ab omnibus philosophis habetur. Sed cū lapides materiales sint, a materia virtutem habent, ac etiam a forma specifica, cum hæ sint de ratione mixti. & vltra hoc non absoluuntur ab influxu syderum, cum in inferiorem mundum semper influant. Cum vero sculpuntur lapides a peritis ratione, sub aliquo influxu, aliam virtutem cœlestem acquirunt, vt ita dicam, ac si ab ipsa sculptura animarentur. & virtus lapidis tunc ducitur ab ipsa sculpta impressa, ad vnum aut ad plures effectus particulares. Quemadmodum similitudinariè dicimus, Hominis voluntatem esse liberam, & aliquando duci ratione ad determinatam ac rationabilem rem agendam, ad quam dempta ratione nō duceretur. Pariformiter dicimus, Lapidis virtutem esse coartatam ad determinatum effectum seu virtutem, ad quam forsan ante sculpturam non erat. Et si consimilis effectus, quē intendimus, a figura sculpta producere, prius esset in lapide ratione suæ essentia, tūc symbolitatis ratione magis fortificaretur, ac efficacior esset ex geminata virtute. Et vt ea, quæ diximus, magis innotescât, ex exēplo deducamus; quibus

M iij exemplum

LIBER

exemplum totaliter simile non sit, vt est de mēte! Aristotelis, dicentis: Exempla em̄ ponimus, non q̄ ita sint, sed vt sentiāt addiscentes. tamen aliquā habent similitudinem, Dicimus, in homine duo esse, voluntatem et essentiam. Voluntas quidem, cum ab anima dependeat, mere libera est, nec vlli subiacet. Essentia, id est, esse corporeum, cum ex elementis sit, syderibus subiacet. Rationalis ergo voluntas ducta ab anima est, quæ facit homini aliquid bonum operari, & tunc talis operatio non subiacet syderibus, quanuis mediante corpore fiat, imo anima potentiam corporis dearticulat, quanuis corpus per aliquem influxum contrarium agere deberet. Et hoc est, quod dicit Ptolemæus: Sapiens dominabitur astris. Si vero voluntas ab esse corporeo dependeat, sine ratione ac discursu animæ, dicimus tunc hominem influxui subiacere. Et ex hoc Plato posuit pueros duci ab intelligentia non errante, cum ratione ac discursu careant. Nam quicquid agunt, solum ab influxu syderum dicuntur agere, cum in corpus vim habeant, & anima a corpore inclinetur ad actionem. Similitudinarie, ea quæ in exemplo dicta sunt, in lapidibus deducamus. Nam esse lapidis corporeum, ab elementis est, vt in primo huius diximus. Syderibus ergo subiacet, ac ab eis aliquam virtutem acquirit. Alia vero virtus eis inest ex specificis ac indiuiduali eius forma, quæ nunquam ab ipso lapide separatur, nisi destructo lapide. Quæ plures virtutes dat vni lapidi secundū eise complexionale ipsius lapidis, & sic plures virtutes in vno lapide esse possunt. Sicut & plures volūrates esse possunt in vno homine secundū diuersas ratiōes, occurrentes in anima ipsius hominis, sic & in lapidibus ex sculptura ratione facta virtus lapidis dearticulatur ad particularem effectum magis, vt clare habetur ab his, qui de sculpturis scripserunt. Et quotiens virtus lapidis cum sculptura ratione facta consimilis erit, tunc potentior ac efficacior erit, vt ex phisicis habetur. Vnde concludamus lapides sculptos potentiores

res esse in aliqua particulari virtute, q̄ non sculptos. Et licet Albertus Magnus secundo Mineralium dicat, q̄ virtus sculptarum imaginum in lapidibus non æterno aũo perduret, sed terminetur in certo periodo. Et hæc auctoritas tanti viri quasi pro indubitata conclusione ab omnibus habeatur. non tamen dicta aliorum doctorum spernenda sunt, & maxime Salomonis in libello preciosorum lapidum, cuius verba hæc sunt. Nisi lapis fractus fuerit, aut figura deleta, totaliter virtus non deperditur. Nec mihi incongruum esse videtur, nec erubescimus dicere ea, quæ rationibus ac auctoritatibus sustentari possunt. videlicet, q̄ virtus figuræ sculptæ in lapide nunquam totaliter deperditur, seu determinatur ad certum periodum. Et pro fundamento ad sustentandam hanc opinionem dico, q̄ esse specificum alicuius individui, a quo virtus dependet, non remouetur ab ipso individuo, nisi ipso corrupto. non sanæ mentis esset, qui talia negaret. Tunc vltro dico, q̄ sculpturæ, vt effectum habeant, fiunt per electiones, hoc est eligimus talem horam, in qua viget influxus alicuius astri, sub quo intendimus figurare lapidem. & sic per electionem influxus in lapide infunditur, & permanet in lapide durante tali figura. Si ergo talis virtus figuræ deficeret, sequeretur dicta Haliꝝ Zachis, Guidi Bonati, ac omnium Astronomorum vana esse, cum per electiones instruant virtutes stellarum ac planetarum in rebus permanere. Et maxime hoc colligitur a Ptolemaeo in secundo capitulo Quadripartiti, vbi dicit, Quod virtus alicuius rei in principio infusa durat in re, quàm diu res illa perdurat. Concludamus ergo ex dictis horum doctorum, quod nec virtus specifica, nec virtus figuræ sculptæ a lapide separatur, nisi fracto lapide ac deleta figura, quod probandum erat. Et si dicta ipsius Salomonis bene consideremus, vult, ac nos tenere debemus, q̄ virtus imaginum sculptarum in lapidibus

dibus aliquando remittitur, sed non totaliter deperditur, cuius remissionis per plures causas assignare possumus, quas breuitatis causa relinquimus, vt ab Astrologis manifeste apparet.

CAPITVLVM QVINTVM, QVOMODO IN IMAGINIBUS VIRTUTES DICANTUR VNIUERSALES, & QUOMODO PARTICULARES SEU SIGNIFICATIUE VIRTUTUM LAPIDUM.

PErtractatis his, quæ ad vniuersalem doctrinam imaginum in lapidibus congrua erant, nunc sermone nostrum ad ea, quæ magis particularia sunt, vertamus. sumentesq; diuisiones, dicentes, Imagines ratione in lapidibus sculptas, aut vniuersales esse, aut particulares, aut significatiuas virtutum lapidum. Voco enim vniuersales imagines, quæ in quocunque lapide sculptæ reperiuntur, propriam virtutem suam retinent, vt sunt Zodiaci signa. Nam Aries, cum igneum signum sit, in quocunque lapide sculptus fuerit, calliditatem inducit. Verum est, qd sua calliditas augetur ac minuitur secundum lapidis virtutem, vt ante dictum est. Particulares vero imagines esse dicimus, vt planetarum ac constellationum cœli. His magicas imagines addere possumus, cum horum omnium virtutes ad particularem seu determinatum effectum tendant. Significantes vero lapidum virtutem, in quibus sunt sculptæ, bifariam diuiduntur. cum aliqua nobis tantum virtutem lapidis denotent, ex quadam coniectura. Aliquæ vero sint denotantes virtutem lapidum, & habentes influxum a cœlo per constellationem. & sic cognita virtute constellationis, in virtutem lapidis deuenimus, vt a Thetel habetur. Non dubium est, qd secundum virtutes gemmarum ab antiquis imagines sculpebantur in ipsis lapidibus, vt earum virtutes efficaciores essent, sed vt vltimæ imagines significatiuæ lapidum virtutis innotescant, exemplū de Achate adducemus. Ex antedictis in secundo

in secundo libro achatum species sunt plures, scilicet Siculus, Indicus, Creticus, ac Cypricus, & in qualibet specie virtus specifica alias excedit. Ideo in qualibet specie ipsius Achatis diuersę sculpturę reperiunt, denotantes virtutem specificam illius speciei. Nam cum virtus specifica Siculi achatis sit veneno viperarum obstarę, vt denotetur suę virtutis effectus, in ipso sculptam hominis inuenies figuram, viperam in manu tenentis, vt ex sculptura virtus lapidis innotescat. Si vero in ipso Siculo achate serpentarius, qui ex cœli constellationibus existit, sculptus esset, cui virtus est veneno resistere, nostra constellatione virtutem lapidis agnoscimus, & sic ex constellatione virtus achatis duplicatur. & sicut in achate exemplum deduximus, ita intelligere possumus de omni lapide cuiuscunq; sit speciei.

CAPITVLVM SEXTVM, DE SCVLPTVRIS NON

Astronomicis, & quomodo in earum cognitionem deuenire possumus.

Agicę ac Necromanticę imagines, ab Antiquis in lapidibus sculptę, nullam habent similitudinem signorum seu constellationum cœli, et ideo solū a peritis in dictis scientiis virtutes cognoscuntur. Verissimum tamen est, & vt in pluribus accidit, nullam in lapidibus figuram sculptam esse, quin pro parte effectus imaginis a virtute lapidis cognoscatur. Et ex hac causa cum in aliquo lapide diuersę sint virtutes, ita & in lapide figurę sculptę ex diuersis animalium partibus sunt, quę similitudinarię lapidis effectum ostendunt, vt in meo laspide apparet, in quo figura est, habens caput galli, corpus torum vsq; ad crura hominis thorace tectum, in sinistra tenens clypeum, in dextra vero flagellū, et crurum loco ac pedum, duę vipere supplent, quę partes figurę si bene considerantur, lapidis virtutem indicant, vt in capitulo laspidis diximus.

N Et cum

LIBER

Et cum hæc imagines, magice ac negromantice, magnæ sint virtutis, ac potentia, & a multis doctoribus hinc inde sparsim ponantur. Post cœlestes imagines decreui annotare, prout a doctoribus ponuntur, vt earum virtutes agnoscas. Non credo tamen omnes posse colligere. Si vero dominatio tua plures inuenerit, his addar.

CAPITVLVM SEPTIMVM. QVOMODO IMAGINES sculptæ in lapidibus dicantur habere effectum.

Ne verba mea a catholica fide videantur discere, aduertat dominatio tua, cum dico, aliquem lapidem cum tali figura, habere virtutem produci talem aut talem effectum in homine. non credas necessitari hominem ad illud agendum. quoniam erroneum esset, vt supra diximus, cum hominis voluntas mere libera sit, nec in fluxu subiaceat. Nec etiam intelliges cum dixerero, gestantem efficit Imperatorem, potentem, victoriosum, & similia, q̄ absolute dicam, quoniam falsum etiã esset. Nam siqua ignobilis persona aut fœmina gereret, non verum esse videretur. Sed hoc sana mente intelligas, nam in quocunq; statu hominem inuenit, in illo extollit, ac in alijs potentiorẽ efficit. nam verba mea sic intelligenda sunt & non aliter.

SIGNA PRIMAE TRIPLICITATIS

Ries, Leo, & Sagitarius. Cum hæc tria signa in qualitatibus, tam actiuis q̄ passiuis, simul conueniunt. Astronimi vnus triplicitatis esse dixerunt. Cum secundum ipsos nil aliud sit triplicitas, q̄ conuenientia trium signorũ in qualitatibus, tã actiuis q̄ passiuis diu iseruntq; Zodaicũ in quatuor triplicitates, & quælibet triplicitas continet tria signa, & vnãquãq; earum vni elemento attribuunt. Signis quoq; ac partibus cœli, in quibus quod

bus quodq; magis ipsorum viget, ac triplicitati proprios dominos tribuerunt. Nam huius primæ triplicitatis dominos in die esse dixerunt Solem, in nocte Iouem, in crepusculis Saturnum, eamq; orientalem esse posuerunt. Cum ergo in lapide Arietis, Leonis, siue Sagittarij figuram sculptam inuenies, illam scias omnibus frigidis ægritudinibus valere, vt lethargie, paralyti, torture, ac hidropicis. et febribus flegmaticis opitulati. sed ob dignitatem dominorum suorum, ac ex eorū natura, dicunt gerentes tales figuras reddi gratos, deo ac hominibus, eosq; facundos, hylares, ingeniosos ac venustos fieri, & ad honores ac dignitates exaltari. & maxime Leonis, ob Solis dignitatem, cum sit eius domus.

SIGNA SECUNDÆ TRIPLICITATIS.

Raurus, Virgo, & Capricornus, secundam triplicitatem constituunt, quæ terrea dicitur, & meridionalis, habens frigidam ac siccam naturam, domini huius triplicitatis in die Venus, Luna in nocte, in crepusculis Mars. Cum ergo hæc tria signa sculpta in lapide fuerint, omnibus calidis ac humidis ægritudinibus, auxilium præstabunt. vt in Sinocha, ac in omni putrefactione sanguinis. Et ex eorum natura ac dignitate suorum dominorum ad religionem gestantes inclinant, & ad ruralia opera, vt plantare, seminare, inserere, hortos ac vinea sornare, & similia facere.

SIGNA TERTIÆ TRIPLICITATIS.

Gemini, Libra, & Aquarius, tertiam componunt triplicitatē, habentē aereā cōplexionem quæ occidēalis dicitur. Saturnus in die dominus est. Mercurius noctem obtinet, Iupiter crepusculū habet, ex eorū natura hæc signa sculpta in lapidib; ab omnibus ægritudinib; frigidis ac siccis, quæ ex humore melancolico dependent, liberant, vt a quartana, a corruptione memorię, canina
N ij mania

LIBER

mania, et ab illis, ac his similibus. Et ex natura dominorum huius triplicitatis ferentes, tales lapides ad amicitiam, iustitiam, ac concordiam inclinant, necnon leges diligere ac obseruare faciunt.

SIGNA. QVARTAE TRIPLICITATIS.

Ancer, Scorpio, et Pisces, Quartam ac vltimam conficiunt triplicitatem, quæ aquea dicitur, ac septentrionalis, frigida & humida existit. In die Venus domina est. In nocte Mars. In crepusculis Luna. Ex sua complexione frigida & humida, ab ægritudinibus calidis ac siccis liberat, vt ab ethica, ab epatis inflammatione, & ab omnibus ægritudinibus colere. Et ex propria signorum natura, ac etiam suorum dominorum ad iniustitiam, inconstantiam, & ad mendacia inclinât. & maxime Scorpionem ferunt Machometi fuisse signum, qui semper falsa ac mendacia instituit ac docuit.

PLANETARVM SCVLPTVRÆ.

Aturni figura sculpta in lapidibus, hæc est, vir senex, curuam falcem in manu tenens, habens barbam non multum pilosam. Si sculptam hanc figuram in aliquo lapide inuenies, & lapis sit ex natura Saturni, virtus eius erit reddere gestantem potentem, cum continua potestatis augmentatione.

Iouis figura hominis est sedentis in solio, seu in quadrupeda cathedra, virgam in manu tenentis, in altera vero pilam. Inueni etiam tenentem idolum, Cancrum, seu piscem, & ante pedes habentem aquilam, sed apud magicos aliter figuratur, hominis enim figurâ insculpūt cū arietino capite, rugosis calcaneis, ac subtili pectore. Si in lapide figurâ istâ sculptâ inuenies, & maxime in Kabrare lapide, scias gestantem fortunatum reddi, ac amabilem, & quicquid optatur, faciliter acquiri.

acquiritur, & maxime a religiosis. Extollit vero hæc ad honores ac dignitates.

Martis imago multipliciter in lapide figuratur, interdum cum vexillo in manu, interdum cum lancea, aut cum aliquo instrumento bellico, semper tamen armatus, & aliquando equester reperit. Huius lapidis virtus sic sculpti, gestantem reddit victoriosum, audacem, bellicosum. & in omnibus causis victoriam prestat, & maxime si sculptum reperies in lapide, habente consimilem virtutem.

Solis figura diuersimode reperitur, interdum ad instar Solis, cum radijs circumquaque. Aliquando figuratur ad formam hominis, sedentis in solio, cum capillis sparsis, ac profusa veste. In curru etiam figuratur, ac si ab equis quadrigis vehatur, & aliquando circa currum sunt signa Zodiaci. Virtus huius figuræ, si in aliquo lapide reperiat, est gestantem reddere potentem, ac imperantem, & venationibus delectantem. substantiam quoque acquirere facit.

Veneris imagines multæ sunt, vt ex magicis habetur, tamen hæc in lapidibus sculptæ inueniuntur, vt mulier cum magna veste ac stola, in manuque laurum tenens. Virtus est leuitatem in agendis dare, ac omnia adoptatum finem deducere timorem submersionis aquæ aufert, & potestatem accommodat.

Mercurij figura est homo, gracilis pectoris, habens pulchram barbam, & aliquando lineæ, cum talaribus, tenens caduceam virgam, & multotiens cum gallo ante pedes, aut cum serpente sub pedibus. Eius virtus est conferre ad scientiam, ac oratorem facere. Mercatoribus quoque magnum præstat auxilium, in eis locupletandis.

Lunæ imagines variæ sunt, aliquando figuratur in propria figura lunæ, cum cornibus, ac si esset diminuta ultra medietatem. Interdum in curru, vt puella cum cornibus & pharetra. Interdum vt nimpha pharetrata cum canibus sequentibus ceruicem. Huius imaginis virtus est præbere expeditionem in legationibus.

N. iij. tionibus.

LIBER

tionibus, ac ex eis bona & honores acquirere. Dicuntq; in omnibus agendis rebus celeritatem ac facilitatem præstare, & ad opus finem omnia deducere.

CAPITVLVM DECIMVMTERTIVM DE FIGV- ris siue imaginibus, quæ similitudinem habent constellationum cœli, & ad quid valent

Hucusq; diximus de sculpturis signorum ac planetarum, nunc sermo noster erit de imaginibus seu constellationibus cœli, taliq; modo procedamus. Ponendo primo nomen imaginis. Secundo, quomodo figuratur a doctoribus. Tertio, subiungemus in quo Zodiaci signo collocetur. Quarto, an meridionalis aut septentrionalis sit. Quinto, cuius planetarū sit naturæ. Ultimo, quod ad nostrum propositum pertinet, cuius virtutis erit talis imago, si reperiatur in lapide sculpta. Et primo ab vrsa initium sumamus, vt Astronomi sumunt.

Vrsæ imago sic formatur. Binas vrsas insculpunt circumuolutas a serpente. Maior vrsa in capite reuolutionis continetur, minor vero in cauda. Ex magnitudine vero rā draconis, q̄ ipsarum vrsarum, cū apud Polum mūdi arcticū ac a Polo Zodiaci non multum distent, quasi ab omnibus signis pro parte continentur, capiendo signum pro nauiculari umbra, cuius extremum in polis Zodiaci terminatur per lineas transeuntes ac per principia signorum. Et omnis constellatio quæ a lineis alicuius signi continetur, dicitur esse in illo signo. & sic omnis constellatio ubicunque sit in cœlo, in vno aut pluribus signis continetur, vt draconis ac vrsæ sunt. Existit constellatio ista tota in septentrionali parte. Naturæ tamen earum variæ sunt. Nam maioris vrsæ est Martis ac Veneris, Minoris vero Saturni, Draconis vero Saturni ac Martis. Dicuntq; omnes doctores, & maxime Magici, q̄ si hæc constellatio in lapide sculpta reperiatur, gestantem scientem reddat, versutum, cautum, ac potentem efficit.

Coronæ imago, similitudinem coronæ regiæ cū pluribus stellis habet, interdum in similitudine Regis capitis coronati, figuratur. Existitq; in septentrionali parte, ac in signo Sagittarij. Estq; naturæ Veneris & Mercurij. Si hæc in lapide, qui ad honores ac scientiam virtutem habeat, sculpta fuerit, dat gestantibus honores, ac maximam exaltationem apud Reges, & regiam gratiam acquirere facit.

Herculis quandoq; incuruati imago figuratur. sic est vir, genu flexus, in manu clauam tenens, interficiens leonem. Aliquando sic vir, cum leonina pelle, in manu seu in humeris cum claua. In signo Scorpionis collocatur, & in Septentrionali parte. Estq; naturæ Mercurij. Si sit in condecēti lapide, qui ad victoriam facit, vt in Achate, gestantem reddere in omnibus victoriosum, & maxime in campestri bello.

Cygni siue Gallinæ imago, in lapide sculpta si reperiatur, est Cygni figura, expansis alis & collo recuruato. Existitq; in Septentrionali parte. Natura eius est Veneris ac Mercurij. Si hæc in lapide inueniatur sculpta, gratum gestantem reddit, populo scientiam præbet, ac diuitias auget. podagricos, paralyticos, ac quartanarios liberat.

Cepheus est homo, habens præcinctum ensem cū brachijs ac manibus expansis. Ab Ariete signo obtinetur. Saturni ac Iouis naturæ est, & Septentrionalis. Lapis sic sculptus, si gestatus fuerit, cautum ac scientem reddit. si sub capite dormientis ponitur, in somno res delectabiles apparere facit.

Castiopeia mulieris imago est, sedentis in cathedra, habentis manus porrectas ad modum crucis. Aliquando cum triangulo in capite. In signo Tauri situatur, et in Septentrionali parte. Eius natura est Saturni ac Veneris. Si hæc sculpta in conuenienti lapide inueniatur, virtus eius erit hominibus sanitatem præbere, infirma ac defatigata corpora restaurare, quietem ac tranquillitatem post laborem gestantibus præbet amœnumq; ac suauem somnum præstat.

Andro

Andromeda puellæ imago est, habens crines sparfos, ac remissas manus. A Tauro continetur, in Septentrione. Veneris naturæ est. Eius virtus est, si in lapide sculpta erit, rixas ac iurgia inter virum & uxorem ortas, reconciliare. et stabilem amorem firmare, & a multis infirmitatibus humana corpora custodire.

Perseus ensẽ in dextra manu, in sinistra caput Gorgonis habens, imago est. Locatur in Tauro, & in septentrionali parte. Vim Saturni ac Veneris habet. Si in lapide sculptus fuerit, ab infortunijs gestantem auerit, & a fulgure ac tempestate præseruat. non solum gestantem, sed & loca ubi continetur, fascinationes quoq; soluit.

Serpentarius est hominis figura, habentis serpentem circum, tenentis in dextra caput, & in sinistra caudam. Est in signo Scorpionis, & in Septentrione naturam habet Saturni ac Martis. Virtus eius, si in lapide sculptus est, valere contra venena, venenosorum animalium morsus curare. & si lotura eius bibatur, facit venenũ euomere sine lesione aliqua.

Aquila siue vultur cadens, est imago aquilæ volantis cum sagitta, sub pedibus in Cancro, & in septentrionali parte collocatur. Iouis ac Martis naturæ est, sed sagittæ Martis ac Veneris. Hæ constellationes cū in lapide sculptæ erunt, aut vna ipsarum, gestantis veteres honores conseruat, ac nouos acquirere facit, & ad victoriam conferre dicunt.

Piscis siue delphinus, est imago gibbosi. Piscis est in signo Aquarii & in Septentrione. Naturam habens Saturni ac Martis. Ferunt, qd si lapis sic sculptus ratibus alligatus fuerit, facit ipsa piscibus impleri. gestantem quoq; fortunatum efficit in piscando.

Pegasus siue equus alatus, aliqui figurant medietatẽ equi cum alis, aliqui totum equum cum alis, & sine freno. In signo Arietis & in Septentrionali parte est. Naturam habens Martis ac Iouis. Si sculptus in lapide inueniatur, gestanti in campestri

campestri bello victoriam præbet, & velocem, cautum ac audacem reddit. Si vero collo equi suspendatur, aut in aqua ponatur vbi bibit equus, a multis infirmitatibus eum liberat.

Cati est figura magni piscis, cū curuata cauda ac magno ore. Continetur a Tauro, & in meridionali parte. Naturam obtinet Saturni. Cum in lapide hæc figura inuenta erit, & supra dorsum habeat serpentem cristatum cum magna tuba, in mari gestantem felicitat, ac eum prudentem & amabilem reddit, & ablata restaurat.

Orionis armati hominis seu inermis imago est, cum ense seu falce in manu. Collocatur in signo Geminorū, & in parte meridionali. Iouis, Saturni ac Martis naturam habet. Hæc figura in lapide sculpta, gestantem reddit victoriosum, & de inimicis victoriam reportare facit.

Naui, naui assimilatur cum retorta prora, et eleuato velo, & aliquando sine & cum remis. Continetur a Leone, & in meridionali parte. Est naturæ Saturni ac Iouis. In lapide sculpta, securum reddit gestantem in agendis rebus. & non posse periclitari in mari aut aqua, nec ab aqua damnum capere facit.

Canis imago, est figura Canis leporini cum cauda curuata. Existit in signo Cancrī, in parte meridionali, naturam Veneris habens. Si in lapide sculpta inueniatur, ipsam gestantem vim habere dicunt liberandi lunaticos, maniacos ac dæmoniacos.

Leporis, ad similitudinem leporis imago est, cum extensis auribus ac pedibus, vt si in cursu esset. In signo Geminorum collocatur, & in meridiana parte. Natura eius est Saturni ac Mercurij. Virtus huius sculpturæ est frenéticos curare, & contra dæmonum versutias valere, nec a maligno spiritu gestans poterit lædi.

Centauri est figura Tauri vsq; ad collum, & ab inde supra hominis tenentis in sinistra manu hastam quiescentem supra
O
sinistram

LIBER

sinistram spatulam cum appenso lepore. In dextra vero manu bestiola in resupinam tenet cum lebe appenso. In Libra & in meridionali parte situatur. Est naturæ Iouis ac Martis. Virtus huius sculpturæ, est reddere gestantem constantem, ac sanum perpetua sanitate, & ideo aliqui fabulose dicunt, Centaurum fuisse Achillis magistrum, eo quod hunc lapidem in signitum Centauro continuo secum gerebat.

Canis alabor, est canis imago sedētis. In Cancro & in meridie locatur. Est iouis naturæ. Si in lapide sculptam inuenieris, tecumque portaueris, hydropem non timebis, & a peste ac a morfu canis liberaberis.

Sacrarij turubuli siue putei, est figura arę seu putei cum accenso igne. A Sagittario & in meridionali parte continetur. Naturamque habet Veneris ac Mercurij. Fertur, si in lapide sculptus erit, habilem gestantem ad conuocandos spiritus efficere, ac in eorum conuersione esse, & ei obedire. Dicunt etiam gestantem reddere ornatum perpetua virginitate, cum castitatem inducat.

Ydra seu serpentis imago, est serpentis figura, habentis supra se vnam circa caput, & coruum circa caudam. Situatur in Cancro, in meridie. Est Saturni ac Veneris naturæ. Virtus eius est efficere gestantem diuitem, ac abundantem in omnibus bonis, astutum, cautum, ac prudentem, & a nociuis liberat, dicunt resistere omni nociuo calori.

Coronæ australis figura, imperiali coronæ assimilatur. Eā in Libram ponūt, & in meridie. Naturæ est Saturni ac Martis. In augendo diuitias eius virtus est, & hominem hylarem ac iucundum facere.

Agitatoris siue Aurigæ imago, est hominis figura in curru, tenentis hircum in spatula sinistra. Collocatur in signo Geminorum, & in Septentrione. Naturam habens Mercurij. Hæc figura in lapide sculpta, facit gestantem venatorem, ac fortunatum in capiendo animalia.

Vexilli

Vexilli imago est, in similitudinem vexilli expansi in extremirate hastæ. Situatur in Scorpione, & in australi parte. Hæc in lapide sculpta, efficit gestantem in militia præesse, ac victorem esse in bello campelti.

CAPITVLVM DECIMVM QVARTVM, DE IMAGINIBUS magicis. & primo de his, quæ a Ragiël positæ sunt.

Xpediti de imaginibus Astronomicis, nunc ad reliquas positas a diuersis doctoribus, quæ magica sunt, descendamus, nec de ipsis villam rationem reddere possumus. Sed tantum doctoribus credendum est, cum his scientiis hodiernis temporibus careamus, quæ antiquis temporibus claruerunt, ac multi de ipsis scripserunt, & maxime ille summus omnium Ragiël, in libro alarum, in quo perfectam artem tradidit, & sine quo in magica arte nullus perfecte scire potest. Nam in prima ala sui operis ponit has imagines, & dicit multas habere virtutes, cum sculptæ in conuenientibus lapidibus inueniantur, quæ tamen portari ac custodiri debent cum magna reuerentia.

Draconis formosi ac timorosi imago, si in rubino siue in alio lapide consimilis naturæ ac virtutis reperta est, scias virtutem eius esse in augendo bona huius sæculi, & hylarem ac sanum gestantem efficit.

Falconis imago, si in Topatio reperiatur, ad acquirendam beneuolentiam Regum, principum ac Magnatum facit.

Astrolabij imago, si in Saphiro sculpta fuerit, virtus eius erit augere diuitias, ac futura prædicere.

Leonis bene formati imago, si in Granato sculpta fuerit, virtutem habebit præseruare honores, sanumq; reddere gestantem ab omnibus ægritudinibus honores quoq; prabet, & ab aduersis casibus in itineribus gestantem custodit.

Asini imago, si in Crisolito sculpta inueniatur, virtus eius

Q ij erit

elit, futura prognosticari ac prædicare.

Arietis siue capitis hominis cum barba imago, si in Saphiro sculpta erit, virtutem habet sanandi ac liberandi a multis infirmitatibus, & a carcere et ab omni præssura. Estq; imago regia, cum dat dignitates & honores, ac in altum extollit.

Ranæ figura, si in berillo sculpta erit, virtutem habet inimicos reconciliare, & amicitiam inter homines ponere, si discordes erunt, si cum ea ipsos tetigeris.

Camelli capitis vel duarum caprarum inter myrti arbores imago, si in onyce reperiatur, virtutem habet conuocandi, congregandi ac constringendi dæmones, si secum quis portauerit, & in somno facit terribilia videre.

Vulturis imago si in Crysolito reperiatur, virtus eius erit dæmones ventosq; constringere, frenare ac congregare, defendit locum, in quo ponitur, a malis spiribus, & ab eorum infestatione. & si quis secum portauerit, dæmones ei obediunt.

Vespertilionis imago, si in Elitropia sculpta erit, gestantis potentiam dat supra dæmones. & ad incantationes valet.

Griffonis imago, si in Cristallo reperiatur sculpta, virtutem maximam habebit replere vbera lacte.

Hominis bene ornati imago, ac habentis aliquid pulchri in manibus. Si in Cornelio reperiatur, virtutem habet stringendi sanguinem, & ad honores confert.

Leonis siue Sagittarij imago, si in Iaspide reperiatur, ad venena valet ac febre liberat.

Hominis armati cum arcu ac sagitta imago. Si in Iride reperiatur, virtutem habet custodire gestantem, ac loca in quibus erit, a malo.

Hominis imago cum ense in manu. Si in Cornelio reperiatur, virtutem habet præseruare locum, in quo erit, a fulmine ac tempestate, & gestantem a vitijs ac fascinatione custodit.

Tauri imago, si in Præssio reperiatur, ad maleficia iuuare dicitur, & in magisterijs gratiam præbet.

Vpupa

Vpupæ figura, cum dragonte a herba ante se. Si in Berillo reperiatur, erit virtus eius inuocare aquaticos spiritus, ac los qui cohibere. Mortuos quoque notos ad se reuocare, ac de quasitis ab eis responsa recipere.

Hyrundinis imago in Celonite reperta, virtutem habet pacem ac concordiam inter homines ponere ac conseruare.

Hominis imago, cum dextra manu erecta ad cœlum, si in Calcedonio reperiatur, virtus eius erit vincere ciuiles lites, ac gestantem reddere sanum, & itineribus & a causis noxijs præseruare.

Dei nomina in Ceraunio si sculpta reperiuntur, virtutem habebunt præseruare loca, in quibus erunt, a tempestatibus, ac potentiam et victoriam dant gestantibus contra inimicos suos.

Vrsi imago, si in Ametisto reperiatur, fugandi dæmones virtutem habet. & hominem ab ebrietate defendere ac præseruare.

Hominis armati imago. Si in Magnete reperiatur, eius virtus erit conferre ad incantationes, & gestantem in bello victorem reddere.

IMAGINES SEV SIGILLA CHAEL.

Hael vnus ex filijs filiorum Israël antiquissimus doctor, cum in deserto esset vidit, ac sculpere facit multas figuras, secundum cursum signorum ac planetarum, & maximum effectum in eis agnouit. Et vt hæ imaginum virtutes posteris paterent, hunc librum com posuit, in quo per ordinem multæ virtutes ponuntur, vt patebit. Sitq; benedictus Deus, qui terris tales virtutes dedit, in salutem humani generis.

♀ Hominis figura sedentis post aratrum cum longa barba, vultuq; longo, ac supercilijs curuatis, in cuius collo sint quatuor homines iacentes. & qui teneat in manibus vul-

LIBER

vulpem ac vulturem. Si talis lapis, in quo hæc eſunt, collo ſuſpendatur, ad omnes plantationes valet, & ad inueniendum theſauros. nam ſi ſub ceruice, dum in lectum ibis, impones, in ſomno videbis theſauros, ac modum extrahendi. Eſt & alia, Eius virtus eſt conferre in ægritudinibus brutorum, cū aquam biberit, in qua hic lapis lotus fuerit.

♂ Hominis imago, habentis ad collum clypeum, & in capite galeam, tenentis in manu gladium, ac conculcantis ſub pedibus ſerpentem, in laſpide rubeo ſculpta. ſi collo ſuſpendatur, omnes geſtans ſuperabit inimicos in prælio, & maxime ſi commiſſum fuerit die Martis.

⚡ Equi imago, habentis crocodillum ſuper ſe in hyacinto ſculpta, virtutem habet reddere geſtanti victorem in ciuilibus cauſis, & ornatum ac morigeratum efficit, & amabilem reddit, debet in auro ligari, quoniam ex auro virtus eius augmentatur.

♀ Hominis figura ſedentis, ac mulieris ſtantis ante eam cū capillis ſparſis verſus renes, & viri ſuſum aſpicientis. Si in Cornelio ſculpta reperiatur, virtus eius erit, q̃ ſi quis tactus fuerit cum ipſo lapide, ducetur ad voluntatē ac obedientiam tangentis, & ex omnibus beneuolentiā acquireret. Sub lapide cum ligatur, debet apponi parum ambrae ac terpenſinae.

♂ Equi ſpumantis ac feruidi, ſuper quem niger ſedeat cum ſceptro in manu. Figura inuenta in Ematite ſculpta, regnandi poteſtatem præbet, ac amiſſam gratiam reſtaurat, debetq; in aquali pondere auri ac argenti ligari.

♂ Hominis ſedentis cum accenſa candela in manu imago, ſi in Criſolito ſculpta reperiatur, geſtanti diuitem efficit, debetq; in puriſſimo auro ligari.

♂ Cerui ſeu Venatoris, aut Canis, aut Leporis figura, ſi ſculpta reperiatur, virtutem habet frenandi dæmones, lunaticos ac freneticos, & qui in nocte militant.

♀ Mulieris imaginem, habentis in vna manu aurem, & in alia

alia piscem. si sculptam inuenies, scias ipsam virtutem habere in capiendis piscibus ac auibus. debet in argento ligari, valet his, qui tale exercitium exercent.

♀ Cornutæ figura, quæ sic formatur. Nam anterior pars est equi, posterior vero capræ. Si in aliquo lapide sculpta repertur, dat habitum in alendis ac armandis animalibus, siue bestiis omnium generum. debetq; in plumbo ligari.

♀ Mulieris sedentis cum tuba super equum, seu militis currentis cum cornu ad collum, ac cum arbore ante se. Figura si sculpta reperitur in aliquo lapide, venatoribus venandi gratiam præstat, si secum portauerint.

♀ Hominis, flexis genibus sursum respicientis ac tenentis pannum, figura. si in lapide sculpta erit, ac tecum portaueris, dat gratiam ac diuitias in rebus emendis ac vendendis.

♂ Vulturis imago, cum ramo oliuæ in ore. si in Pirite sculpta erit, tecumq; portaueris in argenteo annulo, ad multa conuiuia vocatus eris. & cum in his fueris, omnes te aspicient commestione dimissa.

♂ Scorpionis ac Sagittarij figura, ad inuicem pugnantiū. si in aliquo lapide reperta erit, & cum ipsa ceram impresseris, & cum ipsa aliquos tetigeris, maleuolos ac discordes bene uolos efficies, In argento ligetur.

Arietis ac Leonis medietatis figura. si in aliquo precioso lapide sculpta erit, si discordes cum ea tetigeris, amabiles ac concordēs efficientur, debetq; in argento ligari.

Mulieris in superiori parte, in inferiori vero Piscis figura. si in hiacyntho sculpta erit, quæ in manu speculum teneat, & in altera ramum. Eam in annulo aureo liga, ac in digito tene. Cum vero inuisibilis esse volueris, volue lapidē dicti annuli versus palmam manus, & eam claude, & inuisibilis eris.

Hominis armati figura, habentis supra dexteram crucem cum stellis. si in aliquo preciosorum lapidum inuenta erit, scias ad fruges ac messes valere, Et in qua regione erit, ibi
semper

LIBER

tempeſtas nocere non poterit.

Baſiliſci ſeu Syrenes, cuius pars vna eſt fœminæ, inferior vero ſerpentis figura, ſi in aliquo precioſorum lapidum inuenta erit, virtutem habebit fugandi animalia venenofa.

Baſiliſci pugnantes cum dracone figura, & deſuper ſit caput hominis, ſi in Cornelio reperta fuerit, & ad collum ſuſpendatur, ille habebit virtutem ſuperandi omnem beſtiam tam terrenam q̃q̃ marinam.

Hominis nudi inflati figura, cum altera hominis figura bene induiti, ac tenentis in vna manu ſcyſum, in altera vero ramum herbæ, ſi in Gagate lapide inuenta erit, virtutem habere ſcias liberandi omnes febricitâtes, ſi per triduum ſecum portauerit.

Hominis ſtatuam, habentis caput bouinum, & pedes aquilæ, ſi in aliquo lapide ſculptam inueneris, tecumq̃ portaueris, nullus de te male loquetur.

Hominis imago ſculpta, in diadoco ſtantis, ac magnæ ſtaturæ, tenentis in manu dextra obolum, & in alia ſerpentem, ſitq̃ ſuper caput hominis figura Solis, & proſtratum ſub pedibus, teneat leonem, & poſita fuerit in annulo plumbeo, cū modico Arthemifiæ ac radice ſenugræci, cum tecum habueris in tipa fluuij, et vocaueris malignos ſpiritus, ab eis de que ſitis reſponſum accipies.

Hominis figura ſtantis, ac tenentis faſciculum herbæ, apenſum collo cum groſſitie renum, ac amplitudine ſpatularum, ſi in viridi laſpide ſculpta erit, ſcias ipſam auxilium præbere febricitantibus, ac a febre liberare. Et ſi quis artem medicinæ exercet, ſecumq̃ portauerit in diſcertendis ægritudinibus, ac cognoſcendis medicinis ac herbis, in dandiſq̃ portionibus maximam gratiã præbet. in hæmorrhoidis ac menſtruis, & in omni fluxu ſanguineo auxilium præbet, et in inſtanti compeſcit.

Turturis marini imago, ſi in lapide nigro, de quo paran-
gones,

gones fiunt, reperta fuerit, & in annulo plumbeo ligata, feratur non poterit ladi ab aliquo, & a senioribus ac dominis terrarum diligetur

Aquarij figura, si sculpta fuerit in viridi Iaspide, & quis secum portauerit, lucrum prabet in emendis ac vendendis rebus, & ab eo mercatores consilium quarent, ac in suum domicilium merces portabunt.

Auis, quæ in ore suo folium tenet, & in eius conspectu sit caput hominis respicientis ipsam auē, si in lapide paragoni sculpta inueniatur, eamq; in auro ligaueris, ac tecum portaueris, diues eris ac locuplex, & ab omnibus veneraberis.

Iouis figura, quæ est hominis sedentis super cathedrā quadrupedem, & sint ibi quatuor homines stantes ante Iouem, sintq; manus Iouis erectæ versus cælum, & in capite habeat diadema. Si in hiacyntho sculpta erit, ac in auro ligata, & quis talem annulum secum portauerit, seu figuram huius annuli impressam in cæra, collo suspendet, a Regibus ac sapientibus quicquid voluerit, impetrabit.

Hominis imago, habens vultum leonis & pedes Aquilæ, & sub pedibus eius sit draco biceps, & cauda sit extensa. In manu vero ipsius hominis sit baculus, cum quo percutiat capita draconis, si in Cristallo sculpta erit, aut in aliquo precioso lapide, & ligata sit in auricalco, & sub lapide sit muscus & ambra, si quis fert secum talem lapidem, vterq; sexus omnium inclinabit libi, ac spiritus obedient ei, & facultatem augebit, ac maximas diuitias accumulabit.

Hominis, sedentis super aquilam, ac in manu virgam tenentis, imago. Si in Euestite lapide seu Cristallo inuenta erit, & in annulo æreo seu cupreo ligata, si quis hunc annulum in die Solis ante ortum ipsius aspexerit, omnes inimicos suos vincet & superabit. Et si in die Iouis aspexerit, victor belli erit, ac libenter omnes homines ei obedient. Sed oportet gerentem vestiri albis vestibus, ac a columbina carne abstinere

P Hominis

LIBER

Hominiſ figura equitantiſ, ac tenentiſ in vna manu freſum, & in alia arcum tenſum, ac habentiſ gladium cinctum. Si in Pirite lapide ſculpta erit, & in annulo aureo ligata, & quiſ ſecum portauerit, eum victorem reddet in prælijs, nec quiſ ei reſiſtere poterit.

Mulieris imago, habentiſ crineſ ſparſoſ ſuper mamillaſ, & in eiſ conſpectu ſit vir quaſi aduenientiſ, facientiſq; ei aliquod amoris ſignum. Si in hiacyntho ſeu Criſtallo ſculpta erit, ac in auro ligata, & ſub lapide ſit ambra, aloëſ, & herba quæ polium dicitur. Ferenti hunc lapidem in annulo, omneſ obediunt ei. Et ſi mulierem cum eo tetigeriſ, voluntatem tuam faciet. & ſi capiti tuo ſuppoſueriſ cum vadis dormitum, quicquid volueriſ, in ſomno videbiſ.

Hominiſ imago, ſedentiſ ſuper Piſcē, et ſuper caput hominiſ ſit pauo. ſi i lapide rubeo ſculpta erit, & in ipſam ſub tabulam in cōuiuio poſueriſ, nemo comedent eū dextra ſaciabiſ.

Hominiſ nudi ſtantiſ figura, & a dextra eiſ ſit puella ſtans, cuiuſ capilli ſint ligati circa caput, & vir teneat dextrā ſuam ſuper collum puellæ, & ſiniſtram ſupra pectus, & vir aſpiciat vultum eiſ, & ipſa aſpiciat in terram. Si in aliquo lapide ſculpta erit, ac in ferreo ligata annulo, & ſub lapide ſit parum linguæ paſſeriſ ac v pupæ, myrrhæ, aluminis, ſanguiniſq; hominiſ æqualiter parum. qui hunc annulum portauerit, inuictuſ erit, nec vlluſ poterit ei reſiſtere, nec fera aliqua ei nocebit. Epilenticis quoq; valet, ſi ceram rubeam ſignaueriſ cum eo. Et ſi ad collū canis ponatur, latrare non permittit.

Hominiſ imago, tenentiſ in manu floreſ. ſi in Cornelio ſculpta erit, ac in annulo ſtagneo poſita, & annuluſ fabricatuſ fuerit die Lunæ vel Veneriſ, in prima, octaua vel duodecima hora, poſtea tange quem volueriſ cum dicto annulo, & obediēt tibi.

Hominiſ barbati figuram, habentiſ vultum longum, ſuper ciliāq; curua, ſedentiſ ſuper aratrū inter duoſ tauroſ, habentiſq;

bentisq; vultutem in manu. si in lapide sculptā reperies, scias virtutem habere in plantatione arborū, & in inuentione thesaurorū, ac victorē in praelio efficere. Serpentes a facie gestantis fugantur, epilenticos sanat, & omnē timorē ac vexationē malorū spiritūū liberat, debetq; in annulo ferreo ligari & gerere. Hominis, tenentis falcem in manu super caput su- (stari. um, figura, & sub pedibus crocodillum. si in lapide sculpta erit, ac in annulo plumbeo ligata, & sub lapide sit parum radicis squillæ. qui secum hunc anulum portauerit, ab inimicis securus erit, & in itinere a latronibus.

Hominis figura, tenentis gladiū in manu, ac sedētis supra draconē. Si in Ametisto reperta erit, ac in plūbeo annulo ligata vel ferreo. & in digito feratur, omnes spiritus obedient, & reuelabunt ei thesauros, ac quælibet qualiacunq; fuerint.

Aquilæ stantis figura, si in Ethice lapide sculpta erit, ac in annulo plumbeo ligata, virtutem habet qui secum portauerit, capiendi multos pisces, nec vlla fera ei nocebit, & ab hominibus diligitur.

Hominis stantis, ac tenentis in manu mucronem, figurā, si in onychino sculptā inuenies, scias virtutem habere si quis secum portauerit, honorari ab omnibus dominationibus ac principibus, & similiter ab omnibus hominibus.

Leporis figura, sculpta in laspide, præseruandi gerentem a demoniaca vmbra vim habet, ne ei noceat.

Hominis, habentis in manu palmam, figura. si in aliquo lapide sculpta erit, reddit gestantem gratum ac amabilem potentibus ac principibus.

Auctor iste Chaël ponit etiam imagines astronomicas. sed quia ante politæ sunt, non repetam.

IMAGINES SEV SIGILLA THETEL

Hetel, vt supra diximus, vetustissimus doctor, tractans de sculpturis lapidum, dicit, qd si hæ sculpturæ quæ inferius dicentur, in conuenientibus

P ij lapide

LIBER

lapidibus reperiantur, maximam virtutem habēt, & primo.

Homīnis imago in Iaspide, habentis scutum in sinistra, & in dextra idolum, vel aliquid bellicosum, & loco pedum sint viperæ, & loco capitis hominis, sit caput galli, siue leonis, & cū torace. hic lapis sic sculptus, virtutem habet contra inimicos, ac victorem gestantem reddit, & ad venena valet. Sanguinem quoq; stringit, a quocunque loco fluat.

Homīnis figura habens fasciculum herbæ in collo, si in Iaspide reperiat, virtutem habet discernendi seu cognoscē di infirmitates. Sanguinem a quocunque loco fluat, frenat. dicūt Galienū hunc lapidē habuisse, quem semper vehebat.

Crucem sculptam in Iaspide viridi, dicunt habere potentiā liberandi gestantem a submersione aquæ.

Fœmina habens in vna manu auem, & in altera piscem, si sculpta erit in Crisolito, ad negociandum multum valet.

Lupi figura si sculpta in Iaspide reperiat, contra versutias valet, ac insana verba prohibet proferre.

Cerui figura in lapide sculpta, virtutem habet sanandi ac liberandi lunaticos, & freneticos.

Agni imago si in lapide sculpta erit, gestantem efficit securum a paralyfi, ac a quartana febre.

Venatoris figura in Iaspide sculpta, gestantem efficit habere virtutem sanandi dæmoniacos ac freneticos.

Imperatoris figura in Iaspide sculpta, cum capite erecto, gestantem reddit amabilem, ab omni creatura & quid petierit, obtinebit.

Virginis figura, cum veste profusa, tenentis in manu laurum, si sculpta in Iaspide reperiat, gestantem efficit securū a submersione. Nec a dæmone vexabitur, facitq; potentem ac impetrantem omnia.

Homīnis figura habens palmam inscriptam in manu, si in Iaspide inueniatur, potentem reddit gestantem, ac principibus gratum.

bus gra

SCVLPTRAE SEV IMAGINES

Salomonis.

Vetustissimum inueni librum de sigillis lapidum, cuius titulus talis erat, sine auctoris nomine. Credo tamen fuisse Salomonis, quia in eo libro multa opera Salomonis erant.

N nomine Domini, hic est preciosus libellus, quem filij Israëliti in deserto fecerūt, secundum nomē tuum domine, & secundū cursum stellarum.

Hominis sedentis super aratrum figura, qui habet collum paruum, & prolixam barbam, & quattuor homines iaceant in suo collo, & teneat in manibus vulpem, & in alia vulturem, scias istud sigillum, si collo appendas, ad omnes plantationes valere, & ad omnes thesaurorum inuentiones. Probationem istius an valeat sic facias, accipe lanam nigram puram, sine tinctura, & inuolue lapidem, & inter paleas tritici pone, & super ipsum iace cum capite, in somnis videbis omnes thesauros de regione in qua eris. & quomodo illos habere poteris. Amplius aliam habet virtutem, quoniam omnes sanat bestiarum languores, si aquā in qua lotus fuerit bibent.

Hominem sculptum in laspide viridi, qui habeat clipeum pendentem collo, & super caput galeam & gladium erectū, & pedibus serpentem calcet, pone ad collum & nō timebis vllū inimicū, tamē iners nō sis, in omnib⁹ rebus eris victor, & maxime valet in rebus martialib⁹, debetq; in aere ligari.

Equum gerentem supra dorsum calcatricem seu crocodilū, si in lacinto albo inuenies, scias valere in placidis ac loquelis omnibus, & illico ab omnibus hominibus ac bestijs eris amabilis, debetq; in auto ligari.

Hominem sedentē et mulierem stantem ante eum habentem capillos extensos vsq; ad femur, & q̄ foemina leuet oculos sursum, si in cornelio sculptum inuenies, scias virtutem eius esse, q̄ omnis homo vel foemina tacta ab eo sigillo, obe-

LIBER

diens erit tibi ad omnem voluntatem tuam, debetq; in tanto pondere auri ligari, quantum lapis ponderat, & subtus poni herba bethonica & ambra.

Equū spumantē, & supra se sit vir tenens sceptrū in manu si in Ametisto sculptū reperiēs, scias istud sigillū prodesse ad omnes res quas habet, qui illud fert, & omnes principes ac primates obedientes ei erunt. Debet ligari in auro vel argento in duplo ad sigillum.

Fœminā tenentē in vna manu auem, & in altera piscem, si in Cristallo sculptam inuenies, scias valere ad capiendum aues, debet in argento ligari.

Cornutū animal quod equū subtus se ferat, & equus retro se ducat medietatem capræ. si sculptum inueneris in aliquo preciosorum lapidum, scias valere ad domandum omnes bestias, debetq; in annulo plumbeo poni.

Militem super equum currentem, cum cornu ad collum, & sit arbor ante se, si sculptum in aliqua preciosa petra inuenies, scias valere in omnibus venationibus.

Hominem flectentem genua, & sursum aspicientem, & vnum pannum teneat, si in turchesia sculptum inuenies, scias valere ad emendas ac vendendas res, & caste fer.

Fragulæ figurā quę in ore ferat ramū oliuę, si in Pirite sculptā inuenies, & in annulo argēti eā posueris, in conuiuijs ab oībus inuitatus eris, & qui ibi erunt, non comedent, sed omnes te aspicient, si in dextra manu in conuiuiū portaueris.

Scorpionis & Sagittarij figuram inter se bellantium, si in aliquo lapide inuenies, pone eum in annulo ferreo. & si vis cognoscere illius vigorem, cōprime figuram in cera, & quoscūq; cum illa palpaaueris, inter se statim discordes erunt.

Arietis figuram, cum medietate bouis, si in aliqua gēma inuenies, liga in annulo argēteo, tãge quę vis & eris cōcors

Fœminam insculptam & medium piscem, quę in vna manu teneat speculum & in alia rimum. si in Hyacinto marino inueneris, pone in annulo aureo, & cooperi sigillum de cera & feras

& feras in digito. Et quando volueris ire & nullus te videat, tene petram intus palmam stricte, & habebis effectum.

Homínis arantis, & supra illum sit manus domini faciēs signū, & iuxta illud sculpta sit stella, si in aliqua gēma figurā inuenies, & honestissime tuleris, in qua regione eris a tēpesta te non peribis, & fructus terre in illa similiter non peribunt.

Caput & collum sculptum in viridi laspide si inueneris, ligā in annulo argenteo vel areo, feras illud & nullo modo peribis, & in annulo scribe istas literas. B. B. P. P. N. E. N. A & saluabitur corpus tuum ab omni infirmitate, & maxime a febre, vel ydropisi, & ad capiendum aues, dat magnam gratiam. Et eris rationabilis ac amabilis in omnibus rebus. In praeliis ac placidis summus eris. foeminas ad concipiendum iuuat ac ad parturiendum, pacem ac concordiam, & plura bona dat illis, qui eum tulerit, tamen iustissime ac honestissime me feras eum.

Basiliscī ac syrenis maris imaginem, cuius suprema medietas est foeminae, inferior vero serpentis. si in aliqua gemma inuenies, fer tecum, & poteris tangere omnia venenosa animalia, sine aliquo nocumento.

Basiliscū & draconē inter se hāsitantes, si in cornelio inuenies sculptos, sitq; ibi caput bouis. Pone illum ad collū, si vis bellare cū aliqua bestia siluestri vel marina, cito erit victa.

Homínis nudi inflati & coronati, qui teneat in vna manus scifum, & in alia ramum herbae. si in Gagate imaginem sculptam inuenies, pone in annulo cuiusuis metalli, & omnis homo qui habuerit febrem, si illū ferat statim sanabitur.

Hoīs stātis cuius caput sit bouis, pedes vero aquile figurā, si in aliqua gēma sculptā inuenies, illā figurā in cera cōprime & eā fer tecū, et non inuenies hominē tibi male loquentem.

Homínis erecti ac magni figurā, quæ in vna manu teneat obelum, et in alia serpentem, et supra hominem sit sol insculptus, et homo sub pedibus teneat leonem. si in diacodo sculptā inuenies, illā pone in annulo plumbi, et subtus pone radice

cem Artemisiæ & radicem fœnugraci, fer tecum super ripam aquæ, & voca quemlibet malignorum spirituum, & habebis ab eis responsum de omnibus rebus quæsitis.

Hominis stantis figuram, & habentis humeros magnos ac renes, & in colle onus herbarum. si in laspide viridi sculptam inuenies, fer tecum, & libereris a febre acuta. Sed si fueris medicus, gratiam habebis in medicando. Sed si petra fuerit guttata, pone in annulo argenti, quoniam hæmorrhoidicos id est, vomentes sanguinem sanat.

Turturis figuram, si in parangone inueneris sculptam, & ponas in annulo plumbeo. & qui fert, nunquam vulneratus erit, nec malum accipiet. sed ab omnibus hominibus honorabitur, & maxime a senioribus.

Auis, tenentis folium in ore, & in eius conspectu sit caput hominis aut vulturis, figuram, si in parangone aureo sculptam inuenies, liga in annulo qualiscumque fuerit, locuples superfluis diuitijs, ac acceptus & veneratus eris ab hominibus.

Aquarij figuram, si in viridi Turchesia sculptam inuenies, qui eam fert, ex omnibus quæ vendiderit ac emerit, lucrum acquireret, ita, quæ emptores inuestigabunt eum.

Viri iuuenis, tenentis in capite coronam, & sedentis super thronum quadrupedem, & sub quolibet pede sit vir stans, retinens cathedram in collo, sitque circa caput sedentis circulus, & manus eius sint erectæ ad cœlum. Si hanc figuram in hiacyntho albo sculptam reperiēs, pone hunc lapidem in argenteo annulo, in æquali pondere ad lapidem, & sub lapide pone de mastice et terpentina, fac sigillum in cera, & da cui vis, & gerat ad collum, vel supra se annulum seu sigillum. & vadat ad Regem, vel potentem, vel ad sapientem pura mente & caste, impetrabit ab eis quid voluerit.

Mulieris figuram, habentis crines sparsos vel mamillas nudas, & in eius conspectu sit vir imminens, ac cernens eius faciem. si in hiacyntho granato vel cristallo inueneris sculptam,

ptam, & ligaueris in annulo aureo tanti pōderis, vt lapis est, & sub lapide sit ambra, lignum aloës, & polipodium ferens, erit placabilis omnibus, & obedient ei. & si supponatur capiti, in somnis quæ voluerit, videbit.

Viri, sedentis super piscem, figurā, si in Iaspide rubeo sculptam inuenies, si in panno alicuius hominis imponatur in cōuiuio, cum dextro brachio comedens, non saturabitur.

Viri barbatī, tenentis florem in manu, figuram. Si in Cornelio sculptam inuenies, ac ligaueris in annulo stagnæ, & fiet annulus in reuolutione Lunæ vel die Veneris, luna prima vel octaua, & tange quemcūq; volueris, veniet ad voluntatem tuam.

Serpentis figuram, habentis supra dorsum virum, & super caudam corium. Si in aliquo lapide sculptam inuenies, qui hunc lapidem supra se portauerit, omnibus abundabit, & erit astutus.

Viri stantis, ac tenentis falcem in manu supra caput suum sub pedibus cuius sit crocodillus, figuram. si in aliquo lapide sculptā inuenies, mitte in annulo plumbeo, & sub lapide pone parum radicis squillæ, portans eum, ab omnibus inimicis securus erit. & si eis obuius fuerit, nō erit qui loquatur malū.

Viri stantis supra draconem, qui in manu teneat gladium figuram. si in Ematite sculptam inuenies, pone in annulo plumbeo vel ferreo, & obedient ei omnes spiritus, qui in tenebris habitant, reuelabuntq; ei thesauros leui carmine, ac extrahendi modum ostendent.

Leonis vultus vel draconis, habentis duo capita cum cauda delicata. vel viri, in cuius dextra sit baculus, & percutiat caput leonis, seu caput draconis, figuram. Si in Cristallo sculptam inuenies, in auricalcho pone, & sub lapide sit muscum, & ambra tecum porta, & omnes obedient tibi, & facultatem ampliabis. Sigilla cum eo ceram, & da cui vis, & habebit eandem virtutem.

Q Viri

Viri equitantis ac tenentis in manu eius frenum, & in alia arcum, cum gladio cincto, figuram. si in Piute sculptam inuenies, & in annulo aureo ligetur, gestantem victorem reddidit in praelio, cui nemo resistere poterit. Et si quis hunc annulum in oleo submerferit muscato, & vnixerit vultum suum cū dicto oleo muscato, omnes metuent qui eum videbunt, nec ei resistere poterunt.

Viri stantis ac habentis loricam indutam, & in capite galeā, in manu vero gladiū euaginatū, figurā. si in aliquo lapide sculptam inuenies, & in annulo ferreo tanto ponderis ligaueris, ferenti hunc in praelio, nemo resistere poterit.

Viri stantis qui sit nudus, & a dextris eius sit puella nuda stans, & eius capilli sint ligati circa caput, figuram. si in magne sculptā inuenies, et vir teneat dexterā suā supra collum puellæ, & sinistram super pectus, & vir aspiciat vultum puellæ, & ipsa aspiciat terram. pone in annulo ferreo tanti ponderis quanti lapis est, & mitte sub lapide linguam vpupe, mirrhā, alumen, & de sanguine hominis, quantum lingua auis pōderat. ferētī annulū, nullus inimicus poterit resistere in cōspectu eius, siue in bello, siue alibi. Nec latro, nec fera nocēs, poterit intrare domum, in qua prædictus lapis fuerit. Et si epilenticus aquam biberit, in qua lotus fuerit, sanabitur. Sigilla cum eo ceram rubeam, & pone ad collum canis, & quādiū ibi fuerit, nunquam latrare poterit. si quis postea dictam ceram tulerit, iniet latrones et canes ac inimicos, nullum ab eis damnum accipiet.

Viri barbati habentis longum vultum, & curuata supercilia, sedentis super aratrum inter duos tauros, baiulantem culturam in manu, & in collo eius sit caput hominis, & caput vulpis figuram. si sculptam in aliquo lapide inuenieris, ad plantationes ac ad omnes culturas valet. ad inueniendum thesauros, et ad bellandum, conuertit inimicos in caritatem, ac in multis infirmitatibus valet.

Et si quis

Et si quis eum portauerit, fugient serpentes a facie eius, epilepticos quoque sanat. Et si eum infans portauerit ad collum, timorem ab eo expellit, ac vexationem malorum spirituum. & si eger portabit, sanitatem recuperat. Vt maiorem virtutem habeat, debet poni in annulo ferreo, in duplici potest ad lapidem

Aquilæ stantis figuram si in Ethice sculptam inuenies, & in annulo plumbeo pones, gerens eum acceptus ac amatus ab hominibus, & animalia obediunt ei, & si in eo sculptus fuerit piscis, & portans eum vadat ad piscandum, multos capiet pisces.

Viri tenentis in manu mutationem figuram, si sculptam in euchilo inuenies, pone in quouis annulo, gerens erit timoratus ac veneratus, & dominationes ac principes eum honorabunt.

Arietis & semi leonis figuram, si in aliquo pretioso lapide sculptam inuenies, & in annulo argenteo ligaueris, si cum eo discordes terigeris, statim in concordiam venient.

Equi alati, qui pegafus dicitur, figuram, si in aliquo lapide sculptam inuenies, optimus est militantibus, & in campestri bello dat audaciam, ac velocitatem bellantibus. Et dicitur liberare equos ferentes hunc lapidem, ab infirmitatibus futuris.

Vt si ac serpentis circumdantis vrsum, figuram, si in aliquo lapide sculptam inuenies, astutum ac in proposito permanentem efficit.

Herculis figuram tenentis in dextera clauem, interficientis leonem, seu aliud monstrum. si in aliquo lapide sculptam inuenies, scias dare victoriam, gerentis in campestri bello.

Arboris vel vitis vel spice, figuram, si in aliquo lapide sculptam inuenies, gerentem in victu ac vestitu, habundare facit, & principes sibi beneuolos ac placatos efficit.

Mars armatus vel virgo stolata, cum circumflexa veste, tenens in manu laurum, si in lapide inuentus fuerit, potentem gestantem efficit, ad omnia perficiendum, & a morte violenta.

Q ij ac sube

LIBER

ac submersione aquæ liberabitur, & a casibus aduersis.

Martis figura, si inuenta fuerit, quæ est militis cum lancea in aliquo lapide, audacem, animosum, ac bellatorem inuictum gestantem reddit.

Iouis figura, quæ sit in forma hominis, & arietinum habeat caput, in quocumque lapide fuerit, gerentem efficit amabilem ab omni creatura. & cito obtinebit, quicquid petierit.

Capricorni signum, sculptum in Cornelio, aut in aliquo alio lapide, in annulo argenteo ponas, ac tecum porta, nec in persona, nec in ære ab inimicis læsus eris, nec iudex contra te sententiam iniustam feret. In negociatione ac honore abundabis, & amicitiam multorum acquires, ac omnes fascinationes, quæ contra te factæ erunt, destruentur. & in prælio nullus inimicus, quantuncumque fortis fuerit, tibi resistere poterit.

SIGILLA SEV IMAGINES HERMETIS.

Hermes in libello Quadripartiti, quindecim narrat imagines. quia possibile est ipsas inuenire, de ipsis mentionem facio.

Capitis hominis cum longa barba, ac parum sanguinis circa collum. si in Adamante reperiatur imago sculpta, scias ad victoriam ac audaciam conferre, & corpus ab illis læsionibus præseruare. Valetque ad impetrandum gratiam a Regibus ac principibus.

Virgo, ut puella vel lampas. In Cristallo sculpta si inuenta erit, scias virtutem habere custodiendi oculorum lumen.

Hominis litigantis vel Dei figuram. si in Rubino sculptam inuenies, ad honores ac diuitias confert.

Hominis volentis in instrumentis ludere similitudo. In Saphiro si sculpta erit, hominem exaltat, ac gratiosum omnibus reddit.

Canis leporini figuram, in Berillo sculptam, scias valere ad maximos honores, et famam ac benevolentiam acquirendam.

Galli

Galli imago, vel trium puellarum, si an Achate reperiatur, hominem gratiosum apud deum & homines efficit, & in aëreis spiritibus dat potentiam, & in magica arte valet.

Leonis vel murilage figura, si in granato sculpta erit, diuitias ac honores prabet, cor latificat, & tristitiam expellit.

Cerui aut colubris imago, si in Onychino sculpta erit, scias gestanti animositatem prabere, daemones fugare, constringere ac congregare, nocuosq; ventos compescere.

Hominis figura, in similitudine mercatoris, portantis mercas ad vendendum. Aut hominis sedentis sub Centurione, si in smaragdo reperiatur, diuitias dat, victoremq; reddit, & ab angustia ac a malo subleuat.

Iauri seu vituli imago, si in Magnete reperiatur, secum portans, secure pergere poterit in omnia loca absq; molestia. Valet etiam contra omnes incantationes, & fictitia ad commouendas de loco vno ad alium locum.

Equi aut lupi figura, si in Iaspide reperiatur, febres fugat, & sanguinem stringit.

Hominis figura sublimati aut coronati, si in Topatio figurata erit, gestantem efficit bonum, morigeratum ac dilectum coram Deo & hominibus, honores ac dignitates prabet.

Hominis armati, cum ense in manu, si in Sardio siue Ametisto sculpta reperiatur imago, gerenti acquirere facit bonam ac perfectam memoriam, ac sapientem reddit.

Cerui seu hirci figura, si in Calcedonio reperiatur sculpta, erit i virtute augendi diuitias, si in capsula pecuniarum conseruet.

SIGILLA SEV IMAGINES REPERTAE HINC

inde a diuersis doctoribus, quæ sigilla hic apposui.

& si plures reperiantur, hic addere poteritis.

Erui leporis imago, in Iaspide cum cane, seu sit Canis solus impressus, talis lapis potentiam habet lunaticos, melancolicos, ac freneticos sedare.

Q. iij. di,

di, & illos qui in nocte hinc inde vagantur.

Leporis imaginem in Iaspide, quæ non sit secundum formam signi cœlestis, si tecum portaueris, ab ullo damone seu spiritu ladi non poteris.

Locusta marina, in Berillo sculpta, rixas conciliat, ac matrimonium in amore coniungit.

Imperatoris imaginem, habentem caput erectum, in lapide sculptam, si quis secum portauerit, diligitur ab omni creatura. & si quid ab aliquo petierit, obtinebit.

Virgo Itolata, cum veste profusa, sculpta in Iaspide, tenensq; laurum, in manu gestantem potentem reddit, ac facile ab omnibus impetrantem, nec in aqua submergetur.

Hominis armati seu virginis, tenentis in manu laurum cū veste circumflexa ac stolata, gerentem ab aduersis casibus liberat. & maxie a submersione dico, si in Saphiro sculpta fuerit.

Hominis cum ense in manu imago, gestantem victoriosum in bellis reddit.

Hominis armati in equo cum lancea, si in Smirillo sculpta erit, gestantem victoriosum in campestri bello reddet.

Nocticornacis figura cum auis sit palladis, si in lapide, qui ad scientiam facit, sculpta erit, hominem facit scientificum ac loquentem.

Pauonis imago, sculpta in decenti lapide ad diuitias, virtutem habet reddere gestantem diuitem.

Mars armatus, in Saphiro gestatus, submersionem aquæ prohibet.

Hominis figura, interficientis leonem aut bestiam cum gladio, astutum, potentem, victoriosum ac amabilem gestantem reddit.

Mulieris figura, sedentis cum corona in solio, ac flexis manibus, alacrem, deuotum, ac pium gestantem reddit.

Venatoris, aut cerui, seu leporis figura, sculpta in Iaspide, vim habet vexatum a spiritibus. seu freneticum liberare.

Hominis

Hominis, tenentis laurum seu palmam in manu dextra imago, portantem efficit causarum ac praliorum victorem amabilem, ac potentem in regione sua efficit.

Hominis alati figura, habentis sub pedibus serpentem, ac tenentis caput eius in manibus, diuitem, prudentem & amabilem ab omnibus gestantem efficit.

Hominis figuram, cum hircino capite loco sui, scias ad acquirendam gratiam ac diuitias valere.

Formice trahentis spicam seu granum, in aliquo lapide sculpta imago, ad diuitias acquirendas valet.

Galli figura, tenentis in rostro coronam, seu zonam in duello, victoriam dat, & maxime si in gallinaceo fuerit.

Falconis seu asturis figura, sculpta in Cornelio, gestantem victoriosum reddit, ac agilem in agendis rebus.

Aquilæ figura, in Kabrate sculpra seu in Cristallo, gestantem diuitem, victoriosum ac eloquentem reddit.

Equus alatus, si integer in aliquo lapide erit, sculptus, & maxime in Achate, hominem in bello victoriosum ac prouidum in omnibus agendis rebus reddit.

LAPIDARIVS SALOMONIS EXCERPTA

ex libro Rasielis angeli.

DIxit Salomon: Sicut lapides sunt mundiores, et clariores, & formosiores auro, & quatuor virtutibus istius mundi, sicut sunt lapides herbe, verba & animalia. Dico, q̄ in principio istius libri Rasielis, qui fuit coronatus septem lapidibus magnæ potentie, & posuit eos in suo libro. Primus lapis est Rubinus, id est Carbunculus, secundus Smaragdus, tertius Saphirus, quartus Berillus, quintus Topasius, sextus Hyacinthus, septimus Adamas. Et virtutibus istorum lapidum, locutus est angelus Rasiel, & dixit; Quod erunt coronati a septem angelis

LIBER

gelis, qui habent posse in septe coelis a diebus septimanæ &c. Sequuntur nunc isti viginti quatuor lapides, & virtutes eorum, quos posuit sapientissimus Salomon in libro suo, qui dicitur Cephars Rasielis &c.

Primus lapis.

Dixit Salomon, Scias, q̄ in ista ala sunt vigintiquatuor lapides preciosi, magnæ virtutis, & magnæ potentie ad similitudinem & significationem, q̄ sunt vigintiquatuor horæ in die ac nocte. Incipit Salomon, & dixit: Pono primum lapidem Carbunculum, id est, Rubinum, eò q̄ est lucidior, & clarior, & formosior, & maioris prætij super alios lapides. Et volo dicere de suo colore, & sua potentia, & sua virtute, & suo sigillo, & sua figura, quæ debet esse in ipsa. & ita dicam in omnibus alijs lapidibus. Omnis lapis significat durabilitatem sine fine. Color Rubini est, sicut color ignis scintillantis. Et sua potentia est, q̄ lucet de nocte sicut stella, vel sicut flamma ignis scintillantis. Et sua virtus est, q̄ facit meliorem colorem homini, qui reuerenter portat eum. Et auget ei bona huius mundi inter alios homines. Et imago, quam habere vel ponere in ipso, debet esse sicut draco, bene formosus & compositus cum timore &c.

Secundus lapis.

Secundus lapis est Topasius, cuius color est citrinus sicut auri. Sua potentia est, q̄ si ponatur in Caldario cum aqua feruente, detinet q̄ feruere non potest, quod est propter magnā potentiam in frigidandi. Et virtus eius est, q̄ facit hominem castum, qui eum secum portat. & dat ei beneuolentiam magnum. Et sua figura est falco.

Tertius lapis.

Tertius lapis est Smaragdus. Iste lapis est viridis, pulcher super omnem puritatem, & non est ponderosus. & in sua est potentia, custodire lumen, & sanat faciem, & facit mirabilia multa. Et sua virtus est augere diuitias. & qui portat eum in auro, prophetizat futura, & figura eius est Scarabeus.

Quartus

Quartus lapis.

Quartus lapis est Iacintha, cuius color est rubeus sicut grana mali granati. Istorum quidam sunt bene colorati, quidam parum, quidam medio modo. Sua potentia est, q̄ ille qui portet eum, non inficitur aliena infirmitate. Sua virtus est, q̄ dat potentiam, salutem & honorem. & custodit hominem portantē sanū in itineribus. Et sua figura est Leo bene formatus.

Quintus lapis.

Quintus lapis est Crisopaseus, cuius color est viridis, et intus habet similitudinem sicut si haberet guttas aureas. Et sua potentia est defendere hominē de podagra. Et sua virtus est, q̄ facit hominē prophetizare futura, si fuerit in manu, mundus & castus.

Sextus lapis.

Sextus lapis est Saphirus, cuius color est valde lucidus & formosus, sicut color cœli puri & mundi. Sua potentia est, q̄ sanat omnes infirmitates, quæ nascuntur hominibus ex inflammatione vel grauedine oculorum, & mundat eos multum. Et si in isto lapide sculpatur caput hominis cum barba, liberat hominem de carcere & ab omni præssura. Et iste lapis conuenit potentiam magnatum & Regum. Et iste lapis custodiatur munde, reuerenter & caste. Et q̄ bene Orientalis sit, cum ipso posset homo attingere magnum honorem, & voluntatem eius q̄ querit & cupit. Et aliqui ponunt ibi figuram Arietis.

Septimus lapis.

Septimus lapis est Berillus, qui color est sicut olei vel aque marinæ. Et quidam eorum sunt rotundi, & quidam quandoq̄ angulorum. Iste lapis debet esse intus mundus & clarus. Et sua potentia est calefacere manum clausam cum deportante. Et si collocetur in auro, dat beneuolentiam magnatum. & amicitia inter duos homines, si cū eo ipsos tetigeris. Et sua figura est Rana, & est magnæ potentia ad faciendam pacem, concordiam & amorem.

R Octas

LIBER

Octauus lapis.

Octauus lapis est Onyx, iste lapis est valde niger. Sua potentia est dare porranti secum multa somnia terribilia & timores. ille qui se aspicit, in ipso habet posse super omnes demones in constringendo eos, & in vocando, & colligendo eos in speculo calibeo coniurando, vt oportet. Et sua figura est caput Cameli, vel duæ capræ inter duos arbores, quæ dicuntur myrti.

Nonus lapis.

Nonus lapis est Sardius, cuius color est rubeus & formosus. Sua potētia est alios lapides facere formosiores. Sua virtus est dare bonum colorem, porranti secum in auro. Et si sculpatur in eo Aquila, dat magnum amorem.

Decimus lapis.

Decimus lapis est Crisolitus, & est coloris aurei, & scintillans vt ignis. Et sua potentia est congregare demones & ventos. Et sua virtus est defendere locum, vbi est a malis spiritibus & ab hominibus mortuis, q̄ non faciunt ei vllum malum, & q̄ demones sibi obediunt. Et sua figura est vultur.

Vndecimus lapis.

Vndecimus lapis est Eliotropia, & est lapis magnæ potentia, cuius color est viridis & formosus, lucens & clarus cum guttis similibus sanguini, bene rubeus intus. Et dicitur iste lapis, lapis Sapientum, prophetarum & philosophorum. Et dicitur secundum Nigramanticis proprie gēma Babylo-nica. Et iste honoratur propter duo, propter colorem, similem Smaragdo in viriditate. & in rubore Rubino prætiū istius lapidis, vincit prætiū aliorum, & suarum virtutem proprietatum. Proprietas istius lapidis est, q̄ si ponatur in aliquo vase lato, plena aquæ ad Solem, resoluit aquam in vaporem, & facit eam eleuari sursum, quousq̄ in forma pluuiæ conuertatur deorsum. Sua virtus est, q̄ qui portet eum in ore vel manu clausa, non poterit videri ab aliquo. Cum isto lapide potest

test habere homo potentiam super omnes dæmones, & facere omnem incantationem quæ voluit. Et in isto lapide debet sculpi Vespertilio.

Duodecimus lapis.

Duodecimus lapis est Cristallus, cuius color est sicut aqua coagulata a frigido. Sua potētia est, q̄ abstrahi ignis ab ipso. Et sua virtus est, q̄ auget nutricibus lac multum & bonum. Et potes accipere in ipso quam volueris virtutem, secundum q̄erit hora in qua fuerit operatus. & secundum q̄ erit imago quam fecerit, quanuis sunt plures, et videatur facile. Scias q̄ habet multas virtutes. Et sua figura est griffo, quæ est avis & bestia, quæ habet duos pedes, & duas alas, est magnum animal.

Tredecimus lapis.

Tredecimus lapis est Cornelius, & assimilatur aquæ, in qua est sanguis sicut lotura sanguinis. Et sua potentia est restringere sanguinem a naribus. Et si in ipso sculpatur homo bene indutus, tenēs virgam in manu, dat honorem portanti.

Quartusdecimus lapis.

Quartusdecimus lapis est Iaspis, & est spissus, obscurus, viridis et rubeus. Et sunt aliqui virides, lucidi et clari, & sunt meliores alijs, & sunt aliqui rubei, spissi & gutati. Et sua potentia est, qui portat eum, nō impeditur veneno, nec serpente nec aranea, nec scorpione. & defendit hominem a febre. Et si sculpatur in eo Aries, vel Leo, vel Sagittarius.

Quintusdecimus lapis.

Quintusdecimus lapis est Iris, & assimilatur Cristallo vel gelu, & habet angulos. Et si aliquis posuerit eum in domo ad radium Solis, ita q̄ radij transeant per ipsum, apparent colores arcus cœlestis, & propter hoc dicitur Iris, & istud est posse suum, q̄ habet sex angulos. Et virtus eius est custodire locum, in quo est cum salute honeste. Et debet in eo sculpi homo armatus, qui portat sagittam & arcum

R ij Sextus

LIBER

Sextusdecimus lapis.

Sextusdecimus lapis est Corallus, & nascitur in rupibus maris sicut arbor, & habet ramos sicut arbor, vsq; ad plātas tres, & non plus, & quando abstrahitur, est viridis & tener. Deinde in aëre desiccatur, & fit rubeus, & durus sicut alius lapis, & aliquando inuenitur albus. Scias, q̄ rubei sunt meliores. Vbi ille lapis fuerit, custodit domum, vel vineam, vel locum a tempestate & pestilentia, vel tormento, & custodit locum cum salute, & defendit hominem a maleficijs, et ab omni mala incantatione. Et sua imago est homo similis tenentem ensem in manu sua.

Decimusseptimus lapis.

Decimusseptimus lapis est Prassinus, & est viridis coloris, spissi & pulchri, & iuuat maleficia, & dat eis gratiam suo ministerio. Debet sculpi in ipso taurus.

Decimusoctauus lapis.

Decimusoctauus lapis est Thatel, & est magnæ potentia in fatis, & in virtute, cuius color est Berillus similis, nisi quia obscurior est q̄ aqua, quantum intus habet valde claros & radios mundos. & inueniuntur aliqui sexangularum. Et sua potentia est ad inuocandum dæmones, & loquendum cum ipsis. Et sua virtus est, si fuerit in ripa aquæ, & porraueris radicem apij, & lapidem in collum appensum in pelle asini, suffumigat mastice, thure & croco. Et vocaueris quemuis mortuum tibi notum, & quos scias, q̄ tibi apparebit statim, & erit tecum in eodem tempore. & sculpe in ipso vpupam ante eam draganteam, quæ est herba media, & dicitur colubrina.

Vndevigesimus lapis.

Vndevigesimus lapis est Celonites, & est viridis sicut herba. Et sua potentia est, q̄ crescit & decrescit sicut Luna. Et sua virtus est facere concordiam inter duos, si in ipso fuerit figura hyrundinis.

Vice

Vigesimus lapis.

Vigesimus lapis est Calcedonius, & est albus, quasi inter Cristallum & Berillum, vel sicut gipsus spissus, lucidus, Sua potentia est vincere placitū. Sua virtus est tenere hominem sanum in terra aliena. Et sua imago est homo, qui teneat manum suam dextram erectam ad cœlos.

Vigesimus primus lapis.

Vigesimus primus lapis est Ceraunius, Iste lapis est diuersorum colorum, secundum diuersarum climata & terras diuersas, Alicubi assimilatur ferro, & alicubi cupreo & sulphuri, quasi rutilans pactas & guttulas. Et sua potentia est defendere locum, in quo est, a tonitruis ac fulgoribus. Et sua virtus est defendere ab omnibus inimicis. & scribe in ipso ex vna parte Raphaël, Michaël, Gabriel. & ex altera parte Panthaferon, Sapdafen. Et quando portaueris & habebis in tuo posse, vinces inimicos & aduersarios tuos.

Vigesimus secundus lapis.

Vigesimus secundus lapis est Ametistus, et habet colorem vini super pannum album vel rosæ vel violæ. Et iste habet posse ad fugandum daemones. Et sua virtus est defendere ab ebrietate. Et sua figura est Vrsus.

Vicesimustertius lapis.

Vicesimustertius lapis est Magnes, & est magni ponderis, & similis ferro brimico. Sua potentia est, q̄ attrahit ferrum mortuum, sicut clauos, cultellos, enses. & his similia. Et sua virtus est, q̄ poteris esse in qua domo volueris, & facere quid noueris cum hominibus & rebus domus, suffumigans domum, ex ipso & cum ipso faciebant homines incantationes. Et sculpe in ipso hominem armatum, quando Luna fuerit in Ariete vel in Scorpione conuenta cum Marte. & sit Sol aspiciens eos de trino aspectu. Scias, q̄ quales imagines sculperis in ipso lapide, tales incantationes potes attingere, & porta tecum, & perficies.

LIBER

Vigesimusquartus lapis.

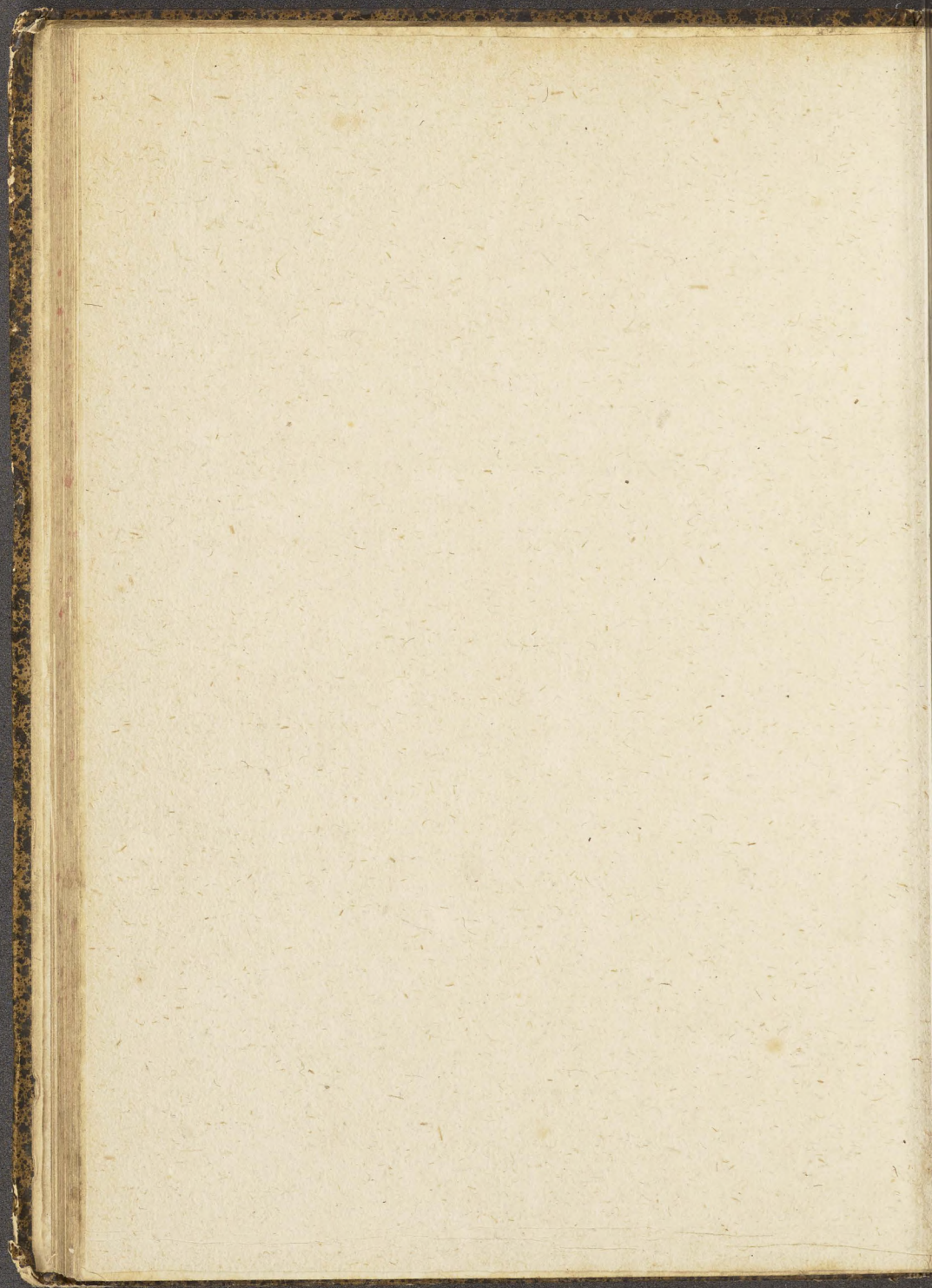
Vigesimusquartus lapis est Adamas, & est coloris mediꝝ inter Cristallum & ferrum brimitum & limidum, & melior habet aliquantulum viroris. Et sua potentia est, q̄ cum ipso alij lapides sculpuntur, & propter hoc posuimus eum extraneum. Et virtus eius est custodire membra hominis sana & integra. Et iste lapis est melior, & magis apprætiatur incantationibus, & in vocatione ventorum, spirituum & dæmonum, & cum ipso potes inuocare quæcunq; fantasmata volueris. Et sua figura est quinq; angelorum. Et scias, q̄ quilibet homo qui vult portare secū lapidem preciosum, sit purus & mundus. quando voluerit aliquid facere cum ipsis, & caueat sibi ab immunditia, & custodiat eos reuerenter in arca, vel in loco mundo. Et dixit Rasiel, In hora, qua volueris aliquid facere de Semen. porta tecum lapides supradictos, & perficies &c.

Albertus Magnus in Minoralibus cap. 4. de Draconite sic scribit:

Ego autem in partibus Alemaniæ, in Sueuia, vidi lapidem, super quem conuenerant plusq̄ quingenti serpentes inter montes in quodam prato, & cum transitum faceret ibidem dominus terræ, sui milites euaginati gladijs scinderunt serpentes in multa frusta. in fundo tamen quidam magnus serpens iacuit, in multas partes scissus, & sub capite serpentis inuentus est lapis niger, formatus vt piramis abscissa, nō per lucidus, in circuitu colore pallido, pulcherrimum habens descriptum serpentem. Et hunc lapidem mihi ab vxore illius nobili. præsentatum, cum capite serpentis eiusdem ego habui. Dicitur autem venenum fugare, præcipue quæ sunt ex incessibus venenatorum animalium. victores etiam dicunt efficere. De Draconite quare supra folio 26.

FINIS,

EXCVDEBAT HENRICVS SILICEVS
MENSE MAIO, ANNI
M.D. XXXIII.

5

Darmstadt

Ph. Weberblum VII (1934)

n. 267

(4) dl., 67 dl., (1) dl.

